

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

OBOR: DĚJINY VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

ARCHITEKTURA A URBANISMUS V KLATOVECH 1930 - 1989

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE
Bc. Alena Křížková

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.

OLOMOUC 2012

PALACKY UNIVERSITY OLOMOUC
PHILOSOPHICAL FACULTY
DEPARTEMENT OF ART HISTORY

BRANCH: HISTORY OF FINE ARTS

ARCHITECTURE AND URBANISM IN KLATOVY

1930 - 1989

FINAL THESIS

Bc. Alena Křížková

Thesis supervisor: Prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně, na základě uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci

.....

Poděkování:

Za odborné vedení práce, cenné připomínky, rady a podporu děkuji zejména prof. PhDr. Rostislavu Šváchovi, CSc. Velký dík patří také archivářce Janě Sýkorové ze Státního okresního archivu a zaměstnancům Vlastivědného muzea dr. Hostaše v Klatovech - konkrétně Janu Jirákoví a Renatě Chroustové. Dále bych chtěla poděkovat také Iwanu Rubášovi za laskavé zapůjčení archivních fotografií a Haně Vrhelové za zpřístupnění pozůstalosti architekta Čestmíra Dobeše.

Neskonale velký dík patří mým drahým rodičům za bezmeznou trpělivost, laskavost a velkorysou podporu ve studiích.

OBSAH

1. Úvod.....	6
2. Prameny, literatura a dosavadní zpracování tématu.....	7
3. Architektura v Klatovech 1900 - 1929.....	10
4. Architektura v Klatovech 1930 - 1938.....	22
5. Architektura v Klatovech 1939 - 1942.....	35
6. Architektura v Klatovech 1945 - 1948.....	48
7. Architektura v Klatovech 1950 - 1968.....	58
8. Architektura v Klatovech 1970 - 1989.....	72
9. Závěr.....	80
10. Poznámkový aparát.....	83
11. Adresář staveb.....	96
12. Prameny a literatura.....	99
13. Summary.....	110
14. Příloha - korespondence mezi Josefem Vávrou a architektem Ladislavem Žákem - 1947 - 1948.....	113
15. Obrazová příloha - seznam.....	124
16. Obrazová příloha - obrázky.....	132
17. Anotace.....	220

I. ÚVOD

Pod pojmem Klatovy si jistě každý, vzhledem k slavné minulosti historického města, představí řadu vynikajících středověkých a barokních architektonických památek. Nicméně i 20. století znamenalo pro toto tiché šumavské městečko řadu důležitých změn a moderní architekti v něm zanechali svůj nesmazatelný otisk.

V první kapitole se předkládaná diplomová práce zaměří na dosavadní umělecko historické zpracování vybraného tématu. Následující pasáže poté budou věnovány jednotlivým stavebním etapám a vývoji městského urbanismu. Text se bude soustředit především na architektonicky nejhodnotnější stavby, které zde v rozmezí let 1930 - 1989 vznikaly. Abychom dosáhli ucelenosti, v úvodní stati krátce zrekapitulujeme a nastíníme vývoj zdejší architektury z přelomu století až do začátku třicátých let. Vzhledem k velice širokému časovému rozpětí je zde nutné předem zdůraznit, že si tato studie neklade za cíl obsáhnout všechny realizace vzniklé v daném období.

Hlavním cílem diplomové práce bude nejen obohatit českou architekturu o zapomenuté stavby a projekty známých autorů, ale především upozornit na skrytý potenciál regionálních tvůrců a představit jejich dílo širší veřejnosti. Pokusíme se také vysledovat, jakým způsobem a do jaké míry ovlivnila novostavba své bezprostřední okolí, nakolik do něj zapadala a zejména s jakým ohlasem se setkala u obyvatel města. Pozornost bude věnována i zajímavým návrhům nerealizovaných projektů a zdařilým architektonickým adaptacím starších budov. V souhrnu se tato diplomová práce vynasnaží podat ucelený obraz stavebního dění v Klatovech na pozadí kulturněhistorických, ekonomických, společenských i zásadních dobových politických událostí.

V závěru se pokusíme odpovědět také na otázku, do jaké míry a s jakou úspěšností se, zejména v druhé polovině 20. století, ve městě dařilo prosazovat stanoviska památkové péče.

II. PRAMENY, LITERATURA A DOSAVADNÍ ZPRACOVÁNÍ TÉMATU

Předkládaná diplomová magisterská práce se věnuje architektuře Klatov mezi lety 1930 - 1989. Studie se opírá převážně o nezpracované a dosud nikde uceleně publikované pramenné materiály a stavební dokumentaci, uloženou ve Státním okresním archivu v Klatovech (SOkA). Dalším neocenitelným zdrojem informací se staly novinové články místních týdeníků *Šumavan*, *Klatovské listy* a po válce vycházející *Mladé Klatovsko*, *Svobodné Pošumaví*, *Stráž českého západu* a plzeňský týdeník *Svobodný směr*. Od padesátých let poté vydával MNV vlastní noviny - *Klatovský družstevník* a *Nové Klatovsko*, ve kterých se i přes značně ideologický obsah také objevovaly krátké zprávy o stavebním dění v regionu.

Klatovské moderní architektuře 20. století věnovalo do dnešní doby pozornost pouze několik málo titulů. Za nejslavnější vývojovou stavební etapu města je všeobecně považováno období gotiky a baroka, ze kterého se dochovala řada významných památek. Této éře se tak věnuje drtivá většina publikací, která kdy o Klatovech vyšla. Mezi stěžejní práce patří *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Klatovském*, který společně sepsali profesor Ferdinand Vaněk a JUDr. Karel Hostaš v roce 1896.

První nepatrné zmínky o architektuře sledovaného období nejdeme až v knize Roberta Jaruška *Klatovy město a okolí*, vydané v Praze v roce 1937. Publikace se sice zaměřuje hlavně na pestré společenské a kulturní dění ve městě, ale i tak zde najdeme drobné medailonky věnované majitelům místních stavebních podniků a zejména vynikající stať architekta Čestmíra Dobeše o novém regulačním plánu. Poválečnou literaturu poté reprezentuje především kniha *Volání Klatovska* od Miroslava Hrdličky, ve které máme díky krátké úvodní kapitole jedinečnou možnost se blíže seznámit s klatovskými architekty

a staviteli, kteří zde působili od dob První republiky až do začátku druhé světové války.

Zcela ojedinělou a zásadní publikaci pro poznání klatovské architektury představuje kniha Václava Wagnera *Klatovy*, jež vyšla v roce 1948 v Poláckově nakladatelství v Praze. Graficky na ní autor navíc spolupracoval s vynikajícími fotografy Františkem Illkem a Alexandrem Paulem, jejichž vyhlášený pražský ateliér určoval moderní podobu reklamní i užité fotografie.

V úvodu Václav Wagner čtenáře detailně seznámil s dějinami města od dob jeho založení až do druhé poloviny 19. století. Následující kapitoly se dále podrobně zabývají jeho stavebním a uměleckohistorickým vývojem. Monografie se sice moderní architektuře 20. století věnuje pouze okrajově, ale i tak zde autor alespoň krátkým výčtem zmínil první klatovské stavitele, jako například Karla Horáka, Josefa Strejce a Vojtěcha Bradu. Zároveň v textu vyzdvihl realizace známých pražských architektů Josefa Fanty, Ladislava Skřivánka a Bedřicha Bendelmayera či plzeňského architekta Rudolfa Štecha. Ke knize je navíc připojen také průvodce městem a popisy nejvýznamnějších stavebních památek. Václav Wagner zde podrobně rozebral ulici po ulici jednotlivé domy v historickém centru a jeho nejbližším okolí. Stavby kriticky zhodnotil, stylově zařadil a poukázal na jejich kvality či nedostatky.

Architektuře Klatov poté několik desítek let nikdo nevěnoval pozornost. Všechny tituly vycházející v padesátých letech jsou bohužel silně ideologicky a politicky zaměřené. Zlatá éra První republiky v nich byla historiky záměrně opomíjena a o soudobé stavební dění, až na otřepaný výčet nových panelových sídlišť, nikdo nejevil zájem. Velice záslužnou práci tak odvedl Mgr. Marcel Fišer, který v roce 2005 inicioval a vydal ve sbornících galerie U Bílého jednorožce několik studií zaměřených na vybrané klatovské moderní stavby. V časopise *PARS PRO TOTO* v roce 2005 otiskl svoji stať o železničním nádraží od Josefa Dandy. O rok později přispěly do *PARSU* také Magdalena Wells článkem o Masarykově škole od Ladislava Skřivánka a Markéta Krejčová svojí velice zdařilou prací o městské spořitelně od architekta Jindřicha Freiwalda.

Celý čtyřdílný cyklus *Šumné Klatovy* ukončil opět Marcel Fišer, a to příspěvkem zaměřeným na kulturní dům Družba od plzeňského architekta Petra Leitla.

Galerie U Bílého jednorožce vydávala zároveň v letech 2003 - 2006 také *Sborníky prací z historie a dějin umění*. Jednotlivé statě týkající se historie města, zejména vynikající texty Jana Jiráka, Lukáše Valeše a Jana Benedikta, byly obrovsky nápomocné při psaní této diplomové práce.

Zmínku o klatovském vlakovém nádraží najdeme také v monografii *Josefa Dandy* od Karla Hájka, z roku 2007. O dva roky později se Klatovy objevily i v knize Petra Ulricha, *Slavné vily Plzeňského kraje*, v souvislosti s architektem Josefem Fantou a vilou od Adolfa Benše.

Nejnovější titul o Klatovech vyšel v loňském roce při příležitosti oslav jejich 750letého výročí založení. V knize s jednoduchým názvem *Klatovy* autorský kolektiv vedený Lenkou Sýkorou velice přehledně zmapoval dějiny města od pravěku až do roku 1989.

III. ARCHITEKTURA V KLATOVECH 1900 - 1929

Druhá polovina 19. století s sebou do Klatov přinesla nebyvalý kulturní i hospodářský rozmach. Postupným zbouráním starých městských bran a vybudováním nové sítě státních silnic se začal život z historického jádra pozvolna přesouvat na předměstí. Tradiční řemeslná odvětví, jako soukenictví a plátenictví, navíc připravila ideální podmínky pro rozvoj tovární výroby prádla, zahájené podnikateli Ignácem Auspitzerem a Františkem Antonínem Dattelzweigem v roce 1857. Zhruba ve stejné době založil i Leopold Schiffauer svoji vyhlášenou továrnu na hospodářské stroje a slévárnu, která se specializovala na sklářská a pivovarská zařízení. Prestiž města pozvedlo v roce 1877 také vybudování nové železniční trati Plzeň - Železná Ruda a její napojení na Domažlickou transversálku.¹

Klatovy se vždy řadily k městům s velice bohatou kulturní i uměleckou tradicí. Mezi slavné rodáky patřil například Václav Matěj Kramerius, geolog Jan Krejčí, spisovatel Karel Boleslav Štorch, botanik Eduard Formánek, historik Jindřich Vančura, skladatel Josef Klička a zakladatel moderní archeologie Lubor Niederle. Klatovské gymnázium dále navštěvovala řada významných osobností. Kromě architekta a mecenáše Josefa Hlávky zde studoval také jeho nástupce ve funkci prezidenta České akademie věd a umění JUDr. Antonín rytíř Randa a básník Jaroslav Vrchlický.² Nikoho proto nepřekvapí, že buditelské snahy českých spisovatelů vyvolaly u obyvatel města vřelou odezvu. Pod vlivem národního uvědomění bylo v roce 1868 založeno několik významných vlasteneckých spolků a Měšťanská beseda.³ Téhož roku začal redaktor Max Čermák vydávat první ryze český týdeník s příznačným názvem *Šumavan*, který o dvě desetiletí později následovaly *Klatovské listy*.⁴

V roce 1882 měla veřejnost poprvé možnost v prvním patře radnice zhlédnout výstavní expozici nově založeného městského muzea, kterou tvořily cenné exponáty z pozůstalosti Františka Junga. Sbírky od začátku spravoval student advokátní kanceláře Karel Hostaš. Budoucí klatovský starosta svojí

publikační a ediční činností v následujících letech zasáhl do většiny uměnovědných oborů a představil první vědecky cenné příspěvky k regionální problematice. Společně se svým přítelem, gymnaziálním profesorem a konzervátorem Ferdinandem Vaňkem, se ujal důkladné inventarizace uměleckých památek na Klatovsku a v jeho blízkém okolí.⁵ Své závěry poté oba publikovali v *Soupisu památek historických a uměleckých v politickém okrese Klatovském*.

K rozvoji obce významnou měrou přispěla také příznivá politická situace. V roce 1896 zvítězila ve volbách mladočeská strana a starostou byl na několik období za sebou zvolen MUDr. Alois Mašek. Zejména jeho zásluhou se podařilo ve Vídni prosadit státní půjčky určené k asanaci a stavbě nových veřejných budov.⁶ V roce 1904 se tak podle regulačních plánů O. Novotného⁷ konečně přikročilo k vydláždění hlavních ulic, položení potřebného vodovodu, rozšíření kapacity staré plynárny a ke stavbě nové elektrárny V Červeném mlýně.⁸ Po Maškově předčasné smrti v roce 1912 naštěstí pokračoval ve zvelebování města jeho první náměstek, ředitel spořitelny a vlastivědného muzea JUDr. Karel Hostaš.⁹

Poklidnou hladinu debat o zdejší architektuře nečekaně rozvířila na přelomu 20. století rekonstrukce **arciděkanského kostela Narození Panny Marie**.^[1] Laická i odborná veřejnost se o stavební dění ve městě živě zajímala a na stránkách místních týdeníků na toto téma vedla často bouřlivé diskuze. Vzhledem k žalostnému stavu nejslavnější klatovské pozdně gotické památky v roce 1896 zasedala na radnici komise, která dostala za úkol posoudit statiku objektu a stanovit přesný rozsah škod. Výsledky jasně ukázaly, že se neodkladně muselo přikročit k upevnění uvolněných žeber v celém chrámu, opravit poškozený krov, snést několik klenebních polí v příčné lodi a vytlačit zborcené klenby presbytáře.¹⁰ Rozhodnutí městské rady ve svém posudku podpořil také stavitel svatovítského chrámu Josef Mocker, který stavbu na přání Ferdinanda Vaňka několikrát navštívil a důkladně prohlédl. S rychlým zásahem

souhlasil i vrchní stavební rada Josef Hlávka, který v roce 1898 obecním zastupitelům osobně doporučil Josefa Fantu.¹¹

Mladý ambiciózní architekt pojal rekonstrukci přesně v intencích puristické regotizace. Aloisem Rieglem a památkovou péčí propagovaná hodnota stáří nechávala Fantu očividně zcela chladným.¹² Snažil se naopak kostelu navrátit jeho dřívější předpokládanou podobu, která se dochovala na Willenbergově rytině z roku 1602.¹³ [2]

Souběžně s důkladným srovnáním svažitého terénu kolem chrámu se intenzivně pracovalo na opravě krovu. Starou taškovou krytinu s nízkým sanktusníkem brzy nahradila vysoká střecha ze zelené břidlice se dvěma vížkami vztyčenými nad hlavní lodí a v křížení.¹⁴ [3] Naproti děkanství poté vyrostlo podle architektoých návrhů nové schodiště na kruchtu. Dále bylo vyměněno zvětralé ostění a kružby oken a opěrné pilíře projektant opatřil novými kryty a dělicími římsami. Následně řemeslníci otloukli v exteriéru veškerou omítku a obnažené kamenné zdivo pečlivě vyspárovali cementem.¹⁵

Obec i děkanství se od začátku potýkaly s problémem zajistit na nákladnou rekonstrukci dostatek peněz. Postup stavebních prací tak zcela závisel na finančních darech bohatých mecenášů. Vhledem k neustálým průtahům se však kroužek štedrých dárců začal brzy povážlivě zužovat.¹⁶ Spolek přátel a příznivců chrámové opravy v čele s Ferdinandem Vaňkem se proto obrátil s prosbou o pomoc přímo na klatovské občany, s jejichž přispěním se podařilo nakonec stavbu po dlouhých deseti letech zdárně dokončit.¹⁷

Nejvíce finančních prostředků spolykala oprava zbarokizovaného západního vstupu do kostela.[4] Po sejmutí vápenné omítky se Josef Fanta rozhodl na základě několika nepatrných zbytků dřívějších architektonických článků celé průčelí dotvořit podle svého vlastního návrhu. Barokní vstupní portál nechal vybourat a vsadit do sousední Bílé věže. Celé průčelí, s novým pseudogotickým lomeným portálem, posléze doplnil hýřivou sochařskou dekorací Čeněk Vosmík.[5] Na výzdobě interiéru se výrazně podílel malíř Karel Ladislav Klusáček, který vytvořil nové bohaté malby a pestré návrhy pro

katedrální okna. Restaurování a přemalbu odkrytých nástěnných maleb z 15. století poté provedl malíř M. Matouš.¹⁸

V roce 1903 poctili Klatovy svojí návštěvou generální konzervátoři Alois Riegl a Max Dvořák. Po poradě s nimi radní naštěstí ustoupili od Fantova záměru vybudovat na každé straně bočních lodí čtveřici ozdobných štítů mezi opěrnými pilíři.¹⁹ Hlavním důvodem, proč vedení města vyšlo zástupcům památkové péče vstříc, byla nutná úspora stavebních výloh, nikoliv skutečnost, že by si uvědomovali historickou neoprávněnost takového radikálního zásahu.

Týdeník *Šumavan* otiskl okamžitě po slavnostním dokončení chrámu kritiku nejmenovaného německého malíře, který svým dopisem upozornil redakci pražských *Volných směrů* na restauraci klatovského děkanského kostela, jíž umělecký časopis pod záhlavím Ochrana stavebních památek ochotně poskytl místa. Anonymní autor si nebral k Fantově práci žádné servítky. Vyčetl mu zejména, že restaurování se v jeho podání změnilo v čistou regotizaci. „*Město vyházelo veliké sumy - k morálnímu výsledku nepřiměřené - na to, aby architekt 20. století uplatnil svoje historické zkušenosti, aby podnikl na bezbranném památníku zkoušku svých vědomostí, ne svého umění, neboť ničím jiným než vědou není toto vyměřování, toto oklepávání omítky, toto stopování nejmenších zbytečků, na nichž by se uchytla rekonstrukční činnost architekta a z nichž by dovedla s netajenou radostí kombinovat velké celky. Dnes namísto stavby, jak nám ji zanechal a k další potřebě předal život, jak ji postupně vytvořili gotičtí kameníci několika staletí a barokní architekt, malíř a truhlář, tu máme vypulírovaný kus schopný uchování do muzea. Místo života a umění, dokument vědy a opičí napodobivosti.*“²⁰ Na Fantovu obranu však rázně vystoupila v tisku dvojice Ferdinand Vaněk a Karel Hostaš, kteří výtku namířenou proti regotizaci prohlásili za zcela zbytečnou a neoprávněnou.²¹

V letech 1904 - 1907 obohatilo Klatovy několik výrazných staveb Rudolfa Štecha. Prostřednictvím tohoto plzeňského tvůrce do města vstoupily vlivy tamní dobové architektury, kde ke konci 19. století dominoval novorenesanční sloh. Štech v západočeské metropoli realizoval kromě reprezentativního

vlakového nádraží a velké synagogy řadu veřejných i soukromých budov, na kterých často spolupracoval s malířem Mikolášem Alšem.²²

Jako první vyrostla podle jeho návrhů na klatovském Husově náměstí měšťanská **obecní škola pro hochy čp.50.[6]** V roce 1895 radní vypsalí veřejnou architektonickou soutěž, kterou inzerovali v plzeňských i pražských denících. Na nabídku však zareagovali pouze němečtí stavitelé, což vlastenecky naladěné Klatovany nepříjemně zaskočilo.²³ Vítězný projekt berlínsko - lipské architektonické kanceláře Ludwig a Hülsner tak nebyl nikdy realizován.²⁴ K samotné výstavbě budovy se přikročilo díky vleklým sporům o vhodné staveniště až o dlouhých osm let později.²⁵ Základní plány Jiřího Petrláka a městského stavitele Bedřicha Duchoně dokončil právě výše zmíněný Plzeňan.²⁶

V rozmezí let 1905 - 1907 byl postaven podle Štechových plánů také honosný **okresní dům čp. 133[7]** ve Vrchlického sadech²⁷ a budova **sokolovny čp. 118[8]** v ulici Kapitána Jaroše.²⁸ Obě stavby se již vyznačují oscilací mezi tradiční novorenesanční formou a nastupujícím secesním tvaroslovím, které se uplatňuje zejména ve štukové výzdobě fasád. Autorova tvorba v Klatovech vyvrcholila spoluprací s Josefem Fantou.²⁹ Záslouhou JUDr. Karla Hostaše obec uvolnila část svého rezervního fondu na výstavbu **nového spořitelního paláce čp. 1.[9]** Jelikož spořitelní výbor udělal vstřícný krok a poskytl část své budovy pro muzejní účely, architekt objekt od začátku koncipoval pro dvě samostatné instituce. Konečně zde po dlouhé době našly důstojné umístění cenné sbírky, které dříve ležely provizorně uskladněné ve starém gymnáziu.³⁰ V roce 1907 tak v sousedství okresního domu vznikla další monumentální dvoukřídlá stavba v historizujícím novorenesančním stylu, která v těchto místech podnítila v následujících letech výstavbu nové reprezentativní vilové čtvrti.

Všechny projekty plzeňského architekta realizovala firma Ing. Karla Horáka.³¹ Prosperující stavební podnik byl založen v roce 1898 v Lounech, odkud o pět let později přesídlil do Klatov. Poté, co Horák odkoupil od MUDr.

Aloise Maška kruhovou cihelnu, se jeho podnik rázem stal nejmodernějším a nejvyhledávanějším stavebním závodem v kraji. Sám architekt patřil k velice oblíbeným a váženým občanům města a díky své nesmírné pili a nespornému obchodnímu talentu si brzy vydobyl na poli architektury výsadní postavení. Jeho realizace najdeme i v Domažlicích, Rakovníku či Kutné Hoře. Dále postavil monumentální Legiobanku v Lounech, činžovní domy v Karlových Varech a státní dům v Lokti. Za zmínku určitě stojí také jeho citlivá rekonstrukce barokního kostela Kiliána Ignáce Dientzenhofera v nedalekých Přešticích.³²

Kromě veřejných budov Karel Horák navrhl v Klatovech úctyhodný počet soukromých vil a domů v duchu florální a geometrické secese. K nejzdařilejším ukázkám patří bezesporu rodinná **vilka lékaře Antonína Salzmanna čp. 152[10]** z roku 1906, na které se opět zčásti podílel také Josef Fanta.³³ Stavba na první pohled upoutá svojí černobílou sgrafitovou výzdobou. Hladkou fasádu člení nad jednotlivými okny výrazně vystupující nadokenní římsy s drobným zubořezem. Okna v patře poté rámuje stylizované motivy ptačích pírek, popínavých květín a medicínských symbolů. Podobně také balkon na krakorcích s ornamentálně tepaným zábradlím lemuje dvojice pávů a sudy s květinami. Sgrafita vytvořil vynikající klatovský malíř a člen kabaretu Červená sedma Josef Čejka.³⁴ S tímto svérázným umělcem stavitel spolupracoval i na **rodinné vile čp. 157[11]** poštovního konferenciéra Václava Sedláčka v ulici Národních mučedníků.³⁵ Florální secesní proud v Horákově tvorbě dále reprezentují řadové činžovní domy v Plánické ulici,³⁶ **dvojice rodinných vil čp. 205 - 206** továrníka Václava Kusého³⁷ a **vila čp. 216** majitele zahradního velkozávodu Františka Spory nedaleko klatovského železničního nádraží.³⁸ Postupný příklon ke geometrické moderně je nejvíce zřetelný na architektově vlastním **rodinném domě čp. 54³⁹[12]** a sousední elegantní **vile báňského rady Petre Götze čp. 158,⁴⁰[13]** u Vrchlického sadů.

Stavební vývoj se v roce 1913 zaměřil i na dosud nevyužívané plochy v severní části města. Na Křesťanovském vršku, zásluhou MUDr. Aloise

Maška, pod záštitou oslav šedesátiletého panování císaře Františka Josefa,⁴¹ postavila pražská firma Václava Nekvasila „*skupinu nemocničních budov a pavilónů v moderním tvaru školy Otty Wagnera.*“⁴² S vypuknutím první světové války skončila doba předválečné prosperity a veškerá stavební aktivita v Klatovech na několik let utichla.

Vznik samostatného československého státu přijali obyvatelé města s nadšením. Prvotní euforii však záhy vystřídalo hořké zklamání. Navzdory konci války nadále přetrvávaly problémy se zásobováním, nezaměstnaností a nedostatkem základních potravin. *Klatovské listy* zhodnotily první rok fungování nové republiky následovně „*Vyživovací poměry jsou dnes mnohem horší, než byly před třemi měsíci. Nemáme ani mouky, ani masa, ani tuků, ani mléka. Přitom panuje lichva a drahota neslýchaná. Nikde žádný soucit, žádné milosrdenství, ale jen hnusné sobectví a zločinná hrabivost.*“⁴³ Sociální situace se podle očekávání nutně odrazila také ve výsledcích voleb. Do čela obce se po dlouhé době postavil kandidát levicové sociální demokracie Ladislav Novák.⁴⁴ Bytovou krizi, která propukla po celé zemi, se nový stát snažil odvrátit daňovými úlevami, půjčkami a podporou bytového družstevnictví. Pro klatovské bytové družstvo Svépomoc začala v této době projektovat řada mladých nadějných architektů, kteří tak konečně získali jedinečnou možnost alespoň zčásti vystoupit ze stínu Karla Horáka. Město samo zahájilo vlastní bytovou výstavbu na Špírkově poli, jejíž zakázku zadalo staviteli Josefu Strejcovi.⁴⁵

Veškeré architektonické dění a pozornost veřejnosti se však na začátku dvacátých let soustředila na opravu **historického radničního domu čp. 62** [14] z roku 1559. 8. července 1918 propukl v časných ranních hodinách na půdě radnice obrovský požár, který někdo úmyslně založil.⁴⁶ Celá střecha i s krovem tak nenávratně lehla popelem. V průběhu staletí prošel tento objekt několika stavebními úpravami. Nejvýrazněji se na něm do té doby podepsala přestavba v normalizovaném empíru v letech 1848 - 1850, kdy anonymní autor navrhl novou fasádu, sejmul původní renesanční štít a propojil budovu s vedle stojícím krajským soudem jednotnou sedlovou střechou.⁴⁷[15]

Radní neváhali a ihned po incidentu se s důvěrou obrátili na Josefa Fantu, který se podle jejich mínění již dříve velice dobře osvědčil při rekonstrukci arciděkanského chrámu. Oslovený architekt předložil své první návrhy v dubnu 1920.⁴⁸[16] Jeho plán přestavět radnici v zastaralém a dávno překonaném novorenesančním slohu však okamžitě vyvolal v odborných kruzích obrovské pozdvižení a oprávněnou kritiku. Statika budovy totiž požárem nijak výrazně neutrpěla. Pražské i plzeňské spolky se proto ostře ohradily proti autorovu záměru navýšit radnici o další patro, opatřit průčelí ze všech stran vysokými štíty a naroubovat stavbě novou rádobyrenesanční fasádu. Snažily se naopak městskou radu přesvědčit, aby přikročila pouze k nejnútnejší opravě střechy a zbytek radnice ponechala raději v původním stavu, alespoň do té doby, než by „*nastala vhodnější doba k provedení nákladné novostavby a mohlo by se tak stát za účasti celého uměleckého světa českého*”⁴⁹

Jako první zareagoval na klatovskou akci Kroužek přátel starožitností pro Plzeň a okolí. Podle jejich prohlášení by zamýšlená třípatrová budova „*svými rozměry přehlušila harmonii svého okolí a ubila skupinu nevťiravých měšťanských domů oné strany náměstí*.”⁵⁰ Navíc se ve svých dopisech prudce opřeli i do Fantovy zastaralé architektonické koncepce. „*Vytvoříme-li nové věci v novém duchu, budou i po letech /tak jako staré památky/ cennými dokumenty umělecké činnosti a schopnosti určité doby. Naopak stavíme-li ve slohu již odumřelém, bude taková budova jen dokladem, že jsme se dosud nezhostili předsudků, které překáží všemu pokroku.*”⁵¹

O pár dní později se k protestu připojil i pražský Klub Za starou Prahu, který rázně odmítl Fantovo řešení s odůvodněním, že se v jeho podání nejedná o dostavbu, nýbrž o úplnou novostavbu, „*a to v pojetí, které nemá v Klatovech žádného odůvodnění, hlavně však výškovými poměry ohrožuje nejvýznačnější klatovskou památku, Černou věž, která s radnicí sousedí. Právě tak rušivě zasáhla by navržená novostavba do výškových poměrů celého náměstí. Klub Za starou Prahu nemůže zatajit obavu, že návrh prof. Fanty, který rada města Klatov schválila, který však porušuje nejzákladnější požadavky ochrany*

*památkové, vedl by svým provedením k uskutečnění takového monstra, jakým je např. pověstná radnice v Pardubicích, která zasahuje těžkou ránu celému starému náměstí a odstrašuje banalitou a výtvarným nepochopením. Návrh prof. Fanty nepovažuje Klub Za starou Prahu ani ve hmotě ani v duchu pojetí za přijatelný a upozorňuje veřejnost klatovskou i ostatní na nebezpečí, které hrozí, kdyby měl být takový návrh považován za nedotknutelný. Historizující sloh, jehož se návrh vyzývavě přidržuje, volá také po zakročení všech moderních českých architektů.”*⁵² Během měsíce zasypaly vedení města další a další stížnosti. Postupně se přidala také Umělecká beseda, Svaz českých spolků pro okrašlování a ochranu domoviny i Spolek výtvarných umělců Mánes, který obecním zastupitelům několikrát adresoval rozhodný protest proti uskutečnění projektu: „... připomínáme, že čin způsobil by městu hanbu snad po staletí neodčinitelnou a jako výstražné příklady uvádíme Tábor, Pardubice, Budějovice v přesvědčení, že Klatovy nedopustí se omylu, jenž by tato města v křiklavosti a škodlivosti důsledků ještě daleko předčil.”⁵³ Konečně také z řad domácích architektů se ozvaly nesouhlasné hlasy. „Přístavbou radniční budovy získali bychom akorát drahý obílený hrob, zesměšnili bychom tak neduživého starce s chorými vnitřnostmi, násilím voperovavše mu mladistvou masku!”⁵⁴ Klatovský stavitel, autor pozdně secesní Brumlovky vily,⁵⁵ Josef Janovský se tak v tisku překvapivě postavil na stranu spolků a Fantův projekt zavrhl i s ohledem na ekonomické možnosti města.

Všechny snahy ovšem přišly vniveč. Památkový úřad prohlásil protesty za neopodstatněné a za architekta se stejně jako již jednou neoblomně postavili Ferdinand Vaněk a Karel Hostaš.⁵⁶ Zastupitelstvo tak od svého záměru neustoupilo, navzdory skutečnosti, že si Fantova realizace vyžádala vzhledem k tíživé poválečné době neúměrné finanční náklady. Nová radnice, dokončená až v roce 1924, se tak stala jasným důkazem, jak hluboko zůstával v Klatovech zakořeněný historismus, kterého se ještě dlouhou dobu odmítala vzdát i většina místních stavitelů.[17]

Josef Fanta naštěstí ponechal alespoň původní cennou radniční dispozici nezměněnou.⁵⁷ Nové patro s vysokým štítem otevřel do náměstí šesticí oken a zakončil je sochou Štítonoše, kterou podle návrhu Čeňka Vosmíka vytvořil klatovský sochař Vilém Gloss.⁵⁸ Nad hřebenem střechy poté byla vztyčena vysoká měděná vížka s ozdobnými pamětními nápisy. Co se týkalo starého průčelí, počínal si Fanta velmi necitlivě. Všechna omítka byla nemilosrdně odstraněna. Z renesanční doby se však navzdory předpokladům dochovala na fasádě pouze jednotlivá okna. Podle plánů zde navíc firma Karla Horáka v prvním patře dodatečně prorazila dvouobloukové loubí a osadila kamenný balkón na krákorcích. Kompletní novou sgrafitovou výzdobu exteriéru vytvořil akademický malíř Láďa Novák. Na výzdobě vnitřních prostorů s ním dále pracovali také sochaři František Rous, Čeněk Vosmík a opět se zde setkáme s díly malíře a provokatéra Josefa Čejky, který v zasedací síni navzdory Fantově snaze, navrátit radnici punc starobylosti, vyšperkoval svoji historickou vedutu Klatov ze 16. století moderním patníkem s turistickou značkou.⁵⁹

18. září 1920 se za zvuku státní hymny poprvé slavnostně otevřely brány nového **městského divadla čp. 147**,^[18] stojícího v dlouhé uliční řadě na místě vyhořelých masných krámů. Pozdně secesní budova stavitele Hanuše Hladíka⁶⁰ s atypickou neckovou střechou si bohužel neuchovala svoji původní tvář. Celá fasáda i interiéry byly na začátku šedesátých let neuměle a značně nešťastně adaptovány a očištěny.⁶¹ Stavba tak nenávratně přišla o své dřívější kouzlo a bohaté geometrické štuky nahradil chladný brizolit.^[19]

Nové požadavky v tzv. malém školském zákoně donutily radní na začátku roku 1923 urychleně zahájit jednání o stavbě nové školní budovy. Pod dohledem místních architektů Václava Beneše a Josefa Strejce tak vyrostla v průběhu následujících dvou let, v blízkosti Mercandiniho sadů, podle plánů Ladislava Skřivánka symetrická dvoupatrová stavba se dvěma postranními křídly.⁶² Fasádu budovy s klasickou sedlovou střechou zdobila drobná černobílá sgrafitová psaníčka a mohutná zapuštěná čtverhranná věž s venkovními hodinami.^[20]

V interiéru Skřivánek navrhl prostorné učebny pro pětiletou obecnou školu a trojtržní měšťanku, spolu s příslušnými kabinety, tělocvičnou a samostatnými byty pro ředitele a školníka.[21] Bohužel oproti architektovu původnímu záměru město do novostavby nakonec nastěhovalo navíc také rodinnou, obchodní a kuchařskou školu. Soukromé byty tak projektant musel rozdělit a adaptovat na další třídy a sklepy proměnit na kuchyň s jídelnou.⁶³

Ladislav Skřivánek patřil ve své době mezi velice konzervativní tvůrce. Navzdory převládajícímu funkcionalismu se ve většině svých realizací programově vracel k tradiční renesanční architektuře a klasicismu.⁶⁴ Tato jeho opozice vůči novému architektonickému směru je na první pohled patrná i na klatovské **Masarykově škole čp. 185**.

Souběžně s Ladislavem Skřivánkem působil ve městě také Bedřich Bendlmayer, kterého Ministerstvo veřejných prací pověřilo vypracováním plánů a rozpočtu na novou stavbu **krajského soudu čp. 138**.⁶⁵[22] Nákladnou zakázku obec v roce 1924 svěřila podle očekávání opět stavební firmě Karla Horáka a ing. Václavu Nekvasilovi.⁶⁶ Ve dvacátých letech se významný pražský architekt stále více přikláněl ve svých projektech k monumentálnímu klasicismu.⁶⁷ V tomto duchu je navržena také budova klatovského soudu. Bedřich Bendlmayer v ní navíc nezvykle propojil klasicistní tvarosloví s kubistickými prvky.[23]

Jednotlivá patra stavby od sebe oddělují průběžné vystupující římsy. Omítané přízemí člení souvislá řada půlkruhově zakončených oken. V prvním patře poté architekt uplatnil v partiích mezi pravoúhlými okny jednoduchý rondokubistický štukový dekor, zatímco v posledním najdeme výzdobu odkazující k jehlancovému kubismu. Reprezentativní průčelí zvýrazňuje dále lehce vystupující střední rizalit, který je členěn vysokými kanelovanými pilastry, evokujícími motiv vysokého sloupového řádu, mezi které autor umístil čtveřici barevných keramických kotoučů. Rizalit dále zakončuje mohutná korunní římsa s mutuli, a vysoká trojdílná atika. Majestátní dojem umocňuje i vyvýšení trojdílný hlavní vstup. Stavební práce se protáhly až do léta roku 1928 a

celkový náklad činil dohromady úctyhodných 6 834 000 korun.⁶⁸ Monumentální budova krajského soudu se tak stala dominantou nově vznikající přednádraží čtvrti.

Ve druhé polovině dvacátých let, nejspíše právě díky vlivu pražských architektů, mladá generace místních stavitelů konečně začala pomalu upouštět od secesního tvarosloví a pozvolna se otevírat nově příchozím podnětům. S rondokubismem na svých stavbách například zlehka experimentovali architekti Vojtěch Brada a Václav Beneš.

18. října 1928 se v Klatovech konaly velkolepé oslavy vzniku samostatného Československa.⁶⁹ Za prvních deset let trvání republiky se ve městě nakonec podařilo překonat všechny počáteční ekonomické problémy a bytová krize začala pomalu ustupovat. Počet klatovských domů se oproti roku 1914 zvětšil téměř na dvojnásobek a kolem historického jádra vyrostlo několik nových obytných čtvrtí.⁷⁰ Bohužel slibný rozvoj zastavila celosvětová hospodářská krize, jejíž důsledky znamenaly mimo jiné i nástup nacistického režimu v sousedním Německu.⁷¹

IV. ARCHITEKTURA V KLATOVECH 1930 - 1938

Na začátku třicátých let zhruba až do roku 1935 se Klatovy, stejně jako zbytek republiky, potýkaly s následky celosvětové hospodářské krize. Prohlubující se sociální tíseň a prudký nárůst nezaměstnanosti v regionu zapříčinilo zejména zastavení provozu či omezení výroby u řady důležitých klatovských podniků. Městská rada, v čele se starostou Adolfem Nevláčilem, se snažila ze všech sil s nepříznivou situací vypořádat, a tak za cenu nemalého zadlužení rychle přikročila k rozsáhlým stavebním investicím, které se na Klatovsku staly rozhodujícím nástrojem v boji s nezaměstnaností a přispěly k celkovému hospodářskému oživení.⁷²

V roce 1930 obec získala potřebné finanční prostředky na regulaci Drnového potoka a řeky Úhlavy u říčních lázní. Autorovi návrhů Ing. Karlu Holečkovi se podařilo pozvednout vzhled města a zároveň i výrazně přispět ke zlepšení zdejších zdravotních poměrů.⁷³ O rok později Klatovy přijaly nabídku brněnské firmy Ing. Iva Beneše na vypracování nového regulačního plánu.⁷⁴ Tento zastavovací plán, dokončený a zčásti realizovaný až v roce 1937, ale v zásadě nijak výrazně nepohnul základní půdorysnou koncepcí města. Staré historické jádro projektant ponechal naštěstí v původním stavu, bez jakéhokoliv zásahu do šířky ulic, velikosti bloků a výškového zastavění.⁷⁵ Benešův citlivý přístup a důraz kladený na myšlenku soustředit stavební aktivitu zejména do nově vznikajících částí města velmi kladně ohodnotila klatovská odborná veřejnost. „Škoda, že k tomuto prostému uvědomení bylo zapotřebí vlastně dvaceti let. Veškeré veřejné budovy mohly být situovány na volném prostranství a mohly dýchat volností a architektonickou nenuceností školy prof. Skřivánka.”⁷⁶

Tato výtka byla namířena především proti budovám **nové pošty čp. 89** [24] a **okresního úřadu čp. 90**, [25] které vyrostly v letech 1931 - 1934 přímo pod historickým centrem, na místě, kde do té doby stával špitál s barokním

kostelem sv. Rocha z roku 1741.⁷⁷[26] Stavbu veřejných institucí provedly místní firmy Ing. Karla Horáka, Václava Beneše a Josefa Strejce podle projektu pražského architekta Zdeňka Pštrosse.⁷⁸ Jak vyplývá z prvních novinových článků, mezi Klatovany panovalo všeobecné očekávání, že architekt navrhne novostavby „*ve střízlivém moderním slohu se střechami, jež se stanou v budoucnu skutečnou okrasou města.*“⁷⁹ Bohužel se nakonec kýžený výsledek nedostavil. Zdeněk Pštross v průběhu jednoho roku vyprojektoval dvojici monumentálních stylově nesourodých budov, které k sobě násilím přilepil a směstnal na malý pozemek.[27] Týdeník *Šumavan* na tento očividný nepoměr poukazoval ještě před zahájením stavebních prací.⁸⁰ Ovšem marně. Architektonicky se navíc Zdeněk Pštross svou realizací pro Klatovy, byť se obě stavby již vyznačují nezdobenou hladkou fasádou, poněkud vzdálil ideálům, jaké v té době prosazovala mladá česká avantgarda. Na hlavní městskou poštu se ihned po jejím otevření sesypala vlna oprávněné kritiky: „*pošta z venčí svým architektonickým řešením neodpovídá požadavkům nynější doby. Její vysoké a neúčelné štíty nedodávají jí nijakého pěkného vzhledu a působí prapodivným dojmem na každého kolemjdoucího občana.*“⁸¹ Stejně chladně veřejnost přijala také těžkopádnou budovu okresního úřadu, které Pštross vtiskl podobu a charakter mohutné palácové stavby. Obě instituce navíc po svém dokončení neúnosně zúžily všechny okolní ulice a prakticky na několik let zkomplikovaly cestu rozvoji dopravní infrastruktury.⁸²

Čistě funkcionalistických staveb najdeme ve městě opravdu velice málo. Velký podíl na rozporuplném přijímání nových architektonických směrů měla skutečnost, že v Klatovech neobvykle dlouhou dobu přežíval historismus. Důležitou roli sehrála také stavební firma Ing. Karla Horáka, která si i po vzniku samostatné Československé republiky udržela nadále monopolní postavení a zcela běžně ještě ve dvacátých letech navrhovala domy, kde uplatňovala osvědčené pozdně secesní tvarosloví. Náhlý obrat nastal paradoxně až v době hospodářské krize, kdy se klatovská veřejnost probudila a začala se dožadovat architektury moderní, funkční a zejména ekonomické. Jakýmsi žádaným

prototypem se stala jednoduchá účelná stavba s klasickou střechou. Také na projektech mimoklatovských, zejména pražských architektů shledáme určité pochybnosti, zda bude malé šumavské městečko schopno přijmout nové styly v jejich čisté podobě. Postupně si ovšem krok za krokem tvarosloví těchto nových směrů osvojili i klatovští stavitelé, jako například Václav Beneš, Alois Virt, Vojtěch Brada, Jan Čihák a architekt Čestmír Dobeš.

Díky zasypání Mlýnské stoky a následné regulaci Drnového potoka se od dvacátých let začala postupně formovat nová čtvrť, lidově označená U krajského soudu.⁸³ V ulici na Mlýnské stoce, dnešní Masarykově, která spojovala vnitřní město s nádražím, se tak v průběhu následujících deseti let soustředila největší stavební aktivita. Klatovy se od vzniku první republiky se střídavými úspěchy neustále potýkaly s vleklou bytovou krizí, která se v důsledku nastalé celosvětové hospodářské situace ještě více vyhrotila. Z tohoto důvodu město neplánovalo na začátek roce 1930 stavbu několika domů s malými levnými byty.⁸⁴

Nájemní dům čp. 293[28] situovaný na prostranství vedle krajského soudu se pokouší ještě v několika drobných ozdobných detailech napodobit o kousek dál stojící velmi kvalitní pozdně kubistický **dvojdům čp. 242 - 243**,[29] který pravděpodobně navrhl autor klatovské soudní budovy Bedřich Bendlmayer v letech 1926 - 1928. Ing. Karel Horák⁸⁵ ale členění fasády již v mnohém zjednodušil. Průčelí stavby, s lehce vystupujícím středním rizalitem, zvýrazňují vysoké nadokenní a parapetní římsy, které spojují okna do souvislé řady. Jejich rytmus volně navazuje také na fasádu sousedního **rohového domu čp. 294**,⁸⁶[30] jehož realizaci podle Horákových plánů provedl mladý talentovaný architekt Václav Beneš. Zajímavým prvkem, který se zde v Klatovech objevuje poprvé, je motiv proskleného nároží. Stavbu dále člení pravidelné střídání hladkých omítaných ploch prokládaných v partiích pravoúhlých oken režnou cihlou.

V Masarykově ulici, tentokrát blíže směrem k historickému centru, nechal v letech 1931-1932 továrník Jan Wenke postavit reprezentativní **hotel Central**

čp. 300[32] podle projektů domažlického architekta Aloise Procházky.⁸⁷ Z dvojice dochovaných plánů je patrné, že autor do poslední chvíle váhal, zda navrhne budovu s klasickou vysokou šikmou střechou, nebo se naopak rozhodne následovat aktuální vzory z větších měst. Nakonec dal, byť ve velmi umírněném provedení, přednost druhé variantě.[33] Nezdobenou fasádu třípatrové podélné stavby člení v průčelí dvojice nízkých rizalitů, zvýrazněných v posledním patře čtyřmi drobnými půlkruhovými balkóny s kovovým zábradlím. Lehce převyšující střední část hotelu navrhl Procházka s plochou střechou, kterou navíc po stranách lemují dvě prostorné terasy, kde mohli návštěvníci příjemně trávit čas během letních měsíců. Central se okamžitě po slavnostním otevření stal největším zařízením svého druhu na Klatovsku.⁸⁸

V horních třech patrech architekt navrhl pro hosty 60 pohostinských pokojů a dva velké apartmány. V přízemí, do kterého vedl zvýšený vstup z ulice, příchozí mohli navštívit kromě kanceláří také vyhlášenou elegantní kavárnu s restaurací a koncertní sál s hudebním pavilonem. Dále pak následovala klubovna, herna a komorní salónek měšťanské besedy. Suterén hotelu poté ukrýval, vyjma nezbytného hospodářského zázemí a kuchyní, prostornou zábavní místnost s jevištěm,⁸⁹ kde se pravidelně každý víkend konaly bujaré umělecké a taneční večírky.⁹⁰

I přes veškerou snahu majitelů Central prodělával. Hlavní roli kromě přetrvávající krize sehrála i skutečnost, že hotel stál mimo obvod vnitřního města. Novým majitelem se stal známý berounský hoteliér a vedoucí nádražní kavárny v Plzni Karel Cibulka.⁹¹ O koupi podrobně informoval čtenáře klatovský tisk, který nadšeně vítal skutečnost, že hotel zůstal nadále v českých rukou. Místní noviny od začátku třicátých let plnily chmurné zprávy a varovné články, které upozorňovaly na narůstající německou výbojnost v nedalekém šumavském pohraničí.⁹² Nastalá politická situace a nové poměry v sousedním Německu po roce 1933⁹³ začaly v obyvatelích města vyvolávat stále větší obavy a neklid.

Ve stejné době městská rada vypsal veřejnou architektonickou soutěž na novou **živnostenskou pokračovací školu čp. 362**[34] (1930-1934) na Nábřeží Kpt. Nálepky. Celkem se zúčastnilo osm projektů. Odborná komise, ve které zasedal kromě starosty a místních stavitelů také pražský architekt Josef Zadražil, vybrala tři vítěze, které následně vyzvala k užší nehonorované soutěži. Hlavní cenu nakonec porota přidělila návrhu s heslem „*Nábřeží*„[35] od plzeňského architekta Václava Neckáře. Zbylí dva autoři, jejichž plány se bohužel nedochovaly, akademický architekt Oskar Černý a Pražané Karel Kopp a Ferdinand Balcárek, získali čestné uznání a finanční odměnu.⁹⁴

V tomto případě, narozdíl od rozestavěného okresního úřadu a pošty, si autor poradil se situování novostavby velice dobře. Dvoupatrová školní budova stojí na volném prostranství za krajským soudem podél toku Drnového potoka. Nezdobenou fasádu podélné stavby, k níž po straně přiléhala nízká kovodílna s kovárnou, plzeňský architekt barevně oživil v přízemí a posledním patře užitím neomítaných světlých cihel. Hlavní vstup krytý tradiční šikmou střechou Václav Neckář lehce předsadil do ulice a zvýraznil jej ve všech patrech tenkými svislými pásy, které od sebe oddělovaly široká pravoúhlá okna. Také vnitřní prostory projektant vyřešil velmi jednoduše a účelně. Všechny učebny navrhl obrácené směrem na slunný jihovýchod, kdežto schodiště, chodby a sociální zařízení otočil k severu.⁹⁵

S velmi zajímavým návrhem se této soutěže zúčastnil i domácí architekt Václav Beneš (1893-1933).⁹⁶ Při pohledu na jeho nerealizovaný projekt můžeme jen litovat, že nedostal v posledních letech svého krátkého života daleko větší prostor své vize uskutečnit. Jako jeden z prvních klatovských stavitelů totiž našel zalíbení v jednoduché čisté architektuře. Jak můžeme vidět na jeho vlastní **vile čp. 304**⁹⁷[36] (1928) a nerealizovaném návrhu **obecního domu s malými byty**⁹⁸[31], Benešovy stavby se postupně vyznačovaly stále větší moderní oprostěností. Jeho **model živnostenských pokračovacích škol**⁹⁹[37] ze třicátých let se již plně hlásil k programu puristicko-funkcionalistické

architektury. Uplatnil zde vše - krabicový zjev stavby, hladké bílé fasády, ploché střechy a dokonce i řady širokých pásových oken.

Stejně otevřený nově příchozím podnětům byl také stavitel Ing. Karel Holeček, který pro sebe a svoji manželku Františku v roce 1932 postavil rodinný dům v sousedství hlavního Mercandiniho parku. Bez nadsázky můžeme Holečkovu **vilu čp. 235**[38] označit za prvního skutečného zástupce dobové moderní architektury ve městě a zároveň také za jednu z nejodvážnějších ukázek klatovského funkcionalismu. Jednopatrová krabicová stavba s odstupňovanými patry, vyvýšenou půdní částí s plochou střechou a prostornými terasami na jižní a východní straně výrazně vyčnívá čistotou provedení a elegancí nad okolní zástavbu. V suterénu architekt navrhl byt o dvou místnostech s příslušenstvím, sklepy a prostornou garáž pro automobil. Sám si poté v přízemí zařídil vlastní stavební kanceláře s pracovnou. Bílé hladké fasády dříve prolamovala pásová okna s ocelovými rámy. Celé horní prosvětlené patro s obytnými místnostmi Karel Holeček navíc na jižní straně po celé délce otevřel do městských sadů proskleným zaobleným balkónem s kovovým zábradlím.¹⁰⁰

Výstavba v této části Klatov pokračovala během následujících let v bohaté vilové čtvrti Pod vodojemem v blízkosti měšťanských škol a vlastivědného muzea Dr. Karla Hostaše. Zajímavou ukázkou spojení moderní oproštěnosti v kombinaci s klasickými prvky představuje **rodinná vilka obchodníka Jaroslava Pichnera čp. 258**[39] (1934-1935) Pražský architekt František Kándl se musel při navrhování domu vyrovnat s prudkým svažitým terénem. Hladká bílá fasáda stavby, bohatě členěný objem zvýrazněný mohutným půlkruhovým arkýřem a několika otevřenými balóny, výrazně kontrastuje s tradiční těžkou mansardovou střechou.¹⁰¹ Ve stejné ulici vznikla o tři roky později další jednopatrová reprezentativní **vila čp. 277**[40] vinárníka Jindřicha Güntera. Projekt tentokrát vzešel z architektonické kanceláře Vojtěcha Brady.¹⁰²

Mezi předválečné architekty, kteří se výrazně podíleli na stavebním boomu ve městě, patřil štěpánovický rodák stavitel Alois Virt. Podle jeho projektů vyrostly nedaleko areálu klatovské nemocnice dva dvoupatrové nájemní domy pro zaměstnance firmy bratří **Wienerů čp. 325 - 326**[41] (1936-1937),¹⁰³ či například strohý **řadový dům čp. 377**[42] profesora reálného gymnasia Antonína Nohejla v Masarykově ulici (1937-1938).¹⁰⁴ K jeho raným a zároveň nejzajímavějším stavbám ovšem patří rohový **domek obchodníka Aloise Černého čp. 76**[43] (1932), který stojí přímo u bývalého středověkého opevnění, na místě zbořeného Příkopského mlýna.¹⁰⁵ Nároží podélné jednopatrové stavby se zaobleným zadním traktem zvýrazňuje mohutný půlkruhový arkýř s řadou průběžných oken. Jako protiváhu k oblým tvarům Virt z druhé strany k průčelí organicky přičlenil vysoký vertikální kvádr, do něhož ukryl samostatný vstup a pravoúhlé schodiště. Na výslovné přání majitele vznikl v přízemí obchod a kanceláře s velkými prosklenými výklady. Samotný byt se poté skládal ze čtyř pokojů, kuchyně s příslušenstvím, nezbytného sociálního zařízení a prostorné uvítací haly s balkonem, který skýtal nádhernou vyhlídku na hlavní dominanty klatovského náměstí.¹⁰⁶

Jediným architektem z této mladé generace, o kterém s jistotou víme, že se prosadil mimo klatovský region, je odborný učitel živnostenské školy architekt Jan Čihák. V Masarykově ulici postavil řadový rohový **činžovní dům čp. 381**[44] (1937) naproti hotelu Central. Projekt si u něj objednala rodina továrníka Richarda Brumla. Díky své netradiční živé barevnosti patřil dům k nejzajímavějším v celé ulici. O to víc je smutné, že v současné době se celý objekt nachází v naprosto dezolátním stavu. Jednoduchá dvoupatrová stavba se světle šedou omítkou byla v přízemí obložena tmavě červenými kamennými dlaždičkami. Široká okna a otevřené balkony, vyprojektované v mezipatrových podestách, zvýrazňovaly ve špaletách další lesklé černé obklady.[45] Naopak římsy, kovová zábradlí a mohutná žerď v průčelí získala podle Čihákova návrhu sytě žlutý nátěr. V přízemí a následných patrech bychom dříve našli tři

samostatné byty složené ze dvou pokojů, předsíně, kuchyně a vlastního sociálního zařízení.¹⁰⁷

V roce 1937 Jan Čihák vyhrál první cenu ve velké soutěži na stavbu bratislavské sokolovny.¹⁰⁸ O mimořádném úspěchu klatovského architekta napsal týdeník *Šumavan*: „*Svou moderní architekturou projekt povolané znalce velmi překvapil a došel plného uznání*“.¹⁰⁹ K moderně vybavené sokolovně patřil i plavecký bazén a sluneční lázně. V budově měla vyhrazené místo také kavárna s restaurací, administrační a spolkové místnosti, a to včetně přednáškového sálu a velkého komfortně zařízeného biografu. Aby toho nebylo málo, architekt počítal i s tím, že do komplexu se později nastěhuje pobočka bratislavské městské spořitelny a prodejna obuvi obchodního domu Baťa. Jak to s následnou realizací poněkud megalomanského projektu dopadlo, bohužel nevíme. Každopádně město Janu Čihákovi po tomto úspěchu svěřilo vypracování plánu nového urnového háje a kolumbária na hlavním klatovském hřbitově.¹¹⁰

Moderní architektura si postupně našla cestu i do historickém jádra města. Klatovská spořitelna vlastnila od roku 1924 renesanční dům s tradiční kavárnou Slavií v jihovýchodním rohu náměstí.[46] Původně zamýšlela objekt adaptovat pro své účely podle předloženého návrhu prof. Josefa Fanty, který v té době pracoval na opravě poškozené klatovské radnice. Z podniku záhy sešlo. Po letech, v roce 1930, byla myšlenka přestěhovat úřad do centra opět oživena. Předsednictvo spořitelny jednohlasně schválilo návrh starý dům zbourat a na jeho místě co nejdříve postavit nový.¹¹¹

V soutěžní porotě zasedali, kromě městského inženýra Bedřicha Duchoně, stavitele Aloise Virta a prof. Ferdinanda Vaňka, převážně pražští architekti v čele s Ludvíkem Hilgertem, Františkem Svobodou či Oktávem Koutským.¹¹² První cenu získal projekt *Červený čtverec* vynikajícího funkcionalistického architekta Františka Alberta Libry. Druhé místo pak obsadil návrh s heslem *A* od pražské firmy Freiwald a Böhm.¹¹³ Architekti byli posléze požádáni, aby své vítězné plány přepracovali a pokusili se co

nejvhodněji novostavbu zapojit do rámce náměstí a přizpůsobit rázu sousedních budov.¹¹⁴ Bohužel i tak Librův spořitelní palác, charakterizovaný jako „stavba moderního stylu bez střechy“,¹¹⁵ vyvolal obrovskou nechuť u klatovského obcenstva. Nebylo dne, aby se v tisku proti výherci neobjevily ostré výhrady: „*Spořitelní výbor rozhodně nepostaví na náměstí v sousedství domů se starými štíty novou moderní kisu bez střechy!*“¹¹⁶ V roce 1932 tak rada navzdory doporučení odborné komise definitivně smetla projekt Červený čtverec ze stolu, s odvoláním na jeho přílišnou modernost, a zakázku raději svěřila Jindřichu Freiwaldovi a Jaroslavu Böhmovi.¹¹⁷ Kvůli přetrvávající nepříznivé finanční situaci a nedostatku stavebních hmot se samotná realizace odložila až na rok 1935. Bourací i stavební práce, pod dozorem architektů Zdeňka Maška a Čestmíra Dobeše, provedly firmy Vojtěcha Brady a Emanuela Čápa.¹¹⁸

Výsledné řešení exteriéru doznalo oproti vítěznému návrhu řadu změn. Jindřich Freiwald nakonec upustil od původní architektonické koncepce, která se vázala na starobylý ráz náměstí.[47] Jak sám prohlásil, v novém projektu sledoval hlavně účelnost a funkci.¹¹⁹[48] Také klatovský tisk si okamžitě povšiml změny a přijal ji tentokrát překvapivě smířlivě: „*Esteticky - památkářské snahy projektanta (který jest známým zastáncem ušlechtilého ohledu k odkazům zašlých věků), musely v Klatovech ustoupit požadavkům dnešní doby.*“¹²⁰

Přízemí železobetonové rohové stavby projektanti zvýraznili vysokým soklem z liberecké žuly a travertinovými obklady.¹²¹ První patro s širokým pásovým oknem poté architekti předsadili do ulice, vytáhli do rohu náměstí a podepřeli z boční strany dvojicí sloupů.¹²²[49] V suterénu bychom našli kromě trezoru a hospodářského zázemí kavárny také první protiletecký kryt. Celé přízemí Jindřich Freiwald vyhradil čistě pro účely spořitelny.[50] Hlavním vstupem z náměstí zákazník vešel do vysokého vestibulu. Odtud po schodech dále vystoupal do haly, ze které byly po stranách přístupné kanceláře říditelství a zasedací místnosti. Přímo před ním se poté rozprostírala shora osvětlená

dvorana, kterou po stranách lemovaly přepážky jednotlivých úřadů a pokladen.¹²³[51] Bohužel podlahy ze žlutého travertinu, sloupy a pulty přepážek obložené tmavým mramorem i veškeré vkusné zařízení vzalo postupně za své během několika necitlivých přestaveb v druhé polovině 20.století. Stejně dopadl také exteriér stavby, který na začátku 90. let investor kompletně zrekonstruoval.

Ve druhém, lehce ustupujícím patře projektanti navrhli, kromě trojice menších úřednických bytů, také prostorné čtyřpokojové apartmá s bohatým příslušenstvím a terasou, na kterou byly v roce 1937 osazeny sochy častého Freiwaldova spolupracovníka, akademického sochaře Josefa Matějů. Čtyři vysoké figury z polévané kameniny představovaly personifikace průmyslu, spořivosti, obchodu a živnosti. V podkroví se poté nacházely pokoje personálu kavárny, byt domovníka a prádelna s půdou.¹²⁴

Předsednictvo spořitelny si přálo v nové budově zachovat letitou kavárenskou tradici. Nebyl to zdaleka jednoduchý úkol, ale Jindřichu Freiwaldovi se podařilo uspořádat půdorysnou dispozici natolik šikovně, že kavárnu v prvním patře zcela separoval od provozu spořitelny.¹²⁵ Do vyhlášeného podniku se vstupovalo samostatným schodištěm z hlavní třídy. Při posezení v příjemné elegantní kavárně se mohli návštěvníci, díky pásovým oknům, kochat krásným výhledem na celé klatovské náměstí. Zařízení navrhoval nejen Jindřich Freiwald, ale poprvé se zde na větší zakázce setkáváme také s architektem Čestmírem Dobešem.¹²⁶ Stoly, židle i polstrované boxy dodala pro kavárnu na zakázku firma Thonet. K hlavní společenské místnosti dále přiléhal klubovna a kulečnická herna.¹²⁷ Celý prostor byl v roce 1960 upraven, což potvrzuje dokumentace z osmdesátých let. V této době také Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Plzni definitivně rozhodlo o odstranění oprýskaných a silně poškozených soch v průčelí, které byly posléze v tichosti ukradeny.¹²⁸

Spořitelna čp. 166 ovšem ani zdaleka není prvním zástupcem moderní architektury v historické části města. V letech 1933 - 1934 v ulici Kpt. Jaroše postavili, podle návrhu Vojtěcha Brady, **třípatrový obytný dům čp. 109**[52]

s řeznictvím a jídelnou manželé Karel a Marie Schedlbauerovi. Jednoduchá stavba s hladkou fasádou, pravoúhlými okny a velkými prosklenými výklady v přízemí, stojící dodnes v téměř nepozměněné podobě naproti městskému divadlu [53], měla také jako vůbec první klatovský dům v patře nad zábradlím betonového balkonu světlý reklamní nápis.¹²⁹

Přímo na náměstí pomyslné prvenství získal **obchodní dům Jana Šturmy čp. 168** sousedící přímo s novou spořitelnou.[54] Před požárem v roce 1810 na tomto místě stával tzv. Packovský dům ze 16. století.¹³⁰ V září 1933 manželé Šturmovi získali povolení Státního památkového úřadu a nechali celý objekt z poloviny 19. století strhnout. Oslovený pražský architekt Ing. Václav Beneš z Vinohrad záhy požádal o spolupráci Jindřicha Freiwalda a Jaroslava Böhma.[55] Jak uvedli oba inženýři v dopise adresovaném ředitelství městské spořitelny, Ing. Beneš se na jejich firmu obrátil s prosbou, aby mu pomohli fasádu obchodního domu lépe komponovat, zejména co se týkalo výškového přechodu k jejich vlastní novostavbě.¹³¹ Jindřich Freiwald se této nabídce rád ujal. Zmodernizoval vnější rozdělení průčelí, přičinil se o provedení širších oken a zejména upravil prosklené výklady v přízemí, „*aby tento dům svým modernějším rázem byl vhodným sousedstvím moderní spořitelny.*“¹³² O rok později plány realizoval klatovský stavitel Josef Strejc.¹³³ Průčelí třípatrové stavby ještě více zjednodušil, vypustil dvojici balkonů, rozšířil okna a nepatrně změnil výkladní skříně u vstupu.

Ve stejné době, kdy vrcholily práce na vnitřním vybavení spořitelny, dokončila firma Aloise Virta přestavbu dalšího **obchodního domu Eduarda Löwyho čp.161** v Pražské ulici pod náměstím. Podnikatelé Beno Löwy a Emil Ringer zadali vypracování projektu na celkovou adaptaci pasáže, úpravu výkladních skříní i všech obchodních místností pražskému architektovi Maxi Gerstlovi.¹³⁴ Veškeré vybavení interiéru navrhl pod hlavičkou své firmy NOVÝ BYT opět architekt Čestmír Dobeš, jakožto nejpovolanější znalec moderních trendů v bytové architektuře v Klatovech.¹³⁵ Dvoupatrový obchodní dům tak získal zbrusu nové jednoduché průčelí s pravoúhlými okny a úhledným

reklamním nápisem složeným z velkých písmen, který se táhl po celé délce proskleného přízemí.¹³⁶

Třetí a poslední ukázkou předválečné moderní architektury v centru Klatov se stal **obchodní dům Baťa čp. 153**.^[56] V roce 1936 zlínská firma zakoupila na náměstí starý hotel U města Prahy.¹³⁷ První plány překvapivě vytvořil jeden z nejslavnějších Baťových architektů Vladimír Karfík. V přízemí měla vzniknout standardní prodejna a opravná obuv s veškerým příslušenstvím. Do prvního patra architekt umístil samostatný prostorný apartmán a v následujících dvou patrech a podkroví poté pamatoval na byty pro Baťovy zaměstnance.¹³⁸ Fasádu stavby řešil Karfík velmi jednoduše, čistě a nezvykle tradičně. Stavba, s klasickou sedlovou střechou, se do náměstí otevírala vždy řadou tří sdružených vysokých oken zasazených v subtilních rámech. Třetí patro navrhl architekt lehce ustupující a vzniklý prostor využil jako úzkou terasu s kovovým zábradlím. Celou plochu průčelí u hlavního vstupu zaujímaly hluboké prosklené výkladné skříně, nad které měl být umístěn velký neonový reklamní nápis.^[57] S největší pravděpodobností zde musel Vladimír Karfík na nátlak klatovských památkářů obchodní dům přizpůsobit rázu okolních budov, aby stavba nepůsobila příliš rušivě. Následovala téměř dvouletá prodleva.¹³⁹

V květnu 1938 firma předložila ke schválení další stavební plány. Baťův koncern již na začátku roku avizoval, že pracuje na novém standardu dispozic obchodních domů a vytváří nový projekt i pro svoji parcelu na klatovském náměstí.¹⁴⁰ Bourání historického domu provedla firma ve své vlastní režii a veškeré stavební práce řídil stavitel Baťových podniků ze Zlína.¹⁴¹ Při bližším srovnání se ovšem realizovaný projekt příliš neliší od Karfíkovy koncepce. Průčelí, až na nepatrné detaily v partiích oken, je naprosto stejné.^[58] Jedinou výjimku najdeme snad pouze v prodlouženém přízemí.¹⁴²^[59] Obchodní dům byl dokončen 21. 3. 1939.¹⁴³ Jeho slavnostní otevření ovšem zastínily zcela jiné události.¹⁴⁴

Celá druhá polovina třicátých let se nesla ve znamení zhoršujících se

mezinárodních vztahů a narůstající německé agresivity.¹⁴⁵ Rok 1938 patřil k nejtragičtějším v dějinách města. Kvůli stále reálnější hrozbě napadení byl do Klatov přesunut celý pěší pluk č. 35 Foligno. Od září 1938 plnily noviny zprávy o teroristických útocích Henleinových skupin na četnické stanice a další zařízení státní zprávy v pohraničních oblastech.¹⁴⁶ 21. září se v Klatovech sešla první demonstrace 2000 lidí, kteří chtěli vyjádřit podporu československé vládě a ukázat odhodlání bránit svoji zem všemi prostředky. Demonstrující tak reagovali na první pokus Francie a Anglie donutit Československo k odstoupení českého pohraničí Německu. Rozvášněný dav nedokázal utišit ani projev starosty Adolfa Nevláčila. Další pozdvižení ve městě následujícího dne vyvolala zpráva o obsazení Železné Rudy a Hojsovy Stráže. Na náměstí se opět srotil čtyřtisícový dav převážně stávkujících dělníků, kteří se připojili k Hnutí na obranu republiky. Vyostřenou atmosféru uklidnilo až vyhlášení mobilizace 23. září. Vojenská opatření byla od této chvíle vidět na každém kroku. Armáda stavěla zátarasy a překážky na cestách, ženijní jednotky připravily k destrukci trať u říčních lázní i železniční a silniční mosty v samotných Klatovech.¹⁴⁷ Navíc se *„Údernému oddílu Pěšího pluku 35 Foligno ve spolupráci s domažlickými družstvy Praporu Stráže obrany státu“*¹⁴⁸ podařilo ještě téhož dne dobýt nazpět obsazená šumavská městečka a zatlačit Němce za hranice. Bolestná zrada spojenců a zpráva o přijetí mnichovského diktátu československou vládou 30. září 1938 znamenala pro miliony Čechů obrovskou osobní tragédii. V Klatovech od tohoto dne panovalo smutné ticho, také vojáci klatovských pluků se postupně vraceli z bojových postavení se značně podlomenou morálkou. Záhy začalo obsazování pohraničí německým vojskem.

Nově vytýčená demarkační linii nyní probíhala nedaleko Janovic nad Úhlavou, Strážovem a Čachrovem. Hranice nacistického Německa tak ležela necelých deset kilometrů od Klatov. Tzv. období druhé republiky nemělo dlouhé trvání.¹⁴⁹ „15. března 1939 v Berlíně podepsal prezident Emil Hácha „Prohlášení německé a československé vlády „, kterým byl osud „ českého národa vložen do rukou Německa.“¹⁵⁰

V. ARCHITEKTURA V KLATOVECH 1939 - 1942

Německé posádky vtrhly do Klatov ráno 15. března 1939. Vojsko ihned obsadilo všechny úřady a strategická místa ve městě.¹⁵¹ Malé pohraniční městečko se tak na dlouhých šest let proměnilo v hlavní centrum nacistických úřadů pro celý jihozápadní kraj. Obávané gestapo, jehož sídlem se stala vila továrníka Singera, okamžitě rozpoutalo kolotoč zatýkání, zastrašování a cílené likvidace potencionálních odpůrců nacistického režimu.¹⁵² Atmosféra v Klatovech začínala rychle houstnout. Němci zavedli velmi tvrdá protižidovská opatření, odstranili pomník padlých hrdinů první světové války a do budovy zrušeného krajského soudu nastěhovali krajské vedení NSDAP.¹⁵³ V dubnu roku 1940 okupanti rozpustili obecní zastupitelstvo. Vedení obce tak přešlo do rukou jmenované správní komise, v jejímž čele stanul bývalý starosta František Bicek.¹⁵⁴ Následoval oficiální zákaz vydávání regionálního týdeníku *Šumavan*.¹⁵⁵ Jeho novináři se snažili, navzdory zavedené cenzuře, klatovské veřejnosti stále přinášet nezkreslené informace o dění u nás i v zahraničí. Což nacistické orgány nehodlaly dále trpět. Antisemitské *Klatovské listy* redaktora Jaroslava Laše, náruživého stoupence a sympatizanta nového režimu, naopak tolerovaly až do roku 1942.¹⁵⁶

Čilý stavební ruch se s příchodem protektorátní éry překvapivě nezastavil. Architekti nadále pracovali na řadě zakázek převážně pro soukromé objednavatele. Vklady do pozemků a stavebních investic slibovaly v této nejisté době totiž daleko lepší zajištění majetku než konta v bankách.¹⁵⁷ I v Klatovech tak narůstal počet rozličných typů novostaveb ve funkcionalistickém stylu. Již z kraje roku 1938 se nově zvolené obecní zastupitelstvo muselo vyrovnat s přílivem uprchlíků ze zabraných sudetských oblastí. Citelný nedostatek cenově dostupných bytů městská rada rychle řešila vypsáním veřejné soutěže na stavbu tří chudinských domů.¹⁵⁸

Návrhy této výjimečné stavby vytvořil architekt Čestmír Dobeš.¹⁵⁹ Dům s příznačnou přezdívkou **aeroplán čp. 391 - 393**, situovaný na obecním pozemku za krajským soudem, skutečně představuje jedinečný solitér klatovské architektury.[60] Tvůrce si se zadáním brilantně poradil. Místo tří různých objektů navrhl dvoupatrovou stavbu s velmi neobvyklým půdorysem dvou do sebe vetnutých půlkulatých písmen ypsilon.[61] Do čelních konkávně prohnutých částí umístil dohromady úctyhodných dvacet čtyři dvoupokojových bytů a stejný počet garsoniér. V podélném spojujícím pavlačovém domě navrhl pro sociálně slabé dalších 18 dvoupokojových bytů s vlastním příslušenstvím.¹⁶⁰ Do aeroplánu se nastěhovali první nájemníci v červenci 1940 a domov zde našlo postupně téměř šedesát rodin.¹⁶¹ Harmonicky vyvážená kompozice, ladné čisté oblé tvary, dojem lehkosti a tenkosti stěn umocněný maximálním otevřením stavby řadami nakupených oken a otevřených balkónů, zřetelně poukazuje na skutečnost, že se Čestmír Dobeš jako projektant nikdy nevzdal emotivních účinků v architektuře a snažil se naopak dodat chladnému funkcionalismu výtvarnější rozměr.

Stejná snaha byla patrná také na jeho architektonické prvotině.[62] V roce 1936, jako stálý člen nově založeného Pošumavského aeroklubu, vyprojektoval část areálu letiště Na Chaloupkách.¹⁶² Během několika měsíců zde vyrostla, díky finanční podpoře většiny obyvatel města, podle Dobešova návrhu hlavní letištní budova s klubovnou a vyhlídkovou tribunou. Bohužel celý komplex Na Chaloupkách byl těžce poškozen 16. 4. 1945 při náletu spojeneckých letadel.¹⁶³[63] V dnešní době se celý areál nachází v dezolátním stavu. Opuštěné stavby, které jsou majetkem klatovské radnice, od roku 1989 chátrají a pozvolna se mění v hromadu sutin.[64,65]

Na podzim roku 1939 musela k dlouho odkládaným stavebním pracím přikročit také československá církev, která vlastnila již více než deset let poslední volné parcely u Drnového potoka, naproti budově krajského soudu. Nastolení nového státního zřízení v protektorátu Čechy a Morava donutilo

církevní představitele urychleně jednat, jelikož hrozilo, že o své cenné pozemky přijdou.¹⁶⁴

Pražský architekt Ladislav Čapek navrhl pro Klatovy jednodlní podélný kostel s plochou střechou a vysokou štíhlou věží v průčelí,[66] na který navazovala na východní straně jednoduchá patrová obytná budova na obdélném půdorysu.[67] Přízemí kolem dokola celého sboru lemoval vnější ochoz. Do jižní zdi mělo být podle plánů vloženo kolumbárium, jehož jednotlivé schránky zakrývaly bílé mramorové desky, kterými architekt obložil také severní stěnu kostela, aby dosáhl harmonicky vyváženého barevného účinku. Velmi zajímavě zamýšlel autor pojmout také vstupní průčelí obrácené ke krajskému soudu. Nad hlavním vchodem měla vzniknout mozaika znázorňující Ježíše Krista.¹⁶⁵ Zbytek fasády i spodní část věže nad mohutnou korunní římsou členil hluboký plastický reliéf nápadně připomínající kanelury.[68] Při celkovém pohledu je patrné, že Ladislav Čapek záměrně, pro posílení majestátního duchovního účinku, vtiskl průčelí podobu monumentálních kostelních varhan. Štíhlou hranolovou věž, která ukrývala vysoké točité schodiště, zdobil dále velký kříž a na vrcholu ji uzavíral zlacený měděný kalich.

K samotnému sboru přiléhala na východní straně úřední místnost s archívem a další kolumbárium. Uzavřenou krátkou chodbou měl být poté kostel propojen s obytnou částí, ve které dnes sídlí farní úřad. V přízemí budovy architekt počítal s místností pro mládež, velkým pokojem s kuchyní a samostatnou garsonkou s příslušenstvím, zatímco v patře naplánoval třípokojový byt pro správce farnosti.¹⁶⁶[69] Stavba byla navržena jako železobetonová, což se brzy po zahájení prací v roce 1940 dostalo do rozporu se státním nařízením o šetření stavebním materiálem.¹⁶⁷ Práce tak postupovaly velmi pomalu. Do roku 1942, kdy vstoupil v platnost zákon zakazující všechny novostavby nesloužící k vedení totální války,¹⁶⁸ stihl klatovský stavitel Karel Forst¹⁶⁹ realizovat pouze archív a přízemí obytné budovy.¹⁷⁰ **Skromný kostel čp.438**, který najdeme na nábřeží dnes, vznikl v průběhu padesátých let.[70] Je

patrné že neznámý autor se alespoň v náznacích, jak mu to svízelná doba po válce dovolovala, snažil vycházet z Čapkova návrhu.[71]

Také obec musela v roce 1940 odstoupit z několika zakázek. Naproti živnostenské škole Dr. Aloise Rašína měly vyrůst tři třípatrové řadové domy pro železniční zaměstnance s předzahrádkami a přilehlými dětskými hřišti.¹⁷¹ Autorem konceptu byl pravděpodobně pražský architekt Josef Václavík, který v té době společně s Bohumilem Kněžkem pracoval na projektu nového klatovského gymnázia.¹⁷² Z obou realizací ale bohužel v důsledku nedostatku stavebního materiálu a finančních prostředků nakonec sešlo.¹⁷³

Německé úřady zabraly na začátku okupace pro své účely i budovu dětského domova.¹⁷⁴ Městská rada tak stála před nelehkým úkolem zajistit sirotkům co nejdříve náhradní ubytování. Hlavní iniciativu záhy převzalo pražské Zemské ústředí péče o mládež společně se svojí okresní klatovskou pobočkou. Přes počáteční snahy najít v některé z okolních vesnic vhodný náhradní sirotčinec nakonec organizace dospěly k názoru, že daleko účelnější a výhodnější bude přece jen postavit nový objekt přímo ve městě. V Klatovech tak mělo vyrůst hlavní středisko sociální péče pro celý kraj. Veškeré instituce jako dětský domov, úřadovna okresní péče s poradnami, útulek pro učně a studenty, jesle a dokonce i dispenzář Ligy proti tuberkulóze měly být soustředěny pod jednou střechou.¹⁷⁵ S tímto zadáním v roce 1940 Zemské ústředí sociální péče v Praze vypsalo užší architektonickou soutěž, ke které vyzvalo zejména zkušené architekty, kteří měli již s podobnými projekty zkušenosti a dostatečnou praxi.¹⁷⁶ Své návrhy do soutěže zaslali architekti Gustav Paul, Jiří Novotný, František Kerhart a akademický architekt Jan Gillar, kterému nakonec odborná porota, k níž patřili i klatovští zástupci Ing. Václav Dobruský a Ing. Josef Vávra, udělila první cenu.¹⁷⁷

Dům sociální péče vyvolal u veřejnosti neobyčejně živý zájem. Členové nově jmenované správní komise se rozhodli na stavbu uvolnit finanční prostředky ve výši dvou set tisíc korun¹⁷⁸ a zdarma věnovat obecní pozemky na nábřeží podél Drnového potoka v sousedství aeroplánu.¹⁷⁹ Tento dar našel u

lidí ve městě velmi vřelou odezvou a celá řada z nich také přispěla na projekt nemalou peněžní částkou.¹⁸⁰ Na jaře roku 1941 měla být stavba oficiálně zahájena.¹⁸¹ **Gillarův dům sociální péče** však potkal stejný osud jako sbor československé církve a doplatil na vládní nařízení související s vedením totální války. K jeho realizaci se bohužel město po osvobození už nikdy nevrátilo. Alespoň nepatrnou představu, jak by středisko vypadalo, si dnes můžeme udělat na základě nově objevené plánové dokumentace[72] a části projektu otištěného v *Klatovských listech*.¹⁸²[73]

Architekt rozvrhl výstavbu komplexu do dvou etap. V první fázi měla vzniknout hlavní třípatrová podélná budova, ke které po levé straně kolmo přiléhala nízká obdélná jednotka s plochou střechou, jež měla nejspíše v tomto případě sloužit jako venkovní terasa.[74] V následující etapě Jan Gillar symetricky připojil ke druhému konci ústřední budovy další kratší patrové křídlo, rovněž s plochou střechou. Kolem domu poté navrhl dětská hřiště a jednoduché zelené plochy osázené skupinkami stromů.¹⁸³[75] S největší pravděpodobností původně architekt zamýšlel i hlavní budovu, s hladkou nezdobenou fasádou členěnou v každém patře souvislou řadou pravoúhlých oken, ukončit rovným zastřešením. Ale jak vyplývá z článku v týdeníku *Šumavan*, „porota výherci doporučila, aby v návrhu provedl některé změny, přizpůsobené místním klimatickým poměrům.“¹⁸⁴ Gillar vyšel přání vstříc a klatovský dům sociální péče nakonec vyprojektoval s nízkou valbovou střechou.

Ve svém nákresu z dubna 1941 zároveň navrhl zastavění sousedního volného prostranství, na kterém měly původně vyrůst domy pro železniční zaměstnance. Jednalo se o trojici podélných čtyřpatrových řadových domů s klasickou střechou, které byly raženy rovnoběžně za sebou, podle principů funkcionalistické volné zástavby. Naproti sociálnímu středisku měl vzniknout dvojdom, následoval trojdom a čtyřdom, který po celé délce lemoval novou ulici mezi ním a živnostenskou školou a vedle stojícím Dobešovým aeroplánem.¹⁸⁵ Jan Gillar tak při komponování komplexu brilantně využil tvar dané stavební

parcely - zužující se lichoběžník sevřený mezi Drnovým potokem a silnicí na Svrčovec.

Mezi zajímavé soukromé objekty realizované krátce po obsazení města patří bezesporu **rodinný dům bývalého starosty Adolfa Nevláčila čp. 396**, vyprojektovaný architektem Janem Čihákem ve vilové čtvrti v Podhůrcí.[76] Hladkou nezdobenou fasádu strohé krabicové stavby s nízkou střechou směrem do ulice otevírá v patře i přízemí dvojice širokých podélných oken, mezi která autor vložil další dvě malá kruhová okénka. Původní dřevěné systě červené okenní rámy vytvářejí výrazný barevný kontrast s hladkou světle šedou omítkou. Díky ohleduplnosti současných majitelů se exteriér dochoval téměř v intaktní podobě. Také interiér vyřešil Jan Čihák velmi jednoduše a účelně. Suterén ukrýval kromě sklepů a prádelny sklad potravin. V přízemí, do kterého vedl hlavní boční vstup ze zahrady, projektant navrhl samostatný dvoupokojový byt s příslušenstvím, kuchyní, předsíní a koupelnou. Stejné rozložení místností poté zopakoval i v prvním patře.¹⁸⁶[77]

Ve stejné městské čtvrti vyrostly během let 1937 - 1939 také tři řadové domy ve Voříškově ulici podle plánů klatovského stavitele Karla Forsta.[78] Jednopatrové mohutné vily jsou téměř identické. Všechny se vyznačují moderní oproštěností, vycházejí z pravidelného čtvercového půdorysu a jejich nízké střechy prolamují směrem do ulice pravoúhlé vikýře.¹⁸⁷ Nejpokrokověji se jeví **dům čp. 375** postavený pro rodinu známého šumavského malíře profesora Františka Mrackého,¹⁸⁸ jehož fasádu v prvním patře oživuje mohutná půlkruhová zasklená veranda, výrazně vystupující z hmoty stavby.[79]

V roce 1940 utrpěla architektonická obec v Klatovech obrovskou ztrátu. Ve věku nedožitých 68 let zemřel stavitel Ing. Karel Horák.¹⁸⁹ V té době rodinný stavitelský podnik a moderní kruhovou cihelnu již dva roky vedl jeho nejstarší syn Karel Horák ml.¹⁹⁰ Mezi první realizace mladého nadějného architekta patří nájemní **dům Celestýny Blumenštenglové čp. 308**,[80] situovaný na pozemku v sousedství Mercandiniho sadů naproti vile Ing. Karla Holečka. Stavba, vyznačující se pravoúhlým půdorysem se zaobleným vtaženým

nárožím, disponovala na svoji dobu velmi prostornými a komfortními byty. V každém patře i podkroví se nacházely vždy dvě samostatné třípokojové obytné jednotky s kuchyní, lázní a veškerým příslušenstvím. Do suterénu poté architekt vložil nezbytné sklepy a garáže pro osobní automobily.¹⁹¹ Hladká nezdobená fasáda budovy, s původními keramickými obklady v přízemí, se dochovala ve velmi dobrém stavu. Celkový dojem kazí pouze nevhodná široká bílá plastová okna, která nahradila původní v subtilních dřevěných rámech.[81]

V roce 1941 se v Klatovech poprvé setkáváme se jménem slavného pražského funkcionalistického architekta Adolfa Benše, který navrhl pro svoji sestru,¹⁹² dětskou lékařku Marii Benšovou - Gregorovou, skromný rodinný dům ve čtvrti Pod Vodojemem. Nenápadná **vilka čp. 322**, [82] citlivě zaklesnutá do svažitého terénu, stojí téměř až na samém vrcholu vodojemského kopce. Jemnou vysoce elegantní stavbu na pravidelném obdélném půdorysu Adolf Benš překvapivě zakončil nízkou valbovou střechou s výraznými přesahy. Jednoduše členěnou čistou fasádu, s výjimkou celého suterénu, kde nechal tvůrce vyniknout strukturu hrubého kamene, prolamují velká pravoúhlá okna a na slunné jihovýchodní straně prosklená veranda s otevřeným balkónem.[83] K domu vede z ulice příkré úzké schodiště, které ústí na kamenný dvůr s lavičkou a drobnou kašnou.

Hlavním vchodem návštěvník vstoupil do rozlehlého suterénu, kam architekt umístil kromě hospodářského zázemí a skladů paliva také obytnou kuchyň s předsíní, spíží a toaletou.[84] Dále do přízemí vedlo dvouramenné schodiště. Zde bychom našli prostorný obývací pokoj, ke kterému po levé straně přiléhala jídelna se samostatnou kuchyní a veškerým příslušenstvím. Vysoké prosklené dveře v pokoji se otevíraly na kamennou verandu do bohaté zahrady s ovocným sadem, kde mohli členové rodiny nerušeně trávit volné chvíle. V patře poté manželé Gregorovi podle plánu zařídili lázně, tři samostatné ložnice a pokojíček jejich dcery. Ze všech oken horního patra se rozprostíral nádherný výhled na nedaleké šumavské kopce. Stavební práce provedl další mladý architekt Jan Strejc,¹⁹³ který po svém otci Josefu Strejcovi

v roce 1936 zdědil druhý největší prosperující stavební podnik v Klatovech.¹⁹⁴ Ukázku jeho vlastní tvorby můžeme vidět na druhém konci Riegerovy ulice, kde ve stejné době postavil nájemní **patrovou vilku pro manžele Váňovy čp. 319**.¹⁹⁵[85]

Nejvíce soukromých zakázek v období protektorátu získávala firma Aloise Virta, která za celou dobu svojí existence postavila ve městě téměř sto domů.¹⁹⁶ Jeho realizace ze čtyřicátých let se již ale vyznačují značně stereotypním řešením a opakují se v nich osvědčená zaběhnutá schémata. Většinou se jedná o jednoduché patrové rodinné vily s valbovou střechou, jejichž strohou fasádu člení pravoúhlá okna. Tak tomu je například na domě primáře Karla Dobruského či bývalého generála Josefa Dostála ve čtvrti Pod Nemocnicí.¹⁹⁷ Objevují se ovšem i výjimky. V letech 1939 - 1941 postavil Virt v Masarykově ulici velmi kvalitní pozdně funkcionalistický **činžovní dům čp. 348** [86] se zaobleným proskleným nárožím pro advokáta Zena Fifku a jeho snoubenku Marii Langhammerovou.¹⁹⁸[87] Poslední objekt, který se podařilo na základě dochovaných archivních materiálů spojit s osobností architekta Aloise Virta, je řadový dvoupatrový **nájemní domek čp. 397** jeho manželky Marie, který stavitel dokončil až v roce 1944.¹⁹⁹[88]

Zajímavý projekt si u Ing. Antonína Špalka na začátku čtyřicátých let objednal továrník Karel Ferus se svojí chotí.²⁰⁰ Plzeňský architekt pro manžele vypracoval projekt rozsáhlé přestavby jejich **továrny na prádlo čp. 14** v Koldinově ulici.[89] Obě uliční křídla staré budovy firmy Gottlieb a Kafka nechal autor zbourat a na jejich místě navrhl novou podélnou dvoupatrovou továrnu. Hranolovou železobetonovou stavbu s plochou střechou v průčelí prolamovaly nad sebou dvě řady širokých pásových oken. Přízemí bylo obloženo keramickými dlaždičkami a v partiích vysokých schodišť architekt uplatnil duté skleněné cihly. Zbývající staré části měly být poté adaptovány a organicky přičleněny k novostavbě. V nové budově se soustředila zejména jednotlivá oddělení výroby textilu a expediční sklady.²⁰¹

Navzdory tíživé a nepřátelské atmosféře, kterou ve městě vyvolávalo gestapo, obyvatelé Klatov neztratili zájem o kulturu. Ještě v roce 1940 se překvapivě konala ve vlastivědném muzeu, za neobyčejně hojně účasti, pietní výstava *Život a dílo Karla Čapka*, kde lidé vzdali hold významnému českému spisovateli.²⁰² Klatovský týdeník *Šumavan* přinášel nadále stručné informace o aktuálním dění i na umělecké scéně. V tisku se roku 1940 objevil krátký článek dotýkající se otázky regionálního plánování a vzrůstajícího zájmu našich architektů o tradiční české vesnice.²⁰³ O rok později zdejší noviny dokonce otiskly zprávu o vydání sborníku k velkorysé pražské výstavě *Za novou architekturou*,²⁰⁴ která velmi šikovně podepřela domácí autoritu funkcionalismu:²⁰⁵ „Úspěch výstavy podnítil odborné kruhy, aby vydaly o otázkách moderní architektury sborník, který by přehledně a věcně zpravoval o přítomném stavu architektury u nás i v cizině. Budou zde vynikajícími odborníky řešeny otázky pozemního a vodního stavitelství, bude zde zachycen vývoj moderních stavebních směrů a bude přihlédnuto i k aplikované architektuře: k úpravě zahrad a k moderní bytové kultuře. Bude to kniha nepostradatelná pro každého stavebního technika i každého, kdo chce poznati architektonické umění.”²⁰⁶

Řada klatovských stavitelů se po roce 1940 zaměřila i na jiné zakázky než vlastní architektonické realizace. V letech 1938 - 1941 probíhaly, pod ostřížím dozorem památkového úřadu, rozsáhlé restaurátorské práce na barokním jezuitském kostele Nanebevzetí Panny Marie a Ignáce z Loyoly.²⁰⁷ Oprava poničené fasády připadla na starost architektům Vojtěchu Bradovi a Karlu Forstovi.²⁰⁸ V této souvislosti město poprvé navázalo důležitý kontakt se svým budoucím blízkým spolupracovníkem Václavem Wagnerem, který věnoval klatovskému chrámu důslednou péči a útlou monografii.²⁰⁹

Na základě posouzení odborné komise, které předsedal zástupce památkového úřadu dr. Josef Šebek, vypracovalo na konci roku 1939 městské stavební oddělení návrh na postupné odkrývání cenných středověkých hradeb²¹⁰ ze 13. století.²¹¹ [90] Tuto akci finančně zaštitilo ministerstvo školství a

národní osvěty.²¹² „Zastavovací plán Klatov se vždy skládal ze dvou částí, ze starého hradebního města s krásným pravidelným členěním bloků a ulic a nepravidelných nových předměstí bývalého podhradí, s ulicemi křivými bez jakéhokoliv řádu. Ve všech projektech bylo vždy zdůrazňováno, že stará část v okruhu hradeb musí být zachována, i když šířka ulic na mnohých místech nevyhovuje.“²¹³ Naštěstí také nový regulační plán Ing. Ivo Beneše počítal se zachováním zbytků starého opevnění a zřízením okružní komunikace.²¹⁴

Prvotním impulzem pro vytvoření tzv. zeleného pásu se stalo otevření bývalých parkánů - sadů Dr. Karla Hostaše v severovýchodní části historického jádra.[91] V tomto místě zůstaly hradby plně zachovány. Hlavní zásluhu na tom měl zejména blok osmi soukromých domů, které byly přistaveny těsně k zevní straně opevnění. Do budoucna správní rada počítala, v závislosti na finanční situaci, s jejich výkupem a zbořením. Stejný postup se měl aplikovat i v severozápadní části starého města, kde hradby zakrýval souvislý pás nízkých omšelých domků a hospodářských stavení.²¹⁵ Jejich stržením se měla do budoucna uvolnit cesta rozvoji dopravní infrastruktury, kterou v této části Klatov na začátku třicátých let zkomplikovala monumentální budova okresního úřadu a pošty. Z velkorysého projektu se ovšem kvůli nedostatku finančních prostředků do roku 1941 stihl dokončit pouze zlomek.

Odborný dozor památkový úřad svěřil architektovi Čestmíru Dobešovi, který společně s firmami Karla Horáka ml., Jana Strejce, Emanuela Čápa a Václava Beneše přikročil na jaře 1940 k tzv. druhé etapě realizace zeleného prstence v Tyršově ulici. V těchto místech původně stávaly polorozpadlé sokolské a obecní stáje, státní garáže a hostinec v Podbranské ulici. Při bourání objektů stavitelé srovnali terén s ohledem na výškové poměry budoucí komunikace a získané volné prostranství upravili zelenými koberci, které lemoval široký chodník. Veškeré obnažené zdivo architekti následně podle požadavků památkové péče zabezpečili na vrcholu krycími břídlíčovými deskami a důsledně zakonzervovali. Odkryté hradby tak probíhaly téměř bez

přerušení po celém jihozápadním obvodu města, čímž byla zdůrazněna souvislá zeleň až k Vrchlického sadům.²¹⁶

Po nástupu Reinharda Heydricha bylo po celé zemi vyhlášeno stanné právo. Klatov se sice toto nařízení přímo nedotklo, ale i tak začaly ve městě padat první rozsudky smrti. Ve zrušené živnostenské škole nacistické úřady zřídily shromažďovací středisko, odkud odjely na podzim 1942 dva transporty s celkem 1269 lidmi z Klatov a blízkého okolí do koncentračních táborů v Terezíně a Osvětimi. Německá zvěrstva vyvrcholila v období heydrichiády popravami lidí na bývalé střelnici ve Spáleném lese v Lubech u Klatov. Obyvatele města tyto události silně zasáhly a hluboce jimi otřásly. Úder byl veden podle rozkazu cíleně proti reprezentantům místní inteligence. Polovinu popravených na Klatovsku tak tvořili učitelé.²¹⁷ V roce 1943 proběhla městem další vlna zatýkání. Na příkaz pražského vedení německá tajná policie zadržela generála Josefa Dostála, architekta Zdeňka Maška a primáře klatovské nemocnice Karla Dobruského, kteří patřili k odbojové skupině Úvod.²¹⁸ 8. září 1943 gestapo zatklo a obvinilo z dodávání zpráv Úvodu také architekta Čestmíra Dobeše a Ing. Josefa Vávru. Oba byli okamžitě bez soudu deportováni do koncentračního tábora v Buchenwaldu.²¹⁹ Po těchto událostech se kulturní život v Klatovech prakticky zastavil.

Čestmír Dobeš [92] (22. 3. 1900 - 15. 10. 1950) patřil bezesporu k nejtalentovanějším a nejzajímavějším klatovským architektům. O jeho školení bohužel nic bližšího nevíme, pravděpodobně vystudoval stavební průmyslovou školu v Praze. Do Klatov se vrátil a začal působit někdy na začátku třicátých let. Specializoval se na navrhování moderních interiérů a nábytku. Od roku 1930 pořádal při příležitosti různých kulturních akcí spojených s módou a designem prezentace²²⁰ a přednášky týkající se moderního bydlení.²²¹ Jeho firma NOVÝ BYT se velice dobře ujala, spolupracovali s ní i pražští architekti Jindřich Freiwald²²² a Max Gerstl.²²³

Od poloviny třicátých let se podílel, společně se svým přítelem Ing. Josefem Vávrou, na řešení důležitých architektonických a urbanistických

otázek města. První příležitost ukázat své stavitelské umění získal až po roce 1936, kdy navrhl letiště Na Chaloupkách (1937) a tzv. aeroplán (1939-1940) za živnostenskou školou Dr. Aloise Rašína (dnešní průmyslová škola). Čestmír Dobeš patřil mezi společenskou a intelektuální elitu Klatov. Navázal velmi blízké vztahy s grafiky Václavem Fialou a Václavem Silovským. Celoživotní vřelé přátelství ho poté pojilo s vynikajícím českým básníkem, autorem trilogie *Země zamyšlená*, Ladislavem Stehlíkem.²²⁴[93]

V roce 1937 vyšla v Praze kniha *Klatovy město a okolí*, kde Dobeš publikoval rozsáhlou stat' věnovanou novému regulačnímu plánu.²²⁵ Na začátku čtyřicátých let pak pravidelně přispíval do týdeníku *Šumavan*. Jeho články se zaměřovaly především na stavební a sociální problematiku.²²⁶ Podrobně informoval klatovskou veřejnost také o úpravě městských parků a o budování souvislého zeleného pásu kolem historického centra. V textech vytýčil hlavní cíle této akce. Kromě čistě praktických stránek, jako zřízení okružní třídy, odkrytí a konzervace starých hradeb, chtěl architekt vytvořit nová klidná odpočinková místa přímo v srdci Klatov. Velký důraz přitom kladl na ochranu drobných soukromých zahrad proti zbytečnému zastavění a prosazoval myšlenku opětovného ozelenění města.²²⁷

Od roku 1942 se aktivně účastnil domácího odboje. Z německého zajetí se vrátil jako válečný hrdina až v dubnu 1945.²²⁸ Přestože se nacistický tábor smrti výrazně podepsal na jeho zdraví, ještě téhož roku přijal nabídku Spolku politických vězňů a vytvořil návrh pomníku zastřeleným obětem ve Spáleném lese.²²⁹[94] Zároveň pracoval na nové instalaci sbírek v klatovském muzeu, které za války sloužilo jako skladiště ukradených kořistí německé armády.²³⁰ Poté, co byl jmenován konzervátorem ministerstva školství a osvěty pro státní památkovou péči, se opět společně s Ing. Josefem Vávrou s chutí pustili do zvelebování města. Zlom přišel v roce 1948, kdy byla Čestmíru Dobešovi zestátněna jeho nová architektonická kancelář. Od té doby musel pracovat pro klatovskou pojišťovnu. Architekt Čestmír Dobeš zemřel předčasně 15. 10. 1950 v Litoměřicích.²³¹

Jeho poslední architektonickou realizací se stala drobná chata, stojící mezi Bernarticemi a Boříkovy, kterou postavil pro svoji milovanou manželku Karolínu v roce 1946.²³²[95] Čestmíru Dobešovi se zde mistrně podařilo objekt organicky začlenit do okolního svažitého terénu. Neobyčejně půvabná jednoduchá stavba z lomového kamene s plochou dřevěnou střechou a širokým pásovým oknem dokonale splynula s okolní krajinou a skýtala nádherný výhled na nedalekou Šumavu.[96]

VI. ARCHITEKTURA V KLATOVECH 1945 - 1948

Již v prvních měsících roku 1945 obyvatelé města tušili, že konec války se blíží. 23. 2. 1945 poprvé americká stíhací letadla napadla hlavní vlakové nádraží. Nálety, které měly za cíl oslabit mobilitu a bojeschopnost německého vojska, se stupňovaly. Ráno 16. 4. stíhačky zničily letiště Na Chaloupkách. Letecké útoky poté vyvrcholily o čtyři dny později, kdy válečné stroje opět zaměřily svoji pozornost na nádražní zařízení a odstavené vagóny. Zkázou dokončil následný přelet dvou svazů těžkých bombardérů, které svrhly na železniční areál a jeho blízké okolí celý obsah svých pumovnic. V tomto okamžiku přestalo staré klatovské nádraží existovat.²³³

5. května 1945 se začaly mezi lidmi lavinovitě šířit informace o povstání na mnoha místech protektorátu. Zástupci místního odboje, kteří si velmi dobře uvědomovali blízkost amerických jednotek, pod hlavičkou Revolučního národního výboru (RNV) částečně převzali, po dohodě s velením německých posádek, správu nad městem. Major Horn přijal ještě týž den nabídku vyslaného parlamentáře a poslal svého pobočníka na Špičák vyjednat s Američany podmínky kapitulace. Ve večerních hodinách tak vjely do ulic, za obrovského nadšení, první průzkumné jednotky kapitána Cunninghama. Následujícího dne byl RNV dekretem prezidenta republiky změněn na Místní národní výbor (MNV), v jehož čele stanul Karel Mazanec. Poslední američtí vojáci odešli z Klatov 24. 11. 1945.²³⁴

Poválečné události zde měly stejně rychlý spád jako v ostatních místech republiky. Ve městě zahájily okamžitě činnost mimořádné lidové soudy²³⁵ a začalo se s odsunem německých obyvatel a zajatců.²³⁶ Prvním krokem nově jmenovaného MNV bylo zpřístupnění a vyklizení klatovských škol, které během války zabraly pro své účely okupační posádky. Krátce po osvobození navíc třídy sloužily jako shromaždiště uprchlíků či vojenské lazarety.²³⁷ K dalším úkolům patřilo navrácení cenných sbírek a výstavních exponátů zpět do budovy

vlastivědného muzea Dr. Karla Hostaše, kde Němci v roce 1944 zřídili skladiště pro své ustupující jednotky.²³⁸ Úpravu místností a novou instalaci muzejních sbírek výbor svěřil architektovi Čestmíru Dobešovi.²³⁹ Na každém kroku bychom v Klatovech v letech 1945 - 1946 viděli snahu co nejdříve zahladit stopy po bolestné okupaci a smutných připomínkách války. Dokonce i „gestapácký pelech“²⁴⁰ v Singrově vile se proměnil v dětský domov s poradnou pro matky s malými dětmi.²⁴¹

V srpnu 1945 opět začaly vycházet regionální noviny *Mladé Klatovsko*. O rok později se k nim přidalo další periodikum *Svobodné Pošumaví*. V jednom z prvních čísel *Klatovska*, která se snažila povzbudit a připomenout lidem hodnoty svobodného demokratického československého státu, najdeme rozsáhlou recenzi věnovanou právě zahájené pražské výstavě Josefa Čapka a Emila Filly. Autor článku text velice trefně obohatil svými dojmy a bystrými postřehy: „Skoro celá Fillova výstava jsou variace na téma boje koně či býka se šelmou. Nemusíte se ani dívat na datum, abyste již z výrazových prostředků, z linie, barvy, pohybu a z osvětlení těmi zlověstnými přísvity, poznali, že je to obraz z roku 1938 a 1939, který křičí o vraždě a hrůze. Výstavy během okupace byly akce rozsahem velké, ale duchovně a umělecky chudé - s radostí vítáme silné umění! Odnášíme si ponaučení, že umělci nelze rozkazovat, jako ho nelze umlčet, že nutně potřebuje svobody, že jen v ní a z ní tvoří“.²⁴²

Na konci května 1946 se konaly za hojné účasti první volby. Do křesla předsedy usedl zástupce vítězné strany národních socialistů Jaroslav Kalabza. Komunistická strana skončila na Klatovsku protentokrát druhá.²⁴³ Jako projev poděkování a hluboké úcty byla 4. července, za účasti amerických velvyslanců, slavnostně odhalena dvojjazyčná pamětní deska, zasazená v průčelí radnice, která hrdě hlásala, že „dne 5. 5. 1945 osvobodila III. americká armáda G. S. Pattona Klatovy od německého jha.“ Bronz vznikl podle návrhu plzeňského sochaře Otakara Waltra.²⁴⁴

Architektura dvouletky je v Klatovech velmi úzce spojena s vypracováním nového regulačního plánu. Obec navázala během let 1945 - 1948 řadu kontaktů s předními českými architekty. Většina plánovaných staveb se však vzhledem k nedostatku finančních prostředků a zmatkům, které nastaly po komunistickém puči v roce 1948, vůbec nerealizovala. K takovým případům patří například budova gymnázia Jaroslava Vrchlického od Josefa Václavíka²⁴⁵ či adaptace klatovských jatek od pražského architekta Františka Kerharta.²⁴⁶

Jediný příklad dvouletkové architektury ve městě najdeme nedaleko Dobešova aeroplánu v ulici Na Pazderně. Souvislý blok čtyř třípatrových **domů čp. 408 - 411** navrhl opět Josef Václavík.²⁴⁷[97] Objekt s nízkou valbovou střechou v mnohém navázal na předválečný funkcionalismus. Shledáme zde již však určitou robustnost, kterou se vyznačovala většina staveb z druhé poloviny čtyřicátých let. Klasická střecha a použití keramických obkladů poukazuje na architektovu zjevnou inspiraci skandinávskou architekturou.²⁴⁸[98] První dva domy nechal pro zaměstnance československých státních drah postavit železniční bytový fond v roce 1947. Stavebníky zbylých dvou se poté stala továrna Singer a klatovské stavební bytové družstvo. Do každého patra autor umístil dvojici bytů, skládajících se z obývacího a dětského pokoje, ložnice, kuchyně a kompletního hygienického zázemí. Navíc ke každému z nich příslušel samostatný otevřený balkón. Podle Václavíkova projektu vznikly za domy také úzké podélné zahrádky, které od sebe oddělovaly nízké dřevěné ploty.²⁴⁹

Město se do dvouletého plánu hospodářské obnovy Československé republiky, kterou připravily státní statistické úřady během roku 1946,²⁵⁰ zapojilo s obdivuhodným nasazením. Poválečná rekonstrukce transportních a komunikačních sítí, související s obnovou vybombardovaného vlakového nádraží, patřila k jeho hlavním prioritám. Provizorní provoz na trati byl díky pomoci Američanů obnoven už na začátku července 1945.²⁵¹ O necelý rok později získal MNV, z iniciativy Ministerstva dopravy a plzeňského ředitelství státních drah, první projekt nové vlakové stanice.²⁵² Bohužel se nám o jeho

autorovi ani podobě žádné bližší informace nezachovaly. Existují pouze krátké zmínky v místním deníku *Svobodný směr*²⁵³ a zápisy z jednání městské stavební kanceláře, které řeší prodej obecních pozemků²⁵⁴ a rozšíření a zabezpečení dopravní sítě v podjezdu spojujícím centrum s budoucí novostavbou.²⁵⁵

V roce 1945 jmenovalo stavební technické oddělení MNV odbornou regulační komisi, jež dostala za úkol nashromáždit veškeré podklady potřebné pro vytvoření nového rozborového a regulačního plánu.²⁵⁶ Mezi hlavní členy patřil konzervátor státní památkové péče architekt Čestmír Dobeš, stavitel Ing. Karel Horák, městský technický rada Ing. Václav Dobruský a poté jeho nástupce Ing. Josef Vávra.²⁵⁷ Zastaralé regulační plány Iva Beneše z třicátých let měly řadu nedostatků. Autorovi se nepodařilo uspokojivě vyřešit okruh státních silnic I. třídy, které se stále střetávaly přímo na klatovském náměstí a neúměrně zatěžovaly historické centrum.²⁵⁸ Dále zcela opomněl začlenit do svých návrhů jakékoliv rekreační plochy a blíže vymezit prostor pro budoucí stavební rozvoj města.²⁵⁹ Obec sice v roce 1942 obdržela několik nabídek na vypracování moderních zastavovacích plánů, například od architektů Jiřího Gočára a Vladimíra Šedivého,²⁶⁰ ale vzhledem k nepříznivé době nemohla zakázky přijmout.²⁶¹

Komise počítala s rozšířením Klatov západním směrem, kam spadala oblast kolem nádraží, táhnoucí se dále podél úpatí Hůrky až k sokolskému stadionu z roku 1930. Při plánování kladla velký důraz na poměry a členitost terénu a zejména na skutečnost, aby nově založené čtvrti dokonale splynuly v organický celek s okolní zástavbou.²⁶² V souvislosti s vnitřním ozdravením starého města technické oddělení počítalo s postupnými asanacemi, od kterých si slibovalo výrazné zlepšení hygienického standardu a obyvatelnosti domů. Veškeré práce ovšem měly podléhat přísnému dohledu zástupců památkové péče, aby nebyla narušena charakteristická silueta a uliční systém cenného historického jádra.²⁶³ Další krok spočíval v přestěhování všech „*nezdravých továrních provozoven*“²⁶⁴ z centra do průmyslových oblastí. Poprvé se zde

setkáváme s myšlenkou přičlenit okolí klatovského rybníku Čedík s přilehlým svažujícím se údolím k Mercandiniho sadům. Komise se tímto opatřením snažila volnou přírodu uchránit před zbytečným zastavěním a výsadbou nových stromů v těchto místech chtěla vytvořit přirozenou hranici brzdící nezdravý vývoj města.²⁶⁵

V prosinci 1946 MNV zadal vypracování plánu úpravy zastavění nové nádražní čtvrti pražskému architektovi Adolfu Benšovi,²⁶⁶ který kompletní projektovou dokumentaci dodal až na jaře 1948.²⁶⁷ V této souvislosti poprvé narážíme na zásadní nedostatek klatovského archivu, který znemožňuje detailnější poznání architektonického vývoje v druhé polovině 20. století. Od roku 1945 začal, namísto specializovaného okresního pracoviště, stavební spisy archivovat městský národní výbor. Většina dokumentace z této doby až do sedmdesátých let byla zničena. Konkrétní Benšovo řešení zástavby a situování nádražní budovy tak neznáme. Pouze na základě poznámek technického oddělení můžeme předpokládat, že architekt v této části Klatov počítal „s řadovým zastavěním s typizovanými rodinnými domky či dvojdomky s malými byty“.²⁶⁸ Ve zdejším archivu se v současné době podařilo objevit fotografie zachycující první návrh [99] a model [100] klatovského nádraží od architekta Josefa Dandy, datované 21. 4. 1948.²⁶⁹ Kultivovaný funkcionalismus, který zde tvůrce uplatnil a který si osvojil mimo jiné také v ateliérech Andrého Lurčata a Le Corbusiera,²⁷⁰ se diametrálně odlišuje od jeho realizovaného projektu z konce padesátých let.²⁷¹

Nový technický rada Ing. Josef Vávra se velmi intenzivně zajímal o aktuální dění na architektonické scéně. V souvislosti s vypracováním podkladů rozborového a regulačního plánu udržoval písemný kontakt s předsedou Bloku čsl. architektonických pokrokových spolků architektem Oldřichem Starým.²⁷² Účastnil se také zajímavého týdenního seminárního kurzu „pro výchovu v technické službě u okresů a obcí s ohledem na prostorové plánování,” který pořádal ZNV v Praze. Odborně a pedagogicky seminář vedli architekti Jaroslav Cuhra, Ladislav Machoň či brněnský architekt Bohuslav Fuchs. Vávra tak získal

jedinečnou možnost vyslechnout si přednášky historika umění Zdeňka Wirtha, architektů Pavla Janáka, Emanuela Hrušky, Jindřicha Kumpošta a zejména příspěvek o krajině Ladislava Žáka.²⁷³

Krátce po skončení druhé světové války si MNV předsevzal upravit Mercandiniho sady²⁷⁴ a „navrátit je jejich původnímu účelu”.²⁷⁵ Akce s názvem Nové Klatovy volně navázala na práce během protektorátní éry, kdy se vydláždilo klatovské náměstí, opravil prasklý zvon Vondra a kompletně zrestauroval barokní jezuitský kostel Nanebevzetí Panny Marie od Carla Luraga a K. I. Dientzenhofera.²⁷⁶ Klasický empírový anglický park s jezerem, založený při Drnovém potoce v roce 1843, prošel zejména na začátku 20. století rozsáhlými zahradnickými úpravami.²⁷⁷ Vedení radnice si ovšem přálo, aby tato část města opět ožila a sloužila rekreaci stejně jako dříve. Na základě jednání a doporučení BAPS Klatovy bez váhání svěřily úkol právě Ladislavu Žákovi,²⁷⁸ který se již od čtyřicátých let intenzivně ve svých podnětných statích věnoval krajinné architektuře.

Žák navštívil poprvé Mercandiniho sady na jaře 1946. Architektonické zadání obsahovalo několik pevných vztyčných bodů - zásadní zredukování počtu vchodů, vyřešení hlavního vstupu a návrh nového prostranství kolem staré kolonády.²⁷⁹ Jinak bylo projektantovi ponecháno volné pole působnosti. „S úpravou parku souvisel ještě také námět, zda by se kolonáda nedala vhodným nápadem a adaptací proměnit na příjemnou letní kavárnu.”²⁸⁰ Ladislav Žák předložil detailní návrhy úprav a odborný posudek o aktuálním stavu sadů na začátku roku 1947.²⁸¹ Podle architektonických zásad, které poprvé zazněly v rámci doprovodného programu výstavy *Za novou architekturou* v přednášce *Zahrada, sad, krajina jako obytný prostor*,²⁸² měl ideální městský park „poskytovat denní zotavení všemu obyvatelstvu všech společenských vrstev, velkým množstvím i jednotlivcům, vyhledávajícím klid a samotu.”²⁸³ Splnění všech potřeb lidského zotavení ve veřejných sadech chtěl autor „dosáhnout jednoduchou architektonickou formou a prostým levným materiálem všedních obyčejných stromů, keřů a rostlin i travin, použitých v několika málo

*druzích na velikých plochách s hojností vod, určených pro osvěžení pohledem, čištění a vlhčení vzduchu i pro koupání.*²⁸⁴ Mercandiniho sad tak musel architektovi poskytovat, díky své velké rozloze, ideální podmínky, aby zde mohl uplatnit své vize. Starožitná květinová ornamentální výzdoba, cizokrajné dřeviny, natož nevkusné skalky neměly v krajině obytném prostoru co pohledávat.²⁸⁵ Žák naopak prosazoval, aby architektonickou formu nejen parků, ale i zahrad a krajin tvořily pouze prvky naší české přírody a zdejší vegetace.²⁸⁶ „*Tu poznával a definoval při rozsáhlých terénních výzkumech, doplňovaných studiem české realistické a impresionistické krajinomalby, zejména pláten Chittussiho, Antonína Slavíčka a Jindřicha Průchy.*“²⁸⁷ Bohužel žádné konkrétní nákresy ani texty se nám nedochovaly. Lze však předpokládat, že i největší klatovský park se díky architektoým zásahům začal postupně měnit v prostý klidný sad s volnými trávníky a tvořil plynulý přechod z města do volné přírody. Tento záměr ocenil ve své knize o *Klatovech* také Václav Wagner.²⁸⁸

Ing. Josef Vávra hbitě využil této příležitosti a Ladislava Žáka záhy oslovil s nabídkou, zda by pro Klatovy nevytvořil další expertizu, tentokrát o vhodném doplnění vegetace, případně návrhy zalesnění celého okolí.²⁸⁹ Architekt tuto výzvu přijal s obrovským nadšením a zápalem. Jak sám uvedl: „*konečně viděl v této studii možnost použití svých teoretických prací v praxi.*“²⁹⁰ Zároveň doporučil, aby do studie regulační komise pojala také námět soustavné naturalizace a vytvoření nových zelených ploch uvnitř města.²⁹¹ S tím Josef Vávra vřele souhlasil.²⁹² Na začátku jara začal Žák, který zároveň v této době pracoval na návrhu úpravy památníku v Ležákách,²⁹³ do Klatov pravidelně jezdit a pečlivě studovat zdejší ráz krajiny a vegetace.²⁹⁴ Každou svoji návštěvu zároveň spojil s kontrolou prací, které se vykonaly během jeho nepřítomnosti v Mercandiniho sadech. Postupně dodával další a další parterové úpravy částí parku. Při jednom svém zájezdu zaměřil například nové záhony u kolonády, kde plánoval vyzkoušet svůj vynález do země zapuštěných nádob s květinami.²⁹⁵ Brzy se k němu připojil i Adolf Benš, jemuž komise svěřila vyřešení důležitého překladu státních silnic.²⁹⁶ Oba architekti, kteří byli velmi

dobří přátelé, se spoluprací souhlasili a konzultovali spolu v otázkách plánování všech svých dalších kroků.²⁹⁷

Je až s podivem, s jakým pochopením a vstřícným postojem se pražský architekt v malém šumavském městečku setkal. Žák se již od poloviny třicátých let v řadě svých publikovaných teoretických statí postavil proti stupňující se zkáze krajinného bohatství českých zemí, kterou měla na svědomí překotná industrializace, bezhlavé rozrůstání měst, špatná organizace dopravy a rekreace a mnohdy zcela zbytečné regulace vodních toků.²⁹⁸ V Klatovech tomu ovšem bylo zcela jinak. Na začátku června na základě jeho doporučení MNV zastavil regulaci řeky Úhlavy.²⁹⁹ A stačil k tomu jediný dopis: „*Docent architekt Ladislav Žák upozorňuje na projekt regulace Úhlavy od Nového mlýna směrem k Tajanovu, který je všestranně závadný, škodlivý a ne hospodárný.*”³⁰⁰ V této době zaznamenal architektovu přítomnost ve městě i plzeňský tisk: „*Pro zachování malebnosti přírody a z důvodů klimatických nedoporučuje arch. L. Žák v regulaci řeky dále pokračovat a navrhuje místo ní zřídit hráz, která by stačila obec uchránit před občasnými záplavami.*”³⁰¹

Během dvou let se členům regulační komise podařilo nashromáždit potřebný materiál pro vypsání soutěže - detailní statistické údaje o rozdělení a využití ploch v katastru, veškeré mapové podklady i geologicko - půdoznalecký rozbor dr. Jindřicha Rädische.³⁰² Objemný spis v srpnu 1947 doplnil i předseda památkového úřadu Václav Wagner rozsáhlým umělecko-historickým rozbohem vnitřního města.³⁰³ Patřil k němu navíc také elaborát, jenž přesně stanovoval rozsah ochrany klatovských památek.³⁰⁴ Své poznatky poté Václav Wagner zhodnotil v ojedinelé publikaci o Klatovech, kterou vydal na jaře roku 1948 v Poláčekově nakladatelství v Praze.

9. 7. 1947 podle očekávání rada MNV svěřila vypracování směrného a upravovacího plánu Adolfu Benšovi.³⁰⁵ Architekt musel provést důslednou stavební analýzu, vyřešit otázku umístění nových veřejných budov, zaměřit se na rozvržení průmyslové čtvrti na severu města a vytvořit projekt zástavby v oblasti kolem klatovského hřbitova, případně počítat i s jeho rozšířením. Dále

bylo nutné navrhnout vhodné situování nových rekreačních ploch, hřišť a bazénů, neboť stávající roztříštěné umístění nevyhovovalo ani městu, ani tělovýchovným institucím.³⁰⁶ Vzájemná spolupráce Benše se Žákem se tím posunula na další úroveň. Na koncepci pracovali společně. Adolf Benš navrhoval ve svém plánu nové otevřené obytné bloky, zatímco Ladislav Žák je poté důmyslně doplňoval veřejnými parkovými plochami.³⁰⁷

Co se týče vzniku většího rekreačního střediska, oba projektanti se shodli, že nejvhodnější místo se nachází jižně od Mercandiniho sadů v tzv. Ráji, mezi silnicí na Horažďovice a Drnovým potokem.³⁰⁸ Na této velké ploše mělo vyrůst „rekreační středisko dle novodobých architektonických zásad.“³⁰⁹ Žák ho plánoval zasadit do přírodních parkových prostorů tak, aby si vzájemně co nejméně překážely a aby středisko hlukem nerušilo ostatní části parku určené ke klidnému zotavení.³¹⁰ V září 1947 architekt napsal na přání MNV krátký novinový článek Úprava starých parků.³¹¹ O měsíc později pak v Klatovech také poprvé vystoupil před nadšeným publikem s přednáškou O nové architektuře přírodních prostor - krajin, sadů, zahrad a veřejné zeleni,³¹² na kterou po delší odmlce navázala v srpnu 1948 další beseda tentokrát zaměřená na rekonstrukci parků.³¹³

Konec roku 1947 se nesl již ve znamení velkého politického napětí mezi jednotlivými stranami. Vládní krize se odrazila i v místní politice. Odstoupila řada členů MNV, na jejichž místo usedli komunisté. Zlom nastal 26. 2. 1948. Z rozhodnutí akčního výboru byl okamžitě z pozice předsedy sesazen Jaroslav Kalabza a jeho místo si pro sebe usurpoval ing. Antonín Kolářík. Akční výbor ihned přebíral iniciativu ve změnách v místní správě. Na všech úrovních tak začaly velké čistky. Členové nekomunistických stran byli natrvalo odstraněni z městského aparátu a postupně o svá místa přišli i další úředníci na nižších postech.³¹⁴ „Následný vývoj ve městě už šel po předem připravené linii převzetí moci a do značné míry kopíroval události v Praze a celé republice.“³¹⁵

3. 3. 1948 režim zestátnil všechny klatovské obchodní a výrobní podniky, od velkých továren až po nejmenší obchůdky a dílny.³¹⁶ Okamžitě tak zanikla

institute privátní klientely. Všichni místní architekti museli zavřít své ateliéry. O žádném z nich nevíme, že by pak vstoupil do nově zřízených státních Stavoprojektů.³¹⁷ Veřejnost byla událostmi zděšena.³¹⁸ 8. 3. znechucení Klatovanů ještě vzrostlo, jelikož po městě začala chodit bytová komise, která určovala oprávněnost používání bytů a nemovitostí.³¹⁹ S tímto totálním zestátněním přišla ruku v ruce do Československa také totalitní stalinistická ideologie a spolu s ní bohužel i stalinistická estetika.³²⁰

14. prosince 1948 Ladislav Žák předložil Ing. Josefu Vávrovi dokončený rozsáhlý elaborát³²¹ *O naturalizaci města Klatov a jeho okolí*³²² doplněný detailními návrhy všech úprav. V přiloženém dopise zároveň technického radu požádal o „zaslání plánů prostranství vedle jezuitského kostela, aby mohl smluvené řešení trvalého vánočního stromku na škole uvést v chod.“³²³ Zdá se, že Žák do klatovského projektu cvičně zapojil i své studenty na Akademii výtvarných umění, kde od roku 1946 vedl ateliér krajinářské architektury.³²⁴ Naposledy se tvůrce nejlepších pražských funkcionalistických vil ve městě objevil v roce 1949, kdy SIA uspořádala na radnici jeho přednášku o krajinné architektuře.³²⁵

S nástupem KSČ k moci se definitivně uzavřela nejzajímavější stavební etapa Klatov. Po roce 1950 nevznikla ve městě již žádná stavba, která by se svou hodnotou rovnala klatovské architektuře z doby první republiky. O to víc je smutné, že veškeré materiály související s tvorbou dvojice slavných pražských architektů se nedochovaly. Architektonické dění v poválečných letech se podařilo částečně zrekonstruovat pouze na základě několika málo zápisů MNV a zejména díky objevené korespondenci mezi Ing. Josefem Vávrou a architektem Ladislavem Žákem. [101]

VII. ARCHITEKTURA V KLATOVECH 1950 – 1968

Kulturní i společenské klima se v Klatovech v padesátých letech radikálně proměnilo. Obrovský podíl na tíživé a nepřátelské atmosféře měly především zdejší soudní procesy, které cíleně omezovaly tradiční občanská práva a likvidovaly všechny dosavadní politické svobody. Štvavou akcí navíc provázela mohutná propagační kampaň v místním tisku i městském rozhlase. První represe ze strany komunistického režimu se v Klatovech projevíly hned na jaře 1948, kdy ve vězení krajského soudu skončila řada lidí, kterým se nepodařilo přeběhnout státní hranice do Bavorska. Brzy následovala další vykonstruovaná soudní stání s plukovníkem Ladislavem Nedbalem, se studenty bohosloví, klatovskými skauty či dokonce s bývalým ministrem národní obrany Františkem Machníkem.³²⁶

Politicky nepohodlní občané města, jako například bývalý ředitel a uznávaný gymnaziální profesor Zdeněk Řezníček, byli rázem s celými svými rodinami vystěhováváni do vybydlených příbytků na venkově. V roce 1950 musely navíc místní klášter opustit také řeholní sestry a nastoupit do střeženého pracovního tábora v Broumově.³²⁷ Procesy vyvrcholily rozsudkem nad čtrnáctičlennou skupinou MUDr. Jiřího Krbce. Její členové, kteří se již za protektorátu účastnili protinacistického odboje, zůstali i po únoru 1948 nadále věrní svému demokratickému přesvědčení a pomáhali uprchlíkům přecházet přes ostře hlídané hranice. Všichni obvinění byli exemplárně odsouzeni k mnohaletým tvrdým žalářům odpykávaným z velké části na nucených pracích v uranových dolech na Jáchymovsku, v Leopoldově a Mírově.³²⁸

Všudypřítomné napětí ve městě ještě více zhoršil hlučný nástup sovětizace a následná měnová reforma (1953), která připravila řadu lidí o celoživotní úspory.³²⁹ 2. října 1950 úřady dokonce nechaly z průčelí radnice odstranit a roztavit pamětní desku věnovanou americkým vojákům.³³⁰ Veškeré dění v Klatovech najednou získalo politický podtext a vším prostoupila pokřivená

stalinistická ideologie. Kulturní a bohatý intelektuální život, na který byli Klatované zvyklí, již neměl v nové socialistické společnosti místo. Celou první polovinu padesátých let v kraji naopak opanovala zemědělská a hospodářská výroba, honba za splněním vytýčených plánů a nájezdy na obávanou mandelinku bramborovou.³³¹ Předseda MNV ing. Antonín Kolářík, který ve městě zorganizoval únorový puč, se u moci také neudržel příliš dlouho. V roce 1950 přišly velké reorganizace a s nimi i důsledné stranické čistky. V čele města se v průběhu následujících dvaceti let vystříдалa dlouhá řada činitelů. Mezi nejvýraznější patřil zejména Milan Mazuch,³³² který se u moci udržel až do roku 1983.³³³

Ani komunistický převrat zpočátku nic nezměnil na funkcionalistickém přesvědčení českých architektů. Všeobecně se poukazovalo na skutečnost, že nová architektura musí být hlavně prostá, jednoduchá a ekonomická.³³⁴ Zprůmyslnění stavebnictví v roce 1949 tak bylo považováno za jediný možný prostředek ke splnění velkých objemů požadované výstavby.³³⁵ Rok 1950 však udělal všem diskuzím a hledání nového směru rázný konec.³³⁶

Podle Stalinova nařízení architektura celého sovětského bloku musela být závazně pojímána v duchu socialistického realismu. Silnou generaci meziválečné funkcionalistické avantgardy tak okamžitě napadli mladí revolučně naladěni absolventi architektonických škol, kteří funkcionalismus i jeho představitele označili za produkt a posluhovače zahnívající kapitalistické společnosti. Se stejným despektem byly rázem odsouzeny také všechny ostatní modernistické styly.³³⁷ *„Urbanismus i architektura se měla nyní podle stalinských teoretiků řídit buď příklady ze Sovětského svazu, anebo měla navázat na pokrokové tradice v českých národních dějinách - na renesanci a na stavitelství venkovského lidu. Naštěstí toto období netrvalo příliš dlouho a zanechalo větší počet svých produktů jen poblíž center těžkého průmyslu.”*³³⁸ Brzký konec sověly předznamenal již v roce 1954 také Chruščovův projev na moskevské konferenci stavbařů, který radikálně odsoudil její neekonomickou historizující zdobnost.³³⁹

Klatovská architektura socialistického realismu se vyznačuje, i přes dobové stylové požadavky, velkou strohostí a minimem dekoru. V roce 1951 vojenská správa zahájila rozsáhlou bytovou výstavbu pro své zaměstnance. První nízké patrové **domky čp. 76 - 82**[102] vznikly podél plánické silnice³⁴⁰ směrem ke kasárnám, naproti secesním řadovým vilkám od Karla Horáka. Jednotlivé drobné stavby s valbovou střechou a nezdobenou fasádou vycházejí v podstatě ještě z principů dvouletkové architektury. Stejně tomu je i u další skupiny dvou paralelních armádních dvoupatrových bytovek **čp. 332 - 335**[103] v Tyršově ulici,³⁴¹ nad jejichž vchody, stejně jako na domcích čp. 81 - 82, najdeme glazované keramické reliéfy s budovatelskou tematikou. Těžký průmysl, hornictví a stavebnictví doplňuje dále alegorie zemědělství a deska, na které si zedník tiskne ruku s důstojníkem.[104] Marcelu Fišerovi se podařilo navíc nalézt stejná domovní znamení také v Brně - Žabovřeskách a v Ústí nad Labem.³⁴²

V letech 1952 - 1954 vyrostlo nad městem, na svahu Na Rozvoji, podle návrhů plzeňského architekta Jaroslava Hausnera dalších pět třípodlažních dvojdomů vojenské správy.³⁴³[105] Opět jde o strohé podélné dvoupatrové stavby s nízkou valbovou střechou, jejichž hladké fasády zdobí na nárožích a v partiích oken naznačená jednoduchá pásová bosáž a červené tepané zábradlí balkonů.[106] V roce 1959 navázala v těchto místech na Hausnerův projekt architektka Jaroslava Gloserová. Autorka věnovala zvláštní pozornost zejména výškovému zónování jednotlivých novostaveb.[107] Snažila se o to, aby nově navržené objekty (T01-B) organicky a nenásilně propojily vysoké kasárenské budovy s okolní drobnou zástavbou. Ve své studii zároveň trvala na zachování působivého zeleného průhledu na historický střed města, na jehož ose navrhla moderní vyhlídkovou restauraci.³⁴⁴[108]

Nejslavnější klatovskou stavbou padesátých let se však paradoxně stal těžkopádný rohový **obytný dům Na Rybníčkách čp. 396 - 400, tzv. „36“**.³⁴⁵ Místní tisk mu věnoval obrovskou pozornost, která zastínila nejen dokončení **internátu ZTS**³⁴⁶ (1957) a **jedenáctileté školy Antonína Zápotockého**³⁴⁷ v ulici

Národních mučedníků [109] (1959), ale také dostavbu nové **hygienicko - epidemiologické stanice** (1957) v areálu okresní nemocnice,³⁴⁸ kterou vytvořili architekti plzeňského Stavoprojektu Miloslav Sýkora a Marta Chvojková.³⁴⁹ Budovu „36” realizovali společnými silami brigádníci a pracovníci Pozemních staveb Plzeň (PSP).³⁵⁰ [110] Mohutná třípatrová stavba s třiceti šesti malometrážními byty stojí na místě bývalého zájezdního hostince U Červeného vola.³⁵¹ V roce 1956, na základě objevené kvalitní sgrafitové výzdoby, Státní památkový úřad v Praze odvolal svoje dřívější rozhodnutí a pozastavil demolici historického objektu.³⁵² MNV však stanovisko památkové péče nerespektoval a hostinec rychle během několika dnů srovnal se zemí.

Poměrně vysoké přízemí domu zvýrazňuje stylizovaná pásová bosáž. Hladkou plochu fasády poté prolamují směrem do hlavní ulice široká dvoukřídlá okna s jednoduše profilovaným ostěním a výraznými plastickými parapety. Výzdoba v duchu *sorely* se projevuje zejména mohutnými zděnými balkóny, vystupujícími římsami a výrazně členěnými vstupy, které na dvou místech doplňují barevná figurální sgrafita. Chodského dudáka ve vedleším vchodě doprovází alegorie zemědělství se srpem a náručí obilných klasů. [111] Sgrafita se dnes připisují malíři a zakladateli galerie na Klenové Vladimíru Levorovi.³⁵³

V roce 1956 vypracoval projektant PSP V. Sedlák návrh na zástavbu proluk v prostoru Masarykovy - Koldinovy a Dukelské ulice.³⁵⁴ Všechny zmíněné objekty vycházejí z typové řady T,³⁵⁵ která se stavěla z cihel a později z prefabrikovaných cihlových bloků.³⁵⁶ Naproti hotelu Central tak brzy po dokončení „36” PSP realizovaly další mohutný **trojdům čp. 407 - 409** pro zaměstnance klatovských strojíren.³⁵⁷ [112] Podélná třípatrová stavba s valbovou střechou je svým pojetím i členěním fasád velmi blízká svému předchůdci. Hlavní průčelí s výrazně profilovanými vstupy navíc rytmicky člení rozměrná široká okna a omítané cihlové balkóny s vložitelným kovovým zábradlím.

V. Sedlákovi můžeme dále připsat také monumentální zalomený **blok čtyř třípodlažních bytovek s distribucí čp. 417 - 420**, nedaleko od budovy

krajského soudu.³⁵⁸[113] Zejména v porovnání s protější řadovou zástavbou z dvacátých let vyznívá Sedlákův kolos velmi těžkopádně a nepřívětivě. Tento dojem umocňuje, navzdory bosovanému přízemí a jednoduše profilovaným vstupům, především strohá nečleněná hmota fasády a tradiční těžká střecha. Ještě o krok dále v omezení dekoru PSP zašly v roce 1959 při realizaci tzv. **60 bytových jednotek u Centralu ve Vaňkově ulici čp. 427 - 431.**³⁵⁹[114] Projektanti Matas a Mukenšnábl zde nepříliš šťastně navázali řadovou výstavbou tří čtyřpodlažních typových bytovek s plochou střechou na pozdně funkcionalistický činžovní rohový dům advokáta Zena Fifky od architekta Aloise Virta. Vysoké nečleněné brizolitové průčelí celého bloku zvýrazňuje pouze jednoduchá atika a nepatrně naznačené vystupující rizality nad jednotlivými vchody, které autoři otevřeli štíhlými francouzskými okny s kovovým zábradlím.

Sorela v Klatovech vyvrcholila v roce 1959, kdy se konečně po dlouhých čtrnácti letech slavnostně otevřely brány nového **vlakového nádraží.**³⁶⁰[115] Autorem stavby je pražský architekt Josef Danda.³⁶¹[116] S jeho osobou se ve městě setkáváme již podruhé. V roce 1948 vytvořil ve spolupráci s Adolfem Benšem svůj první nerealizovaný funkcionalistický návrh klatovské železniční stanice.³⁶²

Na monumentální podélnou klasicizující budovu nádraží, orientovanou kolmo ke kolejišti, [117] navazují vzadu dva postranní trakty s vnitřním obslužným dvorem.[118] Přízemí lemují barevné keramické obklady a nároží zvýrazňuje dvojice masivních pískovcových reliéfů zobrazujících alegorie zemědělství a textilního průmyslu.³⁶³[119] Obě práce vznikly podle předloh čerstvých absolventek Akademie výtvarných umění, sochařek Daniely Vinopalové - Vodákové a Jany Choděrové - Hlaváčové.³⁶⁴ Poměrně statické průčelí zakončené těžkou valbovou střechou člení dále pod hlavní římsou klasicizující zubořez. Pod ním hladkou plochu fasády, kterou po stranách svírají předsazené boční trakty se stanovou stříškou, otevírá po celé délce reliéfně prolamovaná stěna. Jednotlivé betonové pásy mezi pilíři vyplňují duté cihly z čirého skla, což vytváří velice působivé světelné efekty uvnitř haly. Dynamický

ráz přísné statické stavbě propůjčuje, spolu s předsazenou markýzou nad hlavními vchody, alespoň dvojice oválných železobetonových přístřešků, které vybíhají do prostoru přednádraží a kryjí první nástupiště a odjezdové stání autobusů.³⁶⁵ Z dálky tento výrazný motiv vytváří iluzi otevřené náruče, která vítá příchozí cestující. Součástí velkorysého prostoru před nádražím se měly stát v původním návrhu rovněž autobusová nástupiště a parkoviště osobních automobilů.³⁶⁶

Řešení interiéru je, až na velice konvenční výzdobu, velmi blízké pardubickému nádraží, které Josef Danda vyprojektoval společně s architektem Karlem Řepou.³⁶⁷ Základ kompozice tvoří vysoká odbavovací hala s prolamovanými stěnami, do které se po obvodu otevírají jednotlivé pokladny, informace, úschovna zavazadel, toalety, restaurace a výčep.[120] Dnes bohužel většina těchto prostorů již není veřejnosti přístupná, stejně tak jako terasa navržená v severní části, nad kterou projektant umístil charakteristické monumentální kruhové hodiny. Celému prostoru dominuje podlouhlý kresebný figurální vlys.³⁶⁸[121] Plzeňský malíř Václav Matas zde na pozadí panoramatu města zobrazil plejádu typických zástupců zdejšího šumavského kraje. Kromě výletníků, lyžařů, zemědělců, houbařů, mlékaře, prodavačky košil, zedníků a hrajících si dětí zde autor zachytil také pohraničníky se psem ozbrojené samopaly. Výzdobu na vedlejší stěně poté uzavírá na konzole stojící socha mladé dívky od Jaroslava Brůhy, která cestujícím podává na uvítanou slavný klatovský karafiát.³⁶⁹[122]

V roce 1956 ONV požádal Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů (SÚRPMO) o vypracování nového směrného územního plánu.³⁷⁰ Při této příležitosti si krajský odbor výstavby vyzvedl všechny předešlé urbanistické studie, zejména kompletní materiály od architekta Adolfa Benše.³⁷¹ Na dvou dochovaných detailních plánech Karla Kuthana najdeme přesně vymezené všechny zastavěné a do budoucna zastavitelné plochy.³⁷²[123] Autor zde zároveň pečlivě zaznačil také návrhy vhodných přestaveb a asanací, které soustředil v bezprostředním okolí historického jádra a na Pražském předměstí.

Naproti budově bývalého okresního úřadu a pošty tak měl například vyrůst nový obchodní dům a autobusové nádraží.³⁷³[124] Zajímavě se jeví i Kuthanův detailní zastavovací projekt okolí budovaného železničního nádraží.³⁷⁴ Existuje zde možnost, že autor do značné míry vycházel z původního Benšova podrobného plánu nové nádražní čtvrti z roku 1948. Karel Kuthan zde totiž, stejně jako jeho předchůdce, vyčlenil průmyslovou oblast na severu města a obytné jednotky řadil podle principů funkcionalistické volné zástavby.

Směrný územní plán však nebyl KNV schválen a v roce 1961 jej ONV předal k revizi a přepracování Krajskému projektovému ústavu.³⁷⁵ Plzeňský architekt Jaroslav Chrt vypracoval novou urbanistickou studii, již ke spokojenosti úřadů a přesně podle politickohospodářských zásad.[125] Spolu s ní v roce 1963 předložil také požadovaný detailní návrh asanace historického jádra, který schválil i Ústřední památkový úřad v Praze.³⁷⁶[126] Architekt plánoval omezit bydlení v centru téměř o padesát procent. Staré město tak mělo v podstatě fungovat pouze jako obslužná zóna s občanským a administrativním vybavením, zatímco nové obytné plochy se měly soustředit v ostatních částech Klatov.³⁷⁷[127] Památkový úřad sice trval na zachování neporušeného půdorysu z doby přemyslovského založení a na ochraně jednotlivých architektonických památek,³⁷⁸ ale zároveň sám paradoxně poukazoval na řadu nevyužitých ploch vhodných pro nebytovou výstavbu.³⁷⁹

Začátek šedesátých let s sebou do Československa přinesl řadu změn. Symbolickou stabilizaci režimu po rozkolísaném období od roku 1956, kdy Nikita Chruščov veřejně vystoupil s otevřenou kritikou Stalinova kultu,³⁸⁰ mělo vyjádřit přijetí nové socialistické ústavy a oficiální změna názvu státu.³⁸¹

V roce 1962 však celou republiku znovu zasáhla ekonomická krize, která se projevila i v Klatovech rychlou stagnací a zaostáváním výroby.³⁸² Následné opatrné zásahy československé vlády do centrálně řízené ekonomiky a pokusy o její rychlé oživení doprovázelo další postupné uvolňování ve veřejné i kulturní sféře. Nastalá sociální situace zároveň konečně přinesla daleko kritičtější pohled na vládnoucí stranu, která v roce 1963 přiznala nezákonnost alespoň

části hrůzných politických procesů padesátých let.³⁸³ V Klatovech se však navzdory pozvolnému ideologickému tání životní styl ani veřejná rétorika z počátku příliš neměnila.³⁸⁴

Po úspěšné účasti Československa na světové výstavě EXPO v Bruselu, v roce 1958, naši architekti získali opět jedinečnou možnost znovu navázat zpřetrhané vazby se svými zahraničními kolegy. Návratu k funkcionalistickému dědictví nebo k osvojení stylů západní architektury však nadále stálo v cestě její ideologické pojmání. Na meziválečnou avantgardní i soudobou západní tvorbu bylo stále nahlíženo jako na produkt úpadkového kapitalismu. Po ideové stránce se jevila našim teoretikům přijatelná pouze běžná a značně zredukovaná forma internacionálního stylu, která se vystříhala příklonu k jakémukoliv modernímu západnímu -ismu.³⁸⁵ „Účel této ideologické rétoriky spočíval mimo jiné také ve snaze zakrýt stále zřetelnější úpadek domácích stavebních technologií.“³⁸⁶

Celý rok 1960 se v Klatovech nesl v duchu velkolepých oslav sedmisetletého výročí založení města. Obec se zároveň stala hlavním správním centrem nového územního celku, který vznikl integrací bývalých okresů Klatovy, Sušice, Horažďovice, a také částí Přešticka, Domažlicka a Vimperska. Město se tak náhle muselo vyrovnávat s obrovským přílivem nových obyvatel z okolních vesnic, kteří se sem stěhovali za prací.³⁸⁷ Architektonické dění se tak v této době zaměřilo výhradně na řešení palčivé bytové otázky.

Masová výstavba panelových sídlišť se rozjela na plné obrátky už ke konci padesátých let. Její tempo však stále nestačilo narůstajícím potřebám, a proto se po počátečních experimentech s železobetonovým skeletem intenzivně pracovalo na vývoji velkoplošných panelů.³⁸⁸ Tato technologie celomontovaných panelových domů ale poskytovala velice omezené architektonické i dispoziční možnosti. První sídliště tak nespĺnila kýžená očekávání a veřejnost vůči nim zaujala spíše rozpačitý a odmítavý postoj.³⁸⁹

Nové impulsy vnesl do bytové architektury až český úspěch na bruselské výstavě.³⁹⁰ „V roce 1959 ústřední výbor KSČ vydal Usnesení k řešení bytového problému do roku 1970.“³⁹¹ Na začátku šedesátých let byla zároveň uspořádána první celostátní diskuze o bydlení.³⁹² Tuto událost reflektoval překvapivě také klatovský tisk. Výsledky jasně poukázaly na nedostatky nových panelových souborů. Lidé v diskuzích požadovali zejména zvýšení kultury bydlení, kterou automaticky spojovali s rostoucí životní úrovní. Na základě jejich kritických připomínek byl také přehodnocen dosavadní plošný standard bytu a jeho vybavenost.³⁹³ Architekti tak okamžitě zahájili práci na experimentálních projektech, které měly vyzkoušet nové progresivnější stavební technologie a měly se stát východiskem pro nové typové podklady pro výstavbu po roce 1963.³⁹⁴ Bohužel strnulé byrokratické poměry se promítly také do sféry stavebnictví. Větší míře uplatnění experimentálních staveb nakonec zabránily velké monopolní závody, které neměly nejmenší zájem na své dosavadní výrobě cokoli měnit.³⁹⁵

V roce 1962 se obec v tisku hrdě pochlubila prvním sedmipodlažním domem, který navrhly a vystavěly PSP v proluce mezi prvorepublikovou zástavbou.³⁹⁶[128] Tzv. **první klatovský mrakodrap**³⁹⁷ **čp. 351 - 354** byl složen z půleného blokopanelu a škvárobloků. Podélný kolos, ve kterém našlo domov téměř osmdesát rodin, doplnila po stranách dvojice třípatrových družstevních domů se sedlovou střechou a uprostřed stojící jednopodlažní objekt distribuce.³⁹⁸[129]

Větší sídliště s domy T03-B vytvořil pro město až plzeňský architekt Jaroslav Chrt.³⁹⁹[130] „Projekty zděných typů T 01B - T 03B využívaly starší podélný konstrukční systém a nově zavedly technologii tzv. blokopanelů, která do budoucna umožňovala přechod na betonové panely a montovaný či monolitický skelet.“⁴⁰⁰ Ve dvou etapách v rozmezí let 1961 - 1963 tak na jihozápadním svahu pod nemocničním areálem vyrostly tři čtyřpodlažní a šest šestipodlažních panelových domů.⁴⁰¹ Zatímco nižší obytné jednotky lemují cestu ke Křesťanovskému vršku, zbytek vysokých objektů architekt řadil volně

za sebou podél ulice Pod Koníčky.[131] Komplex o rok později v sousedství Vrtových rodinných vilek uzavřel samostatný šestipatrový dům typu PS61.⁴⁰² Na volném prostranství uvnitř nové zástavby i kolem jednotlivých domů projektant navrhl velkorysé zelené plochy osázené stromy. Tento záměr však nebyl nikdy plně realizován. Sídliště Pod Nemocnicí sice neoplývá žádnou zvláštní architektonickou kvalitou, ale svým lidským měřítkem a provedením patří k přívětivější ukázce klatovské panelové výstavby. Poté se stavební ruch přesunul na menší sídliště Na Rozvoji, kde se počítalo se vybudováním 112 bytových jednotek.⁴⁰³

Zajímavých solitérních realizací vznikalo v této době v Klatovech poměrně málo. V roce 1963 prádelnický gigant Šumavan zahájil stavbu nového provozního závodu na výrobu pánského prádla.[132] **Továrna čp. 46** vyrostla kousek pod historickým centrem, v Tyršově ulici, na místě, kde dříve stávaly staré kolny a dva rodinné domky. Šestipatrovou třítraktovou budovu navrhli pracovníci Centropjektu ve Zlíně. Východiska a inspirační zdroje v průmyslové baťovské architektuře tak v sobě objekt nezapře. Základní konstrukci tvoří v podstatě železobetonový skelet doplněný montovanými výplněmi.

Továrna na první pohled připomíná vysoký odhmotněný skleník, jehož plochu fasády člení v každém patře souvislá řada širokých oken a vystupující svislé železobetonové sloupy. Dokonce i na nárožích v partiích schodišť projektanti uplatnili luxferové cihly. Plán dále počítal také s velkorysou terénní úpravou okolí a výsadbou zeleně. Finančně neobyčejně nákladný podnik byl dokončena až po dlouhých pěti letech, kdy se nad továrnou rozzářil velký reklamní kaligrafický neonový nápis. V dnešní době bohužel celý nevyužitý areál, zkrachovalého textilního podniku JOKA, neutěšeně chátrá.⁴⁰⁴ [133]

Vlivy bruselské výstavy a nastupujícího internacionálního stylu se v Klatovech projevovaly velmi nesměle. Pomyslnou první vlaštovkou se stal v roce 1960 zbrusu nový průmyslový pavilon v areálu vlastivědného muzea Dr. Karla Hostaše, který město postavilo v rámci výročních oslav svého založení⁴⁰⁵

Drobnou stavbu, která zpočátku sloužila pouze k výstavám klatovských karafiátů, navrhl zaměstnanec OSP Miloš Jílek. Pavilonek se vyznačuje poměrně dynamickým půlkruhovým půdorysem, který se v klatovské architektuře v této době objevuje vůbec poprvé. Marcel Fišer navíc ve své knize, věnované umění klatovského veřejného prostoru, uvádí, že původně byl objekt z velké části také prosklený. Jeho dnešní podoba má být výsledkem přestavby z druhé poloviny sedmdesátých let, kdy začal pavilon sloužit, po uzavření a zahájení rekonstrukce hlavní muzejní budovy, jako náhradní výstavní prostor. Dnes se v objektu nachází depozitář.⁴⁰⁶

Bruselská výstava s sebou přinesla také novou vlnou v oblasti designu a užitého umění. V roce 1961 byla pro veřejnost opět otevřena nově zrekonstruovaná kavárna Slavie na klatovském náměstí. V původním prvorepublikovém podniku nechaly úřady provizorně v padesátých letech zřídit kanceláře. Při opětovném uvedení do provozu prošla vnitřní dispozice několika změnami.⁴⁰⁷ „Z menší kavárny a klubovny, hledící do boční ulice, vznikl bar, salonek Lucal a herna.“⁴⁰⁸ Součástí hlavního kavárenského prostoru se navíc stal nový taneční parket a ve své době velice populární mléčný bar.⁴⁰⁹ Bohužel neexistuje žádná kvalitní dobová fotografie, která by nám podobu zařízení interiéru blíže zprostředkovala.[134] Badatelka Markéta Krejčová, která se důsledně věnovala stavební historii bývalé Freiwaldovy městské spořitelny, se však přiklání k možnost, „že i pro tento interiér mohly být navrženy nové prvky v bruselském stylu.“⁴¹⁰

Nejvýraznější vlivy bruselu, byť značně opožděné, však vykazuje **vyhlídková restaurace s hotelem na Rozvoji čp. 110.**[135] Architekt Drahoš Matas⁴¹¹ se očividně volně inspiroval kavárnou Praha od Františka Cuby, Josefa Hrubého a Zdeňka Pokorného, která byla součástí českého výstavního pavilonu na EXPO 58.⁴¹² Vyhlídkové zařízení v těchto místech plánovala již architektka Jaroslava Gloserová.⁴¹³ Neustálými průtahy a odkládáním výstavby však její návrh zastaral a v roce 1967 již nesplňoval aktuální požadavky kladené na ubytovací zařízení.⁴¹⁴

Dvoupodlažní objekt s plochou střechou se vyznačuje dynamickým „šnekovitým„ půdorysem.[136] Ústřední kruhovou část architekt celou vyhradil restauračnímu zařízení a vyhlídkové kavárně, v přízemí dokonce počítal s otevřeným tanečním parketem. Do navazujícího podélného, lehce zaobleného, traktu pak umístil jednotlivé hotelové pokoje a apartmány. Hlavní kompletně prosklené průčelí poté členil souvislý sled otevřených lodžii a dvojice prostorných vyhlídkových teras, ze kterých se rozprostíral nádherný výhled na historický střed Klatov.⁴¹⁵[137]

Další ukázkou internacionálního stylu bychom našli také na druhém konci města u ústí Masarykovy ulice. Návrh nového **administrativního úřadu podniku výpočetní techniky čp. 528** vytvořil architekt plzeňského Stavoprojektu Miloslav Hrubec,⁴¹⁶ autor kontroverzního Domu kultury v Plzni.[138] Jednoduchou pětipodlažní podélnou krabicovou stavbu v každém patře rytmitizuje po celé délce hladké fasády řada průběžných širokých oken v kovových rámech. Na budovu po pravé straně navazuje další nízký patrový přístavek na obdélném půdorysu, ve kterém architekt navrhl zasedací síň a podnikovou jídelnu pro zaměstnance.[139] K objektu dále směrem do dvora přiléhá samostatný byt správce a devět garáží pro osobní automobily.⁴¹⁷ O prestiži této akce svědčí zejména nezvykle početný fond dochované vnitřní i venkovní keramické výzdoby, na které se podílela řada regionálních umělců.⁴¹⁸

V rozmezí let 1966 - 1967 zřejmě v Klatovech proběhla užší architektonická soutěž na víceúčelovou administrativní budovu. Bohužel se o tomto stavebním podniku nepodařilo dohledat žádné bližší konkrétní informace. Nezmiňuje ji dokonce ani klatovský tisk. S objektem tohoto typu, na křížení Domažlické a Tyršovy ulice, počítal již ve svém asanačním plánu z roku 1963 i Jaroslav Chrt.⁴¹⁹ Stavba měla vyrůst naproti bývalému okresnímu úřadu a poště od Zdeňka Pštrosse, jako jejich architektonická a urbanistická protiváha.

V klatovském stavebním archivu byla nově objevena dvojice zajímavých studií, ke kterým se ale bohužel nedochovaly žádné písemné dokumenty. Nezařazené a nedatované plány se podařilo s výstavbou víceúčelové budovy

spojit až na základě korespondence mezi Krajským památkovým úřadem a plzeňským Stavoprojektem.⁴²⁰ Diskuze mezi zmíněnými institucemi se vztahovala k otázce začlenění a zachování renesančního památkově chráněného objektu, tzv. domu pánů z Klenové čp. 9/III, který se nacházel v těsné blízkosti plánovaného staveniště. Památková péče důsledně trvala na jeho záchraně.⁴²¹ Krajský památkový úřad dokonce navrhl pro historický objekt nové využití jakožto „*stylového motorestu*.“⁴²² V nové víceúčelové budově mělo být situováno velké obchodní středisko, garáže, pobočka státní spořitelny, sídlo OV KSČ a úřadovny Veřejné bezpečnosti.⁴²³

První návrh od autorů Jirkala a Lopaty počítal se stavbou tří samostatných, výškově odstupňovaných objektů na pravidelných čtvercových půdorysech.

[140] Fasády jednotlivých budov poté bohatě členil pravidelný rastr prosklených a plných ploch.[141]

Druhá studie od anonymního autora je, co se týče architektonické kompozice, na klatovské poměry ještě odvážnější. Poměrně kompaktní půdorys tvoří srostlice nakoso vytáčených čtvercových jednotek se zaobleným nárožím.[142] Stavba je daleko více sochařsky utvářena. Nemalý důraz přitom architekt očividně kladl také na působení velkých ploch pohledového betonu. Komplex navíc po straně doplnil vysokou čtyřpodlažní obloukovitě zalomenou podélnou budovou, jejíž aerodynamický tvar umocnil použitím prosklených závěsových stěn.[143] Studie dokonce počítala i se zachováním domu pánů z Klenové, který byl stržen o deset let později při výstavbě kulturního domu Družba.

Na začátku prvních jarních měsíců v roce 1968 začal konečně i v Klatovech povolovat tuhý ideologický krunýř. Ve veřejném dění se okamžitě začaly angažovat nové subjekty - například Klub nestraníků a spolek K231. Poprvé se také po dlouhých letech konal o slavné klatovské pouti tradiční církevní průvod městem s obrazem zázračné Panny Marie a na řadě veřejných mítincích proběhly velice živé diskuze mezi nespokojenými obyvateli a místními funkcionáři. S velkým ohlasem se setkal v Klatovech také manifest *Dva tisíce*

slov. Všechny demokratické tendence však byly násilně zpřetrhány 21. 8. 1968, kdy hranice Československé republiky překročila okupační vojska Varšavské smlouvy.⁴²⁴

VIII. ARCHITEKTURA V KLATOVECH 1968 - 1989

Sovětský vojenský vpád v srpnu 1968 opět přivedl k moci neostalinistický režim, který následně v Československu tvrdě vládl až do listopadu 1989.⁴²⁵ Příchod okupačních posádek obyvatele Klatov zaskočil, velice tvrdě jej odsoudili. Všechny hlavní ulice města se rázem proměnily v galerii vynalézavých nápisů, které rázně a emotivně vyzývaly sovětskou armádu k návratu domů. Dokonce i předsednictvo klatovského OV KSČ přijalo k obsazení republiky zápornou rezoluci.⁴²⁶

V dubnu 1969, po roce tísnivého politického pnutí, nahradil Alexandra Dubčeka v jeho funkci Gustáv Husák, který se stal symbolem opětovné instalace tvrdého komunistického režimu. S Husákovým jmenováním bohužel všechny demokratické tendence v životě Československa na dalších dlouhých dvacet let nadobro zanikly. Opět byla spuštěna neprodyšná železná opona a okamžitě zahájeny tvrdé postihy pro všechny, kteří se zapletli s Dubčkovým Pražským jarem. Personální čistky postihly všechny sféry společnosti. O místo tak na Klatovsku kvůli svým politickým postojům přišly stovky lidí. Ve vedení města se však překvapivě žádné velké změny na čelních postech nekonaly. S výjimkou předsedy ONV Lumíra Hřebíka, který byl odvolán ihned na začátku okupace, se ostatním podařilo si svá místa udržet.⁴²⁷

S nástupem normalizace byly okamžitě opět utuženy všechny mechanismy centrálního hospodářského plánování. Režim se již naštěstí znovu nepokusil oživit program socialistického realismu.⁴²⁸ Mezinárodní styl se však stal oficiálně a obtížně překročitelnou doktrínou, hlídanou ekonomicky i ideologicky. V jeho rozvoji navíc československým architektům stále bránily omezené stavební technologie, do očí bijící zaostalost výrobních podniků a upadající úroveň stavebních řemesel.⁴²⁹

Stát navíc začal na architektuře výrazně šetřit. Vyšší finanční částky byla vládnoucí strana ochotna uvolnit pouze na vlastní reprezentativní sídla a

kulturní instituce.⁴³⁰ Tato degradace se projevila nejvíce na celkové úrovni nových panelových sídlišť, ze kterých se tak definitivně vytratily poslední zbytky úsilí vtisknou prefabrikovaným krabicím alespoň nějakou architektonickou kvalitu.⁴³¹ Hlavní prioritou bylo stavět rychle a levně, na estetické nebo užité kvality nových obytných souborů se přestal brát zřetel. Používala se lehká levná bytová jádra, nekvalitní materiály a co možná nejjednodušší konstrukční prvky.⁴³²

Příkladem státní sebereprezentace se v Klatovech stala nová administrativní budova OV KSČ.[144] Projekt vytvořili v roce 1972 vedoucí pracovníci plzeňského Stavoprojektu Miloslav Sýkora a Vladimír Belšán.⁴³³

[145] Objekt stojí přímo v historickém srdci města, na místě, které v roce 1963 Jaroslav Chrt vymezil pro stavbu kulturního domu.⁴³⁴

Krajské středisko památkové péče v Plzni nemělo překvapivě proti plánům stavebníka žádné výraznější námitky, a to navzdory skutečnosti, že realizace objektu znamenala prakticky obětování celého hodnotného bloku starých historických památkově chráněných domů v přímém sousedství Bílé věže a arciděkanského chrámu. Jediným požadavkem ze strany památkářů se stalo pouze respektování původních uličních čar a výškových poměrů. V témže roce proběhly v předstihu první demolice, při kterých byl stržen například rodný dům Václava Matěje Krameria.⁴³⁵

Na **bývalou budovu OV KSČ čp. 208** dnes většina lidí nahlíží s velkým despektem.[146] Navzdory nenahraditelné škodě, kterou její realizace bezesporu způsobila, však stále patří ke kvalitnějším ukázkám klatovské normalizační architektury. Její autoři se podle svého vyjádření skutečně snažili dodržet všechny výškové poměry a respektovat urbanistickou skladbu okolí.⁴³⁶

Monumentální dvoupatrovou novostavbu s plochou střechou projektanti navrhli na půdorysu protaženého písmene L.[147] Hmota budovy tak přesně kopíruje dřívější zástavbu a poměrně prudký svažitý terén. Hlavní vstupní průčelí architekti lehce předsadili do ulice a podepřeli osmi štíhlými sloupy. Celou plochu fasády poté pročlenili v každém patře souvislou řadou širokých

oken v tenkých kovových rámech, před která umístili kolmo předsazené desky z čirého tvrzeného skla. Stejným způsobem řešili také křídlo obrácené do Krameriovy ulice. Nový úřad byl slavnostně otevřen 1. srpna 1975. Celkové náklady se nakonec vyšplhaly na téměř 18 milionů korun.⁴³⁷

Projektantům obytných souborů se mohlo o takovém velkorysém kapitálu jen zdát. Nepříjemnou situaci s nedostatkem bytů měla v Klatovech výrazně zlepšit výstavba panelového sídliště v Podpůrcí.[148] Jeho hlavním architektem a tvůrcem se stal opět vedoucí plzeňského krajského urbanistického střediska Jaroslav Chrt, který v létě 1968 navázal na práci svého kolegy Jiřího Vodrážky.⁴³⁸[149]

Sídliště vyrostlo v místě, kde město plánovalo již od čtyřicátých let vytvořit novou nádražní čtvrť.⁴³⁹ Samotná výstavba byla rozložena do tří etap a dokončena až hluboko v osmdesátých letech. Z původně zamýšleného bohatého občanského vybavení se realizoval pouhý zlomek - mateřská školka, samoobsluha a dnešní základní škola Tolstého. Podle původních plánů architekt počítal také se stavbou pošty, obchodního střediska, klubovny a s osmipodlažní budovou hotelu, který měl stát nedaleko od vlakového nádraží.⁴⁴⁰[150]

Co se týká komponování samotných objektů, projektant řadil jednotlivé druhy deskových domů horizontálně i vertikálně za sebou do kolmých a šikmých ustupujících soustav, tak aby na sebe vzájemně harmonicky navazovaly. Snažil se tak předejít monotónnosti sídelního souboru a zároveň vizuálně obohatit urbanistickou scénu.[151] Ke konci sedmdesátých let doplnil podhůrecké sídliště Chrtův spolupracovník Petr Leitl.⁴⁴¹ Mladý architekt připojil ke stávajícímu návrhu „*rozsáhlou čtvrť rodinných domků a chatek, která se posléze propojila na úpatí Hůrky s předválečným Domažlickým předměstím*“,⁴⁴² na jehož okraji vznikl výše zmíněný školní areál a nový zimní stadion od Stanislava Sudy.⁴⁴³

Navzdory hlasité propagaci kolektivního socialistického bydlení si stát začal v této době stále více uvědomovat, že nedokáže zajistit všem občanům slíbené

byty v panelových domech, a tak konečně vytvořil ekonomické i legislativní podmínky pro individuální bytovou výstavbu.⁴⁴⁴ V Klatovech se těmito drobným realizacím dařilo zejména v druhé polovině sedmdesátých let na Křesťanovském vršku a Pod Vodojemem.⁴⁴⁵ Nenáročné stavby se většinou nevyznačují velkou architektonickou kvalitou, ale svůj účel jistě splnily.

Světlou výjimku představuje rodinný **dům manželů Jana a Marie Posledních v Riegrově ulici čp. 431** Pod Vodojemem, jehož autorem je Václav Kubeš.[152] Architekt vojenského projektového ústavu věnoval velkou pozornost zejména hmotnému řešení stavby a jejímu organickému začlenění do svažitého terénu.[153] Dvoupodlažní objekt má polozapuštěné přízemí a výrazně předsazené první patro, které rozbíjí jinak jednoduchý kubus. Zároveň jeho plocha vytváří prostornou terasu druhého patra, kterou částečně kryje prolamovaná dřevěná pergola. Fasádu směrem do ulice poté rytmizují v každém podlaží vysoká štíhlá sdružená okna. Dům architekt dokončil v roce 1973 a navzdory pohnuté době tvoří poměrně důstojný protějšek sousední Benšově vile ze čtyřicátých let.⁴⁴⁶

S „modernizací,, města však stále více kontrastoval zanedbaný stav klatovských památek uvnitř starého historického jádra. Jak se dočteme v týdeníku *Nové Klatovsko*, v roce 1969 si městská kulturní komise vyžádala odborný posudek od Václava Mencla. Jeho zpráva, která se v okresním archivu bohužel nedochovala, se poté měla teoreticky stát vážným podkladem pro přepracování stávajícího asanačního plánu.⁴⁴⁷

Teprve až v sedmdesátých letech Klatovy plně doplatily na skutečnost, že i přes svoji nespornou hodnotu nebyly zařazeny v roce 1952 na seznam městských památkových rezervací.⁴⁴⁸ Éra normalizace tak v nich napáchala v následujícím desetiletí obrovské škody. V roce 1970 obec zahájila, namísto vybudování silničního obchvatu, stavbu čtyřproudového průtahu městem na trase Plzeň - Domažlice, podle plánů týmu Jaroslava Chrtá.⁴⁴⁹ Kontroverzní akci doprovázela plošná demolice téměř celé historické zástavby Klášterského a Domažlického předměstí.[154] S bouráním starých objektů a hospodářských

stavení se nejdříve započalo v sousedství Pštrosova bývalého okresního úřadu. Naproti poště tak zanikla rázovitá spleť uliček zvaná Na Stanovišti a část města Na Příkopech. Demoliční práce poté pokračovaly dále směrem k Rybníčkům.⁴⁵⁰ Uvolněné plochy podél budovaného průtahu okamžitě zaujala nová sídliště. První čtyřpodlažní a šestipodlažní paneláky navrhl v těchto místech opět Petr Leitl v roce 1974 -1975. [155]

Souvislá šedá hmota přesně kopíruje tvar udávaný středověkým opevněním a táhne se Plzeňskou ulicí až ke Křesťanovskému vršku, kde na ni navázala v roce 1979 další trojice vysokých panelových domů se samoobsluhou.[156] Také v přímém sousedství pošty pod historickým centrem Petr Leitl „obohatil,, prostor trojicí osmipodlažních věžáků, které velmi necitlivě zasáhly do panoramatu města.⁴⁵¹[157] Obdobně si autor počínal také při navrhování sídliště na Na Rybníčkách (1976)⁴⁵² i na Domažlickém předměstí (1977).⁴⁵³ Všechny Leitlovy soubory se vyznačují minimálním občanským vybavením, nekvalitním stavebním provedením a ze strany autora bohužel absencí jakékoliv snahy o invenci či individuální řešení.

Cenné historické jádro tak v průběhu dvaceti let obklopila téměř ze všech stran hradba panelových domů. Pomyslný prstenec v roce 1979 nakonec doplnilo menší sídliště s 39 bytovými jednotkami v Jiráskově ulici, postavené na místě Korálkovského jezuitského dvora z roku 1535.⁴⁵⁴

Zajímavou ukázkou bytové architektury naopak představuje v Klatovech mohutný obytný dům s prodejnou domácích potřeb, který v roce 1977 vyprojektovala pro Západočeské státní lesy architektka M. Pieroniová.[158] Navzdory typizaci a omezenosti dostupných stavebních technologií a materiálů se autorce jako jediné podařilo vymanit se z unylé panelákové šedi a novostavbě vtisknout individuálnější charakter a určité kvality. Vysoká čtyřpatrová budova s výrazně plasticky členěnou fasádou stojí naproti novorenesanční sokolovně a uzavírá blok historických domů v ulici Kapitána Jaroše.[159]⁴⁵⁵ Proti její realizaci tentokrát velice ostře vystoupil pražský památkový úřad. Architektka totiž počítala se zbouráním velkého úseku

středověkého opevnění, které patřilo do chráněných památek první kategorie. Ve své studii tuto akci nevinně pojmenovala „*demontáž 20 m hradeb*“.⁴⁵⁶ Bohužel na stanoviska památkové péče, jak už se v Klatovech stalo železným zvykem, nikdo nebral ohled a v roce 1983 se do domu nastěhovali první nájemníci.⁴⁵⁷

Na začátku osmdesátých let československou ekonomiku opět postihly vážné problémy. Stát nebyl tentokrát schopen uspokojit potřeby obyvatel zejména v nabídce spotřebního zboží.⁴⁵⁸ V této době se i v Klatovech již plně přihlásil o slovo konzumní způsob života. V roce 1983 nahradil ve funkci předsedy MNV Milana Mazucha Václav Turhober a vedoucím OV KSČ se stal Zdeněk Vrba. Oba tyto funkcionáři setrvali v čele města až do listopadového převratu. Politické klima se však prozatím v Klatovech výrazně neměnilo, navzdory proklamacím o socialistické demokracii a Gorbačovově perestrojce.⁴⁵⁹

Klatované již dlouhou dobu negativně vnímali absenci sálu pro společenské akce.⁴⁶⁰ Jednou z posledních socialistických staveb ve městě se tak stal **kulturní dům Družba čp. 767**.^[160] Tvůrcem návrhu je opět plzeňský architekt Petr Leitl, pro kterého tento projekt znamenal vyvrcholení jeho kariéry.⁴⁶¹ ONV přistoupil k realizaci neobvykle velkoryse a autorovi nabídl neomezené finanční prostředky.⁴⁶² Režim se tak snažil populistickými kroky opět získat stále více nespokojenou veřejnost na svoji stranu.

Kulturní stánek vznikl na místě, kde mělo v šedesátých letech vyrůst nové víceúčelové centrum.⁴⁶³ V exteriéru monumentální budova svým členěním a sochařským tvarováním na první pohled připomene spíše stavby Miloslava Hrubce. Fasádu poměrně nízkého třípodlažního objektu na pravidelném čtvercovém půdorysu barevně rytmičují alitové a červenohnědé kameninové obklady.^[161] Hmotu stavby s plochou střechou navíc plasticky zvýrazňují mezi jednotlivými okny vystupující křídla ve tvaru písmena J. Tento motiv se posléze opakuje i na vnitřním zařízení.⁴⁶⁴ Uprostřed kulturního domu původně vzniklo také otevřené atrium, které nechalo město v devadesátých letech zastřešit.

Interiéru dominuje obrovský společenský sál s galerií a přilehlými bary. [162] Podle přání stavebníka měl prostor pojmut více jak 2000 lidí. Architekt však koncept nakonec zredukoval na „pouhých,, 800 míst.⁴⁶⁵ V zadní části traktu poté umístil šatny a byty správce. Dále bychom zde našli také menší přednáškový sál, učebny, salonky, klubovny a v přízemí restaurační zařízení s bufetem. Kulturní dům Družba byl slavnostně otevřen v roce 1983 a v dnešní době představuje zajímavý a intaktně dochovaný příklad dobové estetiky.⁴⁶⁶ S Petrem Leitlem na výzdobě spolupracovala řada prominentních umělců - Josef Šteffel, [163] Břetislav Holakovský a Alois Sopr,⁴⁶⁷ jehož socha Dělnické úvahy, místními přezdívaná Hrbáč se již krátce po svém osazení stala terčem posměchů (ověšení pneumatikami atd.) *a už na jaře 1984 musela být pro jistotu „uklizená „ do depozitáře galerie na Klenové.*⁴⁶⁸

V roce 1984 ONV počítal s rozšířením komplexu o šestipatrový hotel, obchodní středisko a vícepodlažní parkoviště. V městském archivu stavebního úřadu se dochovala k této akci dvojice studií jak od Petra Leitla,⁴⁶⁹[164] tak od jeho kolegy Petra Vávry.⁴⁷⁰[165] Naštěstí ani jedna z nich nebyla nakonec realizována.

Mezi výrazné stavby před příchodem sametové revoluce patří i **Telekomunikační budova čp. 800** od pražského architekta Zdeňka Růžičky. [166] Objekt měl, podle urbanistického návrhu plzeňského Stavoprojektu z roku 1978, spolu s kulturním domem tvořit novou dominantu této části Klatov.

Stavba typu MS71 se skládá ze dvou hlavních částí na jednoduchém obdélném půdorysu. Pětipodlažní administrativní budovu, ke které v prvním patře projektant diagonálně osadil dvojici nízkých čtvercových jednotek, ve kterých situoval šatny a byt správce s garáží, propojuje se samostatným technologickým zázemím vysoká přijímací radioreléová věž.⁴⁷¹ Fasádu nechal architekt posléze obložit zvlněným červeným plechem. Telekomunikační ústředí tak reprezentuje jeden z mála příkladů technicistní architektury ve městě.

Více jak čtyřicetiletá éra komunismu se v Klatovech symbolicky uzavřela budovou nového **krematoria čp. 756** pražského architekta Miloslava Kadeřábka, který ji vyprojektoval v letech 1981 - 1984. [167] Stavba vyrostla v těsné blízkosti starého hřbitova na severním okraji města. Objekt již z dálky přichází zaujme čistotou provedení, vzdušností a nezvyklým dynamickým prohnutím ploché střechy. Lehkost celé stavby ještě více umocňují také prosklené čelní části. Projektant očividně čerpal inspiraci v tvorbě finského architekta Alvara Aalta. Veškerou výzdobu poté Miloslav Kadeřábek soustředil uvnitř smuteční síně. Monumentální tichý prostor ozařuje pouze abstraktní skleněná vitráž malíře Zdeňka J. Holuba, kterou po stranách doprovázejí truchlící skupinky postav z tepaného měděného plechu od Jana Nušla. Smuteční areál doplnila v roce 1986 abstraktní socha na betonovém sloupu brněnského sochaře Nikose Armutidise.⁴⁷²

IX. ZÁVĚR

Klatovská moderní architektura třicátých a čtyřicátých let představuje stěžejní část celé diplomové práce. Nové objevy nakonec předčily všechna očekávání. V roce 1928 stále přežíval v tvorbě místních stavitelů historismus, reprezentovaný především tvorbou Karla Horáka, Rudolfa Štecha či Pražanů Ladislava Skřivánka, Bedřicha Bendelmayera a zejména poté Josefa Fanty, jehož křiklavá novorenesanční přestavba radnice (1924!), jasně dokládá zdejší oblibu historizujícího slohu.

Funkcionalismu tak trvalo velice dlouhou dobu než se mu podařilo ve městě prosadit. Zlom nastal paradoxně až s příchodem světové hospodářské krize, kdy se hlavním požadavkem v architektuře stává jednoduchost, ekonomičnost a účelnost. Tyto stavby se tak vyznačují pro Klatovy typickou směsicí moderních forem a klasických prvků - čisté hladké fasády a tradiční těžké střechy. Třicátá léta opanovali vesměs domácí autoři. Nejvýrazněji se na zdejším stavebním boomu podílel architekt Alois Virt, který ve městě realizoval úctyhodný počet kvalitních soukromých vil a rodinných domků. Z nových jmen se prosadil výrazněji také Jan Čihák, jehož stopa bohužel s příchodem druhé světové války mizí.

Určité pochybnosti, nad tím zda bude malé šumavské městečko schopné přijmout nový architektonický styl v jeho čisté podobě, jsou zřejmé také na projektech mimoklatovských autorů. Veřejnost se na moderní stavby skutečně z počátku dívala opravdu poněkud skepticky a s nedůvěrou, zejména pokud novostavba měla zasáhnout přímo do starého historického centra. V takových případech se v tisku strhla vášnivá diskuze, ve které se často nešetřilo ostrými slovy. Na přílišnou modernost doplatil například vítězný návrh městské spořitelny od Františka Alberta Libry, kdy spořitelní rada pod tlakem občanů, dala nakonec přednost umírněnějšímu projektu firmy Freiwald a Böhm. Obdobný nátlak musel očividně působit také na zlínského architekta Vladimíra Karfíka, který pro klatovské náměstí vytvořil nerealizovaný projekt obchodního

domu firmy Baťa, který se vyznačoval pro autora netypickou tradiční formou, ve snaze se co nejvíce přizpůsobit rázu okolních historických budov.

V polovině třicátých let se na scéně poprvé objevuje osobnost Čestmíra Dobeše. Tento výjimečně talentovaný architekt, který se podílel mimo jiné také na řešení zásadních otázek při plánování rozvoje města, obohatil domácí prostředí o dvojici staveb, které jsou na klatovské poměry jedinečným unikátem. Jeho obecní dům pro chudé tzv. aeroplán společně s elegantní budovou letiště Na Chaloupkách představuje nejčistší a nejvytříbenější ukázkou klatovské funkcionalistické architektury.

S příchodem druhé světové války se ve městě poprvé setkáváme s pražským architektem Adolfem Benšem, který zde navrhl rodinný dům pro svoji sestru Marii Gregorovou. Díky nově objeveným stavebním plánům se podařilo konečně také více osvětlit působení významného architekta Jana Gillara, který pro obec vytvořil nerealizovaný projekt střediska sociální péče. Dříve byla tato stavba mylně ztotožňována s Dobešovým aeroplánem, což se nyní podařilo přesvědčivě vyvrátit.

Za nejzajímavější stavební etapu v dějinách 20. století můžeme nyní na základě nových zjištění označit krátké období mezi lety 1945 - 1948. Poválečná éra byla v Klatovech spjata se vznikem nového územního plánu a obnovou dopravní infrastruktury. V této souvislosti obec opět oslovila výše zmíněného Adolfa Benše. Vrchol diplomové práce však tvoří spolupráce města s vynikajícím architektem Ladislavem Žákem, který zde intenzivně působil v letech 1946 - 1948.

Žák pro Klatovy vytvořil návrh rekonstrukce Marcendiniho sadů a plán opětovného ozelenění města a jeho blízkého okolí. V roce 1948 navíc poté společně s Benšem spolupracoval, po stránce krajinářské architektury, na tvorbě směrného a územního plánu celých Klatov. Autor nejslavnějších pražských vil tak v malém městě překvapivě našel obrovské pochopení pro své myšlenky a novátorské koncepty, ještě dříve než vyšla jeho kniha *Obytná krajina*.

Bohužel tyto velkorysé plány nebyly nikdy realizovány a nedochovaly se k nim ani žádné archivní materiály. S nástupem KSČ k moci, v únoru 1948, se tak definitivně uzavřela nejzajímavější stavební etapa Klatov. Po roce 1950 nevznikla ve městě již žádná stavba, která by se svou hodnotou rovnala klatovské architektuře z doby první republiky.

Éra normalizace s sebou přinesla obrovskou devastaci klatovského památkového fondu. Bohužel bližší poznání této problematiky nakonec znemožnila absence příslušných archivních materiálů a dokumentů. Město se na začátku sedmdesátých let plně zaměřilo na budování nových sídlištních satelitů a historické jádro ponechalo bez zásahu pomalu chátrat. Obrázek o působení památkové péče v Klatovech si můžeme udělat pouze na základě několika málo dopisů mezi Krajským Stavoprojektem a tehdejším plzeňským Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody, které jsou uložené v Národní památkový ústav v Plzni. MNV v Klatovech tyto spisy vůbec nearchivoval.

X. POZNÁMKOVÝ APARÁT

1. Jan Benedikt, Historie klatovského muzea v letech 1882 - 1945, in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 2/2003*, Klatovy 2003, s. 94.
2. Marcel Fišer, *Umění v Klatovech, Umění ve veřejném prostoru/ Svazek I*, Horažďovice 2011, s. 14 - 35.
3. Viz Jan Benedikt (pozn. 1), s. 94.
4. Miroslav Hrdlička, *Volání Klatovska*, Praha 1946, s. 73.
5. Ibidem s. 103 - 104.
6. Viz Jan Benedikt (pozn. 1), s. 101.
7. Ibidem s. 101 - 102.
8. Viz Miroslav Hrdlička (pozn. 4), s. 102 - 103.
9. Ibidem s. 103.
10. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - Arciděkanský kostel P. Marie, výzva Spolku pro výzdobu děkanského chrámu Páně v Klatovech, 15. 3. 1896 - Osadníci Klatovští, rodáci a přátelé královského města Klatov!, s. 1 -2.
11. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - Arciděkanský kostel P. Marie, Ferdinand Vaněk, Zápisník týkající se opravy děkanského chrámu Páně v Klatovech, 9. 6. 1900, s. 4 - 5.
12. Ivo Hlobil, Alois Riegl a teorie moderní památkové péče, in: Marek Perůtka (ed.), *Ivo Hlobil, Na základech konzervativní teorie české památkové péče*, Praha 2008, s. 83 - 84.
13. Václav Wagner, *Klatovy*, Praha 1948, s. 104.
14. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - Arciděkanský kostel P. Marie, Ferdinand Vaněk, Zpráva okresnímu zastupitelství, 27. 7. 1908, s. 4 - 5.
15. Ibidem, s. 7 - 9.
16. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - Arciděkanský kostel P. Marie, Dopis Josefa Fanty starostovi Aloisi Maškovi, 7. 9. 1907, s. 11.
17. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - Arciděkanský kostel P. Marie, los věcné loterie na obnovu děkanského chrámu P. Marie v Klatovech, 1898.
18. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 104.
19. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - Arciděkanský kostel P. Marie, Ferdinand Vaněk, dopis zemskému konzervátorovi, 18. 6. 1913, s. 4.
20. Karel Hostaš, Ferdinand Vaněk, K opravě děkanského kostela v Klatovech, *Klatovské listy* XXII, 1908, č. 44., 31. 10., cit. s. 4
21. Ibidem, s. 4.
22. Petr Domanínský, Jaroslava Jedličková, *Plzeň v době secese - Architektura a urbanismus, malířství, sochařství a umělecké řemeslo v architektuře 1896 - 1910*, Plzeň 2005, s. 15 - 16.
23. Ke stavbě nových škol v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 15., 13. 4., s. 3
24. Ke stavbě nové školní budovy v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 40., 5. 10., s. 6.
25. Stavba nové školní budovy v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 21, 25. 5., cit. s. 5.
26. Nová školní budova v Klatovech, *Šumavan* XXXVI, 1903, č. 14., 4. 4., s. 3.
27. Stavba okresního domu, *Šumavan* XXXVII, 1904, č. 36., 3. 9., s. 4.
28. Otakar Čermák, *Pamětní vydání ku příležitosti 25. let trvání Sokola v Klatovech*, Klatovy 1911, s. 71.
29. Otakar Čermák, *75. let spořitelny královského města Klatovy*, Klatovy 1936, s. 19.
30. Viz Jan Benedikt (pozn. 1), s. 105.
31. Viz Miroslav Hrdlička (pozn. 4), s. 99 - 100.

32. Robert Jarušek, *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937, s. 108.
33. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 152/IV.
34. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 116.
35. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 157/IV.
36. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 46, 48, 52 /V.
37. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 205 a 206/III.
38. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 216/III.
39. Viz Robert Jarušek (pozn. 32), s. 108.
40. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 158/IV.
41. Karel Dobruský, Všeobecná veřejná okresní nemocnice v Klatovech, in: Robert Jarušek (ed.), *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937, s. 58 - 59.
42. Václav Wagner (pozn. 13), cit. s. 105.
43. Lukáš Valeš, Hana Soumarová, Klatovy v éře První republiky (1918 - 1928), in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006*, Klatovy 2006, cit. s. 221.
44. Ibidem, s. 221 - 222.
45. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy, Pamětní kniha města Klatov 1905 - 1956, inv. č. 1147, evid. č. K1131, s. 71.
46. Ibidem, s. 63.
47. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 111.
48. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - karton č. 63 - Dopis Josefa Fanty starostovi Ladislavu Novákovi, 17. 12. 1920., s. 1 - 5.
49. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - karton č. 63. - dopis Kroužku přátel starožitností pro Plzeň a okolí, 12. 4. 1921. cit. s. 1.
50. Ibidem, cit. s. 1.
51. Ibidem, cit. s. 1.
52. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - karton č. 63. - výstřižek novin - Pochybný návrh přestavby radnice v Klatovech, *Pondělník*, 1921, 23. 4., cit.
53. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - karton č. 63. - dopis Spolku výtvarných umělců MÁNES, 16. 6. 1921, cit. s. 1.
54. K plánované přestavbě klatovské radnice, *Šumavan* LIII, 1921, č. 47., 18. 6., cit. s. 3.
55. SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 2/III.
56. Ferdinand Vaněk, K přestavbě klatovské radnice, *Šumavan* LIII, 1921, č. 49., 25. 6., s. 2 - 3.
57. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 105 - 106.
58. Viz Lukáš Valeš, Hana Soumarová (pozn. 43.), s. 233.
59. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 65 - 66.
60. Deset let městského divadla v Klatovech, *Klatovské listy* IIL, 1930, č. 37., 13. 9., s. 1 - 2.
61. Další úprava klatovského divadla, *Nové Klatovsko*, 1963, č. 34., 31. 8., s. 3.
62. Magdaléna Wells, Masarykova škola v Klatovech - architekt Ladislav Skřivánek, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 9/2006*, Klatovy 2006, s. 32 - 33.
63. Ibidem, s. 33.
64. Ibidem, s. 33 - 34.
65. Ku stavbě krajského soudu, *Šumavan* LVI, 1924, č. 5., 19. 1., s. 3.
66. Ke stavbě krajského soudu v Klatovech, *Šumavan* LVI, 1924, č. 86., 31. 10., s. 3.
67. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 104.
68. Viz Lukáš Valeš, Hana Soumarová (pozn. 43.), s. 238.
69. Ibidem, s. 241.

70. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 105.
71. Viz Lukáš Valeš, Hana Soumarová (pozn. 43), s. 241.
72. Lukáš Valeš, Jan Jiráček, Hana Soumarová, Klatovy za první československé republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, Klatovy 2010, s. 402 - 403.
73. Viz Miroslav Hrdlička (pozn. 4), s. 101.
74. Návrh na vypracování generálního upravitelského plánu, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 11., 7. 2., s. 2.
75. Čestmír Dobeš, Regulační plán, in: Robert Jarušek, *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937, s. 34.
76. Ibidem, cit. s. 34.
77. Kostelík sv. Rocha, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 20, 12. 3., s. 5.
78. Jak bude zastaveno prostranství u Rocha, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 75., 19. 9., s. 4 - 5.
79. Ku stavbě poštovního úřadu a budovy okresního úřadu v Klatovech, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 33., 25. 4., cit. s. 1.
80. Stavební ruch v Klatovech, *Šumavan* LXV, 1933, č. 57., 22. 7., s. 3.
81. Klatovský poštovní úřad se stěhuje do nové poštovní budovy, *Šumavan* LXV, 1933, č. 76., 27. 9., cit. s. 3.
82. Nová poštovní budova v Klatovech, *Šumavan* LXV, 1933, č. 64., 16. 8., s. 3.
83. Viz Čestmír Dobeš (pozn. 75), s. 34.
84. Obec klatovská hodlá stavět nové obytné domy, *Šumavan* LXII, 1930, č. 53., 4. 7., s. 4.
85. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 144 - 146, sl. 6. plán domu čp. 293/II.
86. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 144 - 146, sl. 6. plán domu čp. 294/II.
87. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, hotel Central, čp. 300/II.
88. Stavba hotelu Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 34., 30. 4., s. 4.
89. Otevření nového hotelu Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 51., 2. 7., s. 4.
90. Hotel Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV., 1932, č. 54., 16. 7., s. 5.
91. Hotel Central v Klatovech prodán, *Šumavan* LXV, 1933, č. 56., 19. 7., s. 3.
92. Události v Německu mezinárodním nebezpečím, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 57., 27. 7., s. 1 - 2.
93. Hitlerovo Německo řeklo „ano“, *Šumavan* LXV, 1933, č. 89., 15. 11., s. 1 - 2.
94. Výsledek soutěže na vypracování náčrtků na stavbu živnostenské pokračovací školy v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 79., 4. 10., s. 4.
95. K slavnostnímu otevření nové budovy Živnostenské školy Dr. Aloise Rašína v Klatovech, *Šumavan* LXVI, 1934, č. 81., 20. 10., s. 2.
96. Architekt a stavitel Václav Beneš mrtev, *Šumavan* LXV, 1933, č. 67., 26. 8., s. 3.
97. Viz Robert Jarušek (pozn. 32), s. 113.
98. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 93 - 94. - obecní domy
99. Viz Robert Jarušek (pozn. 32), s. 113.
100. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 234/IV.
101. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 258/IV.
102. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 277/IV.
103. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 325 - 326/ II.
104. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 377/III.
105. Kdo zdržuje stavební ruch v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 36., 7. 5., s. 3.
106. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 76/II.
107. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 381/ III.
108. Radostný úspěch klatovského architekta, *Šumavan* LXIX, 1937, č. 19., 6. 3., s. 2.
109. Ibidem, cit. s. 2.
110. Ibidem, s. 2.
111. Stavba nového spořitelního domu v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 59., 26. 7., s. 3.
112. Alena Křížková, *Architektura a urbanismus v Klatovech 1895 - 1945*, bakalářská diplomová práce, Olomouc 2008, s. 41.
113. Na stavbu městské spořitelny v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 84., 22. 11., s. 3.
114. Výsledky soutěže vypsané městskou spořitelnou na návrhy pro stavbu spořitelní budovy, *Šumavan* LXII, 1930, č. 85., 25. 10., s. 3.

115. Viz Na stavbu městské spořitelny v Klatovech (pozn. 113), cit. s. 3.
116. Nepravdivé zprávy o stavbě budovy městské spořitelny v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 92., 22. 11., cit. s. 3.
117. O stavbě nové budovy městské spořitelny, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 14., 20. 2., s. 3.
118. Palác spořitelny města Klatov, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 100, 24. 12., s. 1 - 3.
119. O budově městské spořitelny, *Klatovské listy*, 1936, 21. 12., č. 51 - 52, s. 2 - 3.
120. Ibidem, cit. s. 2.
121. Ibidem, s. 2.
122. Markéta Krejčová, Šumné Klatovy - spořitelna, architekt Jindřich Freiwald, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 8/2006*, Klatovy 2006., s. 19.
123. Viz O budově městské spořitelny (pozn. 119), s. 1.
124. Ibidem, s. 2 - 3.
125. Ibidem, s. 1.
126. Ibidem, s. 1.
127. Ibidem, s. 3.
128. Viz. Markéta Krejčová, (pozn. 122), s. 21 - 22.
129. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 109/I.
130. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 115.
131. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 168/I.
132. Ibidem, cit. dopis J. Freiwalda z 25. 9.1933 adresovaný ředitelství městské spořitelny v Klatovech
133. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 115.
134. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 161/I.
135. Ukončená přestavba, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 80., 10. 10., s. 4.
136. Viz sl. domu čp. 161/I. (pozn. 134)
137. Baťa bude stavět v Klatovech velký obchodní dům, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 62., 8. 8., s. 3.
138. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 153/I. - Technicky popis novostavby obchodního a obytného domu firmy BAŤA v Klatovech, 25. 9. 1936
139. Kdy bude Baťa stavět svůj obchodní dům v Klatovech? *Šumavan* LXX, 1938, č. 14., 16. 2., s. 4.
140. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. domu čp. 153/I.
141. Bývalý dům U města Prahy na náměstí Svobody v Klatovech se bourá, *Šumavan* LXX., 1938, č. 43., 28. 5., s. 4.
142. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - regionální knihovna, sl. domu čp. 153/I. - Technicky popis projektované novostavby obchodního a obytného domu firmy Baťa v Klatovech, 7. 5. 1938
143. Baťa v nové prodejně, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 22., 22. 3., s. 4.
144. Baťa na klatovském náměstí již svítí, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 27., 8. 4., s. 5.
145. Útok Německa na Československou republiku, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 99., 19. 12., s. 1 - 2.
146. Viz Lukáš Valeš, Jan Jiráček, Hana Soumarová, (pozn. 72), s. 411 - 413.
147. Ibidem, s. 418 - 419.
148. Ibidem, cit. s. 419.
149. Ibidem, s. 419 - 422.
150. Ibidem, cit. s. 422.
151. Jan Jiráček, Vznik a zánik venkovní služebny gestapa v Klatovech, in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006*, Klatovy 2006, s. 425 - 426.
152. Viz Alena Křížková (pozn. 112), s. 45.
153. Jan Jiráček, Klatovy za okupace a za třetí republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, Klatovy 2010, s. 426 - 427.
154. Ibidem, s. 426.
155. Ibidem, s. 428
156. Ibidem, s. 428.
157. Rostislav Švácha, Architektura čtyřicátých let, in: Rostislav Švácha, Marie Platovská (eds.),

- Dějiny českého výtvarného umění V. 1939 /1958, Praha 2005, s. 35.*
158. Město Klatovy postaví domy s malými byty, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 13., 15. 2., s. 3
 159. Náčrtek činžovních domů, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 38., 17. 5., s. 2.
 160. Viz Alena Křížková, (pozn. 112), s. 37 - 38.
 161. Obecní domy pro chudé obydleny, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 51., 3. 7, s. 3.
 162. Soukromý archiv paní Hany Vrhelové - Ustanovující valná schůze, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 23., 21. 3., s. 3.
 163. Viz. Jan Jiráček, (pozn. 153), s. 433.
 164. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 438/III. - stavební povolení z 16. 9. 1939
 165. Stavba chrámu církve českomoravské v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, r. 72., č. 38., 18. 5., s. 2.
 166. SOKA Klatovy, fond, AM Klatovy, sl. domu čp. 438/III.
 167. Železo v nové stavební zóně, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 22., 20. 3., s. 3.
 168. Viz Rostislav Švácha (pozn. 157), s. 35.
 169. Stavba církve českomoravské v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 29., 13. 4., s. 4.
 170. Církev českomoravská, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 1., 4. 1., s. 5.
 171. Program 1940, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 15., 24. 2., s. 2.
 172. Nová budova pro klatovské gymnázium, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 71., 23. 9., s. 4.
 173. Domy pro železniční zaměstnance stavěny nebudou, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 54., 13. 7., s. 3.
 174. Nový dům sociální péče v Klatovech, *Klatovské listy* 1941, č. 19., 10. 5., s. 6.
 175. O nový dětský domov v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 36., 7. 5., s. 1 - 2.
 176. Konec soutěže na projekt stavby sociálního domu v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 27., 5. 4., s. 2 - 3.
 177. Dům sociální péče v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 32., 23. 4., s. 2.
 178. Dar okresu klatovského na stavbu domu sociální péče, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 24., 26. 3., s. 3.
 179. Město Klatovy darovalo pozemek na stavbu dětského domova, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 6., 22. 1., s. 3
 180. Viz Nový dům sociální péče v Klatovech (pozn. 174), s. 6
 181. Stavba sociálního domu v Klatovech před uskutečněním, *Klatovské listy* 1941, č. 7., 15. 2., s. 2.
 182. Viz Nový dům sociální péče v Klatovech (pozn. 174), s. 6.
 183. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - Jan Gillar, dům sociální péče - v současné době nezařazeno
 184. Viz Dům sociální péče v Klatovech (pozn. 177), cit. s. 2
 185. Viz SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy (pozn. 183.) - Jan Gillar, dům sociální péče - v současné době nezařazeno
 186. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 396/ III.
 187. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 375/ III.
 188. Viz Miroslav Hrdlička (pozn. 4), s. 100.
 189. Za Ing. Karlem Horákem, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 71., 11. 9., s. 2.
 190. Viz Miroslav Hrdlička (pozn. 4), s. 99.
 191. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 308/ IV.
 192. [PV] Pavel Vlček, Věra Václava a Jindřišky Divišových, Adolf Benš, in: Vladimír Šlapeta, Pavel Zatloukal (eds.), *Slavné vily Čech, Moravy a Slezska*, Praha 2010, s. 360.
 193. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 322/ IV.
 194. Viz Robert Jarušek (pozn. 32), s. 116.
 195. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 319/ IV.
 196. Viz Miroslav Hrdlička (pozn. 4), s. 100.
 197. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domů čp. 378 a 379/ II.
 198. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 348/ II.
 199. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, sl. domu čp. 397/ III.
 200. Viz Miroslav Hrdlička (pozn. 4), s. 101.

201. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, továrna Ferus, čp. 14/II.
202. Život a dílo Karla Čapka, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 22., 20. 3., s. 2.
203. O typu venkovských staveb, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 57., 24. 7., s. 3.
204. Za novou architekturou, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 10., 5. 2., s. 3.
205. Viz Rostislav Švácha, (pozn. 157), s. 35.
206. Viz Za novou architekturou (pozn. 204.), cit. s. 3.
207. Václav Wagner: Jezuitský kostel v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 88., 9. 11., s. 3 - 4.
208. Oprava jezuitského kostela v Klatovech bude zahájena, *Šumavan* LXIX, 1937, č. 61., 11. 8., s. 3.
209. Publikace o jezuitském kostele od dr. Wagnera, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 33., 26. 4., s. 2.
210. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 238 - Dopis Ministerstvu školství a národní osvěty, ze dne 18.12.1939
211. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 36.
212. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 238
213. Program 1940 - Zelený hradební pás, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 27., 6. 4., cit. s. 2.
214. Ibidem, s. 2.
215. Program 1940 - Zelený hradební pás, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 31., 20.4., s. 2.
216. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 238 - zpráva 18.10. 1940 prohlídka úprav na starých hradbách
217. Viz Jan Jiráček (pozn. 153), s. 427 - 428.
218. Viz Pamětní kniha města Klatov 1905 - 1956 (pozn. 45.), s. 317 - 318.
219. Ibidem, s. 320.
220. Módní přehlídka, *Šumavan* LXII, 1930, č. 80., 8. 10., s. 3
221. O bytovém zařízení, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 51., 27. 6., s. 4.
222. Viz Palác spořitelny města Klatov (pozn. 118), s. 1 - 3.
223. Viz Ukončená přestavba (pozn. 135), s. 4.
224. Soukromý archiv paní Hany Vrhelové - korespondence a fotografie Čestmíra Dobeše
225. Viz Čestmír Dobeš, Regulační plán (pozn. 75), s. 34 - 35.
226. Program 1940, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 15., 24. 2., s. 2.
227. Viz Program 1940 - Zelený hradební pás (pozn. 213), s. 2.
228. Soukromý archiv paní Hana Vrhelové - Potvrzení vydané v roce 1977 o účasti Čestmíra Dobeše na národním boji za osvobození
229. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 726.
230. Klatovské muzeum v novém uspořádání, *Svobodné Pošumaví* I, 1946, č. 2., 19. 4., s. 3.
231. Viz Pamětní kniha města Klatov 1905 - 1956 (pozn. 45), s. 413.
232. Soukromý archiv paní Hany Vrhelové - fotografie
233. Viz Jan Jiráček (pozn. 153), s. 433 - 434.
234. Ibidem, s. 435 - 438.
235. Spravedlnost nikoli slepá, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 8., 22. 9., s. 1.
236. Za spravedlivou odplatu, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 2., 11. 8., s. 1.
237. Těžký problém našeho města, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 2., 11. 8., s. 3.
238. Viz Jan Benedikt (pozn. 1), s. 113.
239. Klatovské muzeum v novém uspořádání, *Svobodné Pošumaví* I., 1946, č. 2., 19. 4., s. 3.
240. Dům sociální péče v Klatovech, *Svobodné Pošumaví* I., 1946, č. 4., 3. 5., cit. s. 4.
241. Ibidem, s. 4.
242. Učíme se od Prahy, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 3., 18. 8., cit. s. 3.
243. Viz Jan Jiráček (pozn. 153), s. 441.
244. Odhalení pamětní desky na klatovské radnici, *Svobodné Pošumaví* I., 1946, č. 13., 5. 7., s. 4.
245. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 138, sl. 26. - Zpráva o splnění 2LP a dvouletého pracovního programu stanoveného na schůzi MNV v Klatovech, 14. 10. 1946 - 28. 10. 1948, s. 11.

246. Ibidem, s. 11.
247. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy, bal. č. 12, sl. 48. - domy pro železničáře
248. Viz Rostislav Švácha (pozn. 157), s. 57.
249. Viz bal. č. 12, sl. 48. - domy pro železničáře (pozn. 247)
250. Viz Rostislav Švácha (pozn. 157), s. 35
251. Viz Jan Jiráček (pozn. 153), s. 439.
252. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis týkající se stavby nového nádraží J. Vávry Ředitelství státních drah v Plzni, 14. 8. 1946, s. 1.
253. O stavbu klatovského nádraží, *Svobodný směr* II, 1946, č. 273, 28.11., s. 8.
254. Viz Pamětní kniha města Klatov 1905 - 1956 (pozn. 45), s. 363.
255. Viz Dopis týkající se stavby nového nádraží J. Vávry Ředitelství státních drah v Plzni (pozn. 252), s. 1 - 2.
256. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Analytický plán - ustanovení regulační komise, 16. 11. 1945 - přiložený seznam účastníků
257. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Analytický plán - ustanovení regulační komise, 16. 11. 1945
258. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Žádost o finanční podporu na opatření regulačního plánu z 8. 11. 1945 - příloha: J. Vávra - Příčiny proč plán vypracovaný Ing. Ivo Benešem nevyhovuje dnešním požadavkům, s. 1.
259. Ibidem, s. 1 - 2.
260. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis s nabídkou vypracování regulačního a zastavovacího plánu obce od inženýrů a architektů Jiřího Gočára a Vladimíra Šedivého, 6. 3. 1942
261. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis zemskému národnímu výboru v Praze, ve věci analytického plánu města Klatov, 9. 10. 1945, s. 1.
262. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Plánovací snahy města Klatov, s. 1 - 2.
263. Ibidem, s. 2 - 3.
264. Ibidem, cit. s. 3.
265. Ibidem, s. 1.
266. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, Kniha zastupitelstva 1940 - 1950, inv. č. 1161, evid. č. K 1145, s. 232.
267. Viz Zpráva o splnění 2LP a dvouletého pracovního programu stanoveného na schůzi MNV v Klatovech (pozn. 245), s.3.
268. Viz Plánovací snahy města Klatov (pozn. 262), cit. s. 2.
269. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - balík č. 745, fotografie návrhu Josefa Dandy, 1948
270. Karel Hájek, *Architekt Josef Danda*, Praha 2007, s. 15 - 16.
271. Marcel Fišer, Železniční nádraží, architekt Josef Danda, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 7/2005*, Klatovy 2005, s. 31.
272. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis J. Vávry Bloku čsl. architektonických pokrokových spolků ve věci přípravné práce na analytickém plánu, 14. 11. 1945, s. 1.
273. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 749, Program kurzů pro výchovu v technické službě u okresu a obcí s ohledem na prostorové plánování, s. 1- 3.
274. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 749, Zpráva o práci stavebního a technického oddělení MNV a o pracích programovaných na nejbližší dobu, 2. 7. 1946, Akce Nové Klatovy, s. 3.
275. Ibidem, cit. s. 3.
276. Ibidem, s. 3 - 4.

277. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 138.
278. Viz Akce Nové Klatovy (pozn. 274), s. 3.
279. Ibidem, s. 3 - 4.
280. Ibidem, cit. s. 3.
281. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis L. Žákovi, 9. 1. 1947.
282. Dita Dvořáková, *Ladislav Žák - Byt a krajina*, Praha 2006, s. 164.
283. Ladislav Žák, *Zahrada, sad, krajina jako obytný prostor*, *Architektura IV*, in: Dita Dvořáková, *Ladislav Žák - Byt a krajina*, Praha 2006, cit. s. 82.
284. Ibidem, cit. s. 83.
285. Ibidem, s. 80.
286. Ibidem, s. 76 - 77.
287. Viz Rostislav Švácha (pozn. 157), s. 72.
288. Viz Václav Wagner (pozn. 13), s. 138.
289. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis L. Žákovi, 9. 1. 1947.
290. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis L. Žáka Místnímu národnímu výboru v Klatovech, 24. 1. 1947, cit. s. 1
291. Ibidem, s. 1.
292. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis L. Žákovi, 6. 2. 1947, s. 1.
293. Viz Dita Dvořáková (pozn. 282), s. 29.
294. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis L. Žáka Místnímu národnímu výboru v Klatovech, 24. 2. 1947
295. Viz Dopis L. Žáka Místnímu národnímu výboru v Klatovech, 24. 1. 1947 (pozn. 290), s.1.
296. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis L. Žákovi, 6. 2. 1947
297. SOKA Klatovy. fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Soukromý dopis L. Žáka Ing. J. Vávrovi, 7. 5. 1947
298. Viz Rostislav Švácha (pozn. 157), s. 72.
299. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy, Zápisy o schůzích městské rady 1939 - 1949, inv. č. 1176, evid. č. K. 1160, zápis z 26. schůze MNV, 17. 6. 1947
300. Ibidem, cit. 26. schůze MNV, 17. 6. 1947
301. Klatovy, *Stráž českého západu III.*, 1947, č. 25., 21. 6., s. 4.
302. Viz Zpráva o splnění 2LP a dvouletého pracovního programu stanoveného na schůzi MNV v Klatovech (pozn. 245), s. 3.
303. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis Václava Wagnera Místnímu národnímu výboru, 26. 8.1947
304. Viz Zpráva o splnění 2LP a dvouletého pracovního programu stanoveného na schůzi MNV v Klatovech (pozn. 245), s. 3.
305. Viz Kniha zastupitelstva 1940 - 1950 (pozn. 266.), s. 294 - 296.
306. Viz Zpráva o práci stavebního a technického oddělení MNV a o pracích programovaných na nejbližší dobu, 2. 7. 1946 (pozn. 274), s. 1.
307. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, Dopis L. Žáka technickému oddělení v Klatovech, 14. 12. 1948.
308. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745, J. Vávra - vyjádření k předloženému návrhu M. Starého na vybudování koupaliště v Mecandiniho sadech, 2. 5. 1949, s. 1.
309. Ibidem, cit. s. 1.
310. Ladislav Žák, *Obytná krajina*, Praha 1947, s. 41.

311. Viz Zápisy o schůzích městské rady 1939 - 1949 (pozn. 299) - zápis z 35. schůze MNV,
20. 10. 1947
312. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745., Dopis L. Žáka Ing. J. Vávrovi, 3. 9. 1947
313. Dita Dvořáková, Z dopisů Ladislava Žáka Karlu Honzíkovi, *Umění* XLIX, Praha 2001, č. 5., s. 451.
314. Viz Jan Jiráček (pozn. 153), s. 441 - 443.
315. Ibidem., cit. s. 442.
316. Ibidem., s. 443.
317. Rostislav Švácha, *Česká architektura a její přísnost*, Praha 2004, s. 17.
318. Viz Pamětní kniha města Klatov 1905 - 1956 (pozn. 45), s. 396.
319. Viz Jan Jiráček (pozn. 153), s. 443.
320. Viz Rostislav Švácha (pozn. 317), s. 17
321. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745., Dopis L. Žáka Místnímu národnímu výboru,
14. 12. 1947
322. Viz J. Vávra - vyjádření k předloženému návrhu M. Starého na vybudování koupaliště
v Mecandiniho sadech, (pozn. 308), s. 1.
323. Viz Dopis L. Žáka Místnímu národnímu výboru 14. 12. 1947 (pozn. 321), cit. s. 1.
324. Viz Dita Dvořáková (pozn. 282), s. 29.
325. O krajinné architektuře, *Klatovsko 1949*, I. část - výstřižková služba
326. Lukáš Valeš, Klatovy pod vládou jedné strany, in: Ivana Ebelová, *Klatovy*, Klatovy 2010,
s. 452 - 453.
327. Ibidem, s. 446.
328. Ibidem, s. 453 - 454.
329. Ibidem, s. 446 - 447.
330. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 32.
331. Viz Lukáš Valeš (pozn. 326), s. 445.
332. Ibidem 446.
333. Lukáš Valeš, Úpadek komunistického režimu a obnova demokracie, in: Ivana Ebelová,
Klatovy, Klatovy 2010, s. 467.
334. Radomíra Sedláková, Padesátá léta, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 -
1995*, Praha 1995, s. 31.
335. Eva Pýchová, Česká bytová výstavba v období 1945 - 1964, *Umění* LIV, 2006, č. 5., s. 423.
336. Viz Radomíra Sedláková (pozn. 334), s. 32.
337. Viz Rostislav Švácha (pozn. 317), s. 17
338. Ibidem, cit. s. 17.
339. Viz Radomíra Sedláková (pozn. 334), s. 35.
340. Viz Pamětní kniha města Klatov 1905 - 1956 (pozn. 45), s. 475.
341. Ibidem, s. 476.
342. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 73.
343. SOKA Klatovy fond MěstNV Klatovy- bal. č. 31., Zastavovací plán Klatov - Rozvoj:
převodní zpráva J. Gloserové, s. 1.
344. Ibidem, s. 2 - 4.
345. Bytová výstavba ve městě Klatovy, *Klatovský družstevník*, 1956, č. 27., 7.7, s. 1.
346. Takové je naše školství, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 18, 4. 5., s. 1.
347. Slavnostní otevření nové školní budovy, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 48., 14. 11., s. 1.
348. Pro zdraví našich občanů, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 17., 27. 4., s. 2.
349. Miloslav Sýkora, Architektura, in: Vladimír Slonek (ed.), *Malá encyklopedie výtvarných
umělců a architektů západních Čech 1945 - 1990*, Plzeň 1990, s. 170.
350. Výstavba „36,,, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 5., 1. 2., s. 2.

351. Viz Bytová výstavba ve městě Klatovy (pozn. 345), s. 1.
352. Dopis Ministerstva kultury - Státní památkové péče MNV Klatovy, ve věci : demolice domu čp. 12/II., 3.3. 1956, soukromý archiv pana I. Rubáše.
353. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 73.
354. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 688., zastavovací studie za Centrálem.
355. Ibidem bal. č. 688. - zastavovací studie za Centrálem.
356. Viz Eva Pýchová (pozn. 335), s. 423.
357. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 77., 41 bytových jednotek pro klatovské strojírný.
358. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 52., 48 bytových jednotek a distribuce.
359. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 19., 60 bytových jednotek u Centralu.
360. Klatovské nádraží odevzdáno veřejnosti, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 18., 25. 4., s. 3.
361. Viz Marcel Fišer (pozn. 271), s. 31.
362. Viz balík č. 745 (pozn. 269), fotografie návrhu Josefa Dandy, 1948.
363. Viz Karel Hájek (pozn. 270), s. 108.
364. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 75.
365. Viz Karel Hájek (pozn. 270), s. 110 - 111.
366. Ibidem, s. 107.
367. Viz Marcel Fišer (pozn. 271), s. 32.
368. Ibidem, s. 32.
369. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 74 - 76.
370. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 749. Plnění akčního programu MNV v Klatovech na léta 1957 - 1960., s. 1.
371. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 747. Dopis Odboru pro výstavbu rady KNV v Plzni klatovskému odboru pro výstavbu rady ONV, 29. 11. 1956 - ve věci Klatovy - směrný územní plán, s. 1.
372. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 747. Vyjádření odborů pro výstavbu rad MNV a ONV a plánovací komise rady ONV v Klatovech k návrhům technicko-hospodářských směrnic pro vypracování směrnic plánů města Klatov, 2. 1957.
373. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - plánová dokumentace, K. Kuthan, Směrný územní plán Klatovy - Luby, SÚRPMO, 1957.
374. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - plánová dokumentace, K. Kuthan, Klatovy - Směrný územní plán a podrobný plán I. etapy výstavby bytové a průmyslové, SÚRPMO, 1957.
375. Národní památkový ústav v Plzni, fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, schůze ONV v Klatovech - odbor výstavby, ve věci: projednání předběžného návrhu revise SÚP, 19. 7. 1962, s. 1.
376. Národní památkový ústav v Plzni., fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, zápis ze schůze - Koncept výsledného řešení asanačního plánu Klatov, s. 4.
377. Ibidem, s. 2 - 3.
378. Národní památkový ústav v Plzni, fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, Klatovy - Památkové podklady pro asanační plán města, 12. 6. 1963, s. 1 - 3.
379. Ibidem, s. 3.
380. Rostislav Švácha, Česká architektura 1956 - 1970, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995, s. 40.
381. Viz Lukáš Valeš (pozn. 326), s. 456.
382. Ibidem, s. 360.
383. Daniela Kramarová, Vanda Skálová, Nový život, nový styl? Umění, design a životní styl na přelomu padesátých a šedesátých let dvacátého století, in: Marie Bergmanová (ed.),

- Bruselský sen - Československá účast na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*, Praha 2008, s. 203.
384. Viz Lukáš Valeš (pozn. 326), s. 459.
385. Viz Rostislav Švácha (pozn. 380), s. 40.
386. Ibidem, cit. s. 40.
387. Viz Lukáš Valeš (pozn. 326), s. 456.
388. Pavel Halík, Česká urbanistická tvorba po druhé světové válce, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995, s.102.
389. Viz Eva Pýchová (pozn. 335), s. 427.
390. Ibidem, s. 428.
391. Ibidem, cit. 428.
392. Viz Daniela Kramerová, Vanda Skálová (pozn. 383), s. 204.
393. Chceme lépe bydlet, *Nové Klatovsko*, 1960, č. 50., 3. 12., s. 3.
394. Viz Eva Pýchová (pozn. 335), s. 428 - 429.
395. Viz Pavel Halík (pozn. 388), cit. s. 100.
396. Budovatelskými Klatovy, *Nové Klatovsko*, 1962, č. 2., 13. 1., s. 3.
397. V Klatovech šestipatrový dům, *Nové Klatovsko*, 1960, č. 35., 20. 8., s. 3.
398. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 42.
399. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 373, Sídliště Klatovy - Pod nemocnicí - technická zpráva k zastavovacímu plánu
400. Viz Eva Pýchová (pozn. 335), cit. s. 428.
401. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 373, Sídliště Klatovy - Pod nemocnicí - technická zpráva k zastavovacímu plánu
402. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 670
403. Stavební ruch našeho okresu, *Nové Klatovsko*, 1962, č. 34., 1. 9., s. 1.
404. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 595.
405. Zajímavosti z okresního města, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 42., 3. 10., s.1.
406. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 121.
407. Viz Markéta Krejčová (pozn. 122), s. 21.
408. Ibidem, cit. s. 21.
409. Obnovena kavárna Slavie, *Nové Klatovsko*, 1961, č. 3., 21. 1., s. 2.
410. Viz Markéta Krejčová (pozn. 122), cit. s. 21.
411. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - Klatovy na Rozvoji - vyhlídková restaurace - Investiční studie novostavby výletní restaurace s ubytováním v Klatovech Na Rozvoji, s. 1.
412. Martin Strakoš, Architektura EXPO 58 v Bruselu a československý pavilon, in: Marie Bergmanová (ed.), *Bruselský sen - Československá účast na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*, Praha 2008, s. 104 - 105.
413. Viz bal. č. 31 (pozn. 343), Zastavovací plán Klatov - Rozvoj: průvodní zpráva J. Gloserové, s. 1.
414. Viz Klatovy na Rozvoji - vyhlídková restaurace - investiční studie novostavby výletní restaurace s ubytováním v Klatovech Na Rozvoji (pozn. 411), s. 3.
415. Ibidem, s. 3.
416. SOKA Klatovy, fond AM Klatovy - podnik výpočetní techniky čp. 528/ II.
417. Technologií montovaného skeletu, *Nové Klatovsko*, 1969, č. 7., 14. 2., s. 1.
418. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 78 - 80.
419. Stavební archiv města Klatovy - plánová dokumentace, J. Chrt - Asanační plán.
420. Národní památkový ústav v Plzni, fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, Klatovy - Dopis Krajského památkového úřadu v Plzni Stavoprojektu: Předběžné vyjádření k výkresové a fotografické dokumentaci hmotové studie víceúčelové administrativní budovy v Klatovech, z 28. 12. 1967.
421. Národní památkový ústav v Plzni, fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, Klatovy - Dopis Krajského památkového úřadu v Plzni

- Ministerstvu kultury v Praze, Věc: žádost o posouzení památkové hodnoty, z 28. 12. 1967.
422. Národní památkový ústav v Plzni, fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, Klatovy - Dopis Krajského památkového úřadu Krajskému výboru KSČ v Plzni, Věc: Klatovy - dům čp. 9/III., cit. s. 1.
 423. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - plánová dokumentace - KOA a Klatovy - centrum: urbanisticko - architektonické řešení administrativního, obchodního a kulturního centra.
 424. Viz Lukáš Valeš (pozn. 326), s. 463 - 465.
 425. Viz Rostislav Švácha (pozn. 317), s. 19.
 426. Viz Lukáš Valeš (pozn. 326), s. 464 - 465.
 427. Viz Lukáš Valeš (pozn. 333), s. 466.
 428. Viz Rostislav Švácha (pozn. 317), s. 19.
 429. Radomíra Sedláková, Sedmdesátá léta, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995, s. 58.
 430. Viz Rostislav Švácha (pozn. 317), s. 20.
 431. Ibidem, s. 19.
 432. Viz Eva Pýchová (pozn. 335), s. 431.
 433. Miloslav Sýkora, *Tvořivá léta - profil architektonické a projektové tvorby Stavoprojektu Plzeň 1947 - 1973*, Plzeň 1973, nestránkováno.
 434. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - plánová dokumentace - Jaroslav Chrt, asanační plán historického jádra Klatov, 1963.
 435. Národní památkový ústav v Plzni, fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, Klatovy - Dopis Krajského památkového úřadu v Plzni KPO Stavoprojektu v Plzni - Vyjádření - sdružená administrativní budova OV KSČ v Klatovech - studie, 23. 1. 1973., s. 1.
 436. Národní památkový ústav v Plzni, fond: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy, Klatovy - Dopis Miloslava Hrubce (KPO Stavoprojekt) Státnímu ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze - Sdružená administrativní budova OV KSČ v Klatovech. 19. 1. 1973., s. 1 - 2.
 437. Nová budova OV KSČ, *Nové Klatovsko*, 1975, č. 34., 1. 8., s. 1.
 438. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování - Sídliště Pod Hůrkou III. etapa, Jaroslav Chrt, 1968, podrobný územní plán.
 439. Viz Kniha zastupitelstva 1940 - 1950 (pozn. 266) , s. 232.
 440. Viz Sídliště Pod Hůrkou III. etapa, Jaroslav Chrt, 1968, podrobný územní plán (pozn. 438).
 441. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 332 - Pod Hůrkou II. Etapa - rodinné domky, 1971.
 442. Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách na Moravě a Slezsku II.*, Praha 1997, cit. s. 898.
 443. Miloslav Sýkora, *Architektura*, in: Vladimír Slonek (ed.), *Malá encyklopedie výtvarných umělců a architektů západních Čech 1945 - 1990*, Plzeň 1990, s. 192 - 193.
 444. Viz Radomíra Sedláková (pozn. 429), s. 55.
 445. Viz Lukáš Valeš (pozn. 333), s. 468.
 446. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - dům čp. 431/IV.
 447. Zachovají si Klatovy svoji tvář?, *Nové Klatovsko*, 1969, č. 1., 3. 1., s. 1.
 448. Miroslav Baše, Asanace, rekonstrukce a regenerace historických jader, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995, s. 111.
 449. Viz Lukáš Valeš (pozn. 333), s. 468 - 469.
 450. Ibidem, s. 469.
 451. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 345 - 108 BJ. U ONV, 1975.
 452. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - plánová dokumentace - studie souboru staveb Nad Rybníčky
 453. SOKA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 179 - 108. BJ., 1977.
 454. Viz Lukáš (pozn. 333), s.469.
 455. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - bal. č. 851, dům 210/I.
 456. Ibidem Dopis Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze MNV Klatovy - Věc: studie výstavby 19 BJ

- a prodejny domácích potřeb v Třídě Kapt. Jaroše, 23. 1. 1978. cit. s. 1.
457. Stavba prodejny domácích potřeb a 17 bytů pro zaměstnance státních lesů, *Nové Klatovsko*, 1983, č. 37., 16. 9., s. 2.
458. Viz Lukáš (pozn. 333), s. 468.
459. Ibidem, s. 467 - 468.
460. Kulturní dům města Klatov, *Nové Klatovsko*, 1961, č. 21., 27. 5., s. 2.
461. Viz Miloslav Sýkora (pozn. 443), s. 177.
462. Marcel Fišer, Kulturní dům Družba, architekt Petr Leitl, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO* 6/2005, Klatovy 2005, s. 31.
463. Viz KOA Klatovy - centrum (pozn. 423) - urbanisticko - architektonické řešení administrativního, obchodního a kulturního centra.
464. Viz Marcel Fišer (pozn. 462), s. 31.
465. Ibidem, s. 31.
466. Ibidem, s. 32 - 33.
467. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 90.
468. Ibidem, cit. s. 90.
469. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - Hotel Družba, urbanistická studie, Petr Leitl, 1986.
470. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - plánová dokumentace - dostavba KD Družba, Petr Vávra, 1984.
471. Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování - budova Telekomunikační budova čp. 800/ III.
472. Viz Marcel Fišer (pozn. 2), s. 86 - 87.

XI. ADRESÁŘ STAVEB

Cibulkova čp. 216, vila zahradníka Františka Spory, Karel Horák, 1909.

Čejkova čp. 756, klatovské krematorium, Miloslav Kadeřábek, 1981 - 1984.

Domažlická čp. 767, kulturní dům Družba, Petr Leitl, 1983.

Domažlická čp. 800, Telekomunikační budova, Zdeněk Růžička, 1981.

Dr. Riegra čp. 258, vila Jaroslava Pichnera, František Kándl, 1934 - 1935.

Dr. Riegra čp. 319, dům manželů Váňových, Jan Strejc, 1940 - 1941.

Dr. Riegra čp. 322, dům Miloše a Marie Gregorových, Adolf Benš, 1940 - 1941.

Dr. Riegra čp. 431, dům Jana a Marie Posledních, Václav Kubeš, 1972 - 1973.

Dukelská čp. 138, krajský soud, Bedřich Bendelmayer, 1924 - 1928.

Dukelská čp. 438, sbor dr. Karla Farského, neznámý architekt, 50. léta.

Dukelská čp. 417 - 420, nájemní bytový dům s distribucí, V. Sedlák Pozemní stavby Plzeň, 1958 - 1960.

Dvořákova čp. 206, vila továrníka Václava Kusého, Karel Horák, 1906.

Harantova čp. 396, dům starosty Adolfa Nevláčila, Jan Čihák, 1939 - 1940.

Havlíčková čp. 235, vila Františky a Karla Holečkových, Karel Holeček, 1932.

Hostašova čp. 1, spořitelna a vlastivědné muzeum dr. Hostaše, Rudolf Štech, 1907.

Hostašova čp. 152, vila lékaře Antonína Salzmann, Karel Horák a Josef Fanta, 1906.

Husovo náměstí čp. 50, měšťanská a obecní škola, Rudolf Štech, 1904.

Kapitána Jaroše čp. 147, městské divadlo, Hanuš Hladík, 1920.

Kapitána Jaroše čp. 118, sokolovna, Rudolf Štech, 1907.

Kapitána Jaroše čp. 109, dům Karla a Marie Schedlbauerových, Vojtěch Brada, 1934.

Kličkova čp. 54, vila stavitele Karla Horáka, Karel Horák, 1910.

Kolárova čp. 528, podnik výpočetní techniky, Miloslav Hrubec, 1967 - 1968.

Koldinova čp. 14, továrna na prádlo Karla Feruse, Antonín Špalek, 1940 - 1941.

Koldinova čp. 325 - 326, nájemní domy firmy bratří Wienerů, Alois Virt, 1936 - 1937.

Koldinova ulice čp. 391 - 393, obecní dům - tzv. aeroplán, Čestmír Dobeš, 1939 - 1940.

Koldinova čp. 396 - 400, dům tzv. 36, Pozemní stavby Plzeň, 1956 - 1959.

Komenského čp. 133, okresní dům, Rudolf Štech, 1904.

Krameriova, arciděkanský kostel Narození Panny Marie, Josef Fanta, 1908.

Masarykova čp. 293, obecní dům s malými byty, Karel Horák, 1931.

Masarykova čp. 242 - 243, dvojdům u krajského soudu, Bedřich Bendelmayer ?,
1928 - 1930.

Masarykova čp. 294, obecní dům s malými byty, Karel Horák a Václav Beneš,
1931 - 1932.

Masarykova čp. 300, hotel Central, Antonín Procházka, 1932.

Masarykova čp. 377, dům profesora reálného gymnázia Antonína Nohejla, Alois Virt, 1938.

Masarykova čp. 381, činžovní dům, Jan Čihák, 1937 - 1938.

Masarykova čp. 397, nájemní dům Marie Virtové, Alois Virt, 1940 - 1944.

Maškova čp. 277, vila Jindřicha Güntera, Vojtěch Brada, 1937.

Na Rozvoji čp. 83 - 90, armádní bytové domy, Jaroslav Hausner, 1952 - 1954.

Nábřeží Kapitána Nálepky čp. 362, Václav Neckář, 1930 - 1934.

Nádražní čp. 89, pošta, Zdeněk Pštross, 1931 - 1933

Nádražní čp. 151, hlavní vlakové nádraží, Josef Danda, 1959.

Náměstí Míru čp. 62, radnice, Josef Fanta, 1921 - 1924.

Náměstí Míru čp. 166, měšťanská spořitelna, Jindřich Freiwald a Jaroslav Böhm,
1931 - 1936.

Náměstí Míru čp. 168, obchodní dům Jana Šturmy, Josef Strejc, 1935.

Náměstí Míru čp. 153, obchodní dům Baťa, Baťa Zlín, 1938.

Národních mučedníků čp. 157, vila Václava Sedláčka, Karel Horák, 1909.

Národních mučedníků čp. 185, Masarykova škola, Ladislav Skřivánek, 1921 - 1925.

Národních mučedníků čp. 347, gymnázium Jaroslava Vrchlického (dříve 11letá škola
Antonína Zápotockého), 1957 - 1959.

Plánická čp. 76 - 82, domy bytové správy, I. poloviny padesátých let.

Plzeňská čp. 76, dům obchodníka Aloise Černého, Alois Virt, 1932.

Plzeňská čp. 90, okresní úřad, Zdeněk Pštross, 1931 - 1934.

Plzeňská čp. 165, hygienicko -epidemiologická stanice, Miloslav Sýkora, Marta Chvojková, 1957.

Plánická čp. 208, bývalá budova OV KSČ, Vladimír Belšán a Miloslav Sýkora, 1973 - 1975.

Pražská čp. 161, obchodní dům Eduarda Löwy, Max Gerstl, 1936.

Rozvoj čp. 110, restaurace a hotel Na Rozvoji, Drahoslav Matas, 1967.

Šmeralova čp. 158, vila báňského rady Petra Götze, Karel Horák, 1910.

Tyršova čp. 332 - 335, armádní bytové domy, I. poloviny padesátých let.

Tyršova čp. 351 - 354, tzv. první klatovský mrakodrap, Pozemní stavby Plzeň, 1961 - 1963.

Tyršova čp. 46, Šumavan, Centroprojekt Zlín, 1963 - 1968.

U Pazderny čp. 408 - 411, nájemní domy, Josef Václavík, 1947 - 1948.

Vaňkova čp. 304, vila stavitele Václava Beneše, Václav Beneš, 1928.

Vaňkova čp. 348, činžovní dům JUDr. Zena Fifky, Alois Virt, 1939 - 1940.

Vaňkova čp. 427 - 431, nájemní bytový dům, Matas, Mukešnábl, Pozemní stavby Plzeň, 1959.

Vídeňská čp. 308, činžovní dům Celestíny Blumenštenglové, Karel Horák ml., 1939 - 1940.

Voříškova čp. 375, dům malíře Františka Mrackého, Karel Forst, 1937 - 1938.

Voříškova čp. 205, vila továrníka Václava Kusého, Karel Horák, 1906.

Volkerova čp. 407 - 409, dům pro zaměstnance klatovských strojíren, V. Sedlák, Pozemní stavby Plzeň, 1958.

XII. PRAMENY A LITERATURA

Prameny:

Státní okresní archiv Klatovy (SOKA)

fondy: Archiv města Klatovy (AM Klatovy)

Pamětní kniha města Klatov 1905 - 1956, inv. č. 1147, evid. č. K1131

Kniha zastupitelstva 1940 - 1950, inv. č. 1161, evid. č. K 1145

Zápisy o schůzích městské rady 1939 - 1949, inv. č. 1176, evid. č. K. 1160

Karton Arciděkanský kostel P. Marie. - nezpracováno

Karton č. 63. - klatovská radnice. - nezpracováno

Dům sociální péče - Jan Gillar - nezařazeno

čp: 109/I, 153/I 161/I, 166/I, 168/I, 14/II, 76/II, 300/II, 325/II, 326/II,
348/II, 378/II, 379/II, 528/II, 2/III, 205/III, 206/III, 375/III, 377/III,
381/III, 396/III, 397/III, 438/III, 152/IV, 157/IV, 158/IV, 235/IV,
258/IV, 277/IV, 308/IV, 319/IV, 322/IV, 46/V, 48/V, 52/V.

Archiv Městského národního výboru v Klatovech (MěstNV Klatovy) -

nezpracovaný fond

Balíky číslo: 12, 19, 31, 42, 52, 77, 93, 94, 138, 144, 145, 146, 179, 238,
332, 345, 373, 595, 670, 688, 726, 745, 747, 749.

Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování

- Karel Kuthan, Směrný územní plán, (SÚRPMO), 1957.
- Investiční studie novostavby výletní restaurace s ubytováním v Klatovech
Na Rozvoji, Drahoslav Matas, 1967
- KOA a Klatovy - centrum: urbanisticko - architektonické řešení administrativního,
obchodního a kulturního centra.
- Jaroslav Chrt, Asanační plán města Klatov a historického jádra, 1963.
- Sídliště Pod Hůrkou III. etapa, Jaroslav Chrt, 1968.
- Studie souboru staveb Nad Rybníčky - podrobný územní plán.1977.
- Hotel Družba, urbanistická studie, Petr Leitl, 1986.
- Dostavba KD Družba, Petr Vávra, 1984.

- Telekomunikační budova čp. 800/ III.
- čp. - 210/I, 431/IV.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni

fondy: Sbírka příloh k ústřednímu seznamu nemovitých kulturních památek - Okres Klatovy

Literatura (abecedně)

- Architekt a stavitel Václav Beneš mrtev, *Šumavan* LXV, 1933, č. 67., 26. 8.
- Miroslav Baše, Asanace, rekonstrukce a regenerace historických jader, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Baťa bude stavět v Klatovech velký obchodní dům, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 62., 8. 8.
- Baťa v nové prodejně, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 22., 22. 3.
- Baťa na klatovském náměstí již svítí, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 27., 8. 4.
- Jan Benedikt, Historie klatovského muzea v letech 1882 - 1945, in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 2/2003*, Klatovy 2003
- Budovatelskými Klatovy, *Nové Klatovsko*, 1962, č. 2., 13. 1.
- Bytová výstavba ve městě Klatovy, *Klatovský družstevník*, 1956, č. 27., 7. 7.
- Bývalý dům U města Prahy na náměstí Svobody v Klatovech se bourá, *Šumavan* LXX., 1938, č. 43., 28. 5.
- Církev českomoravská, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 1., 4. 1.
- Otakar Čermák, *Pamětní vydání ku příležitosti 25. let trvání Sokola v Klatovech*, Klatovy 1911
- Otakar Čermák, *75. let spořitelny královského města Klatovy*, Klatovy 1936
- Další úprava klatovského divadla, *Nové Klatovsko*, 1963, č. 34., 31. 8.
- Dar okresu klatovského na stavbu domu sociální péče, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 24., 26. 3.
- Deset let městského divadla v Klatovech, *Klatovské listy*, 1930, č. 37., 13. 9.
- Čestmír Dobeš, Regulační plán, in: Robert Jarušek, *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937.
- Karel Dobruský, Všeobecná veřejná okresní nemocnice v Klatovech, in: Robert Jarušek (ed.), *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937.
- Petr Domanínský, Jaroslava Jedličková, *Plzeň v době secese - Architektura a urbanismus, malířství, sochařství a umělecké řemeslo v architektuře 1896 - 1910*, Plzeň 2005
- Domy pro železniční zaměstnance stavěny nebudou, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 54., 13. 7.
- Dům sociální péče v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 32., 23. 4.
- Dům sociální péče v Klatovech, *Svobodné Pošumaví* I., 1946, č. 4., 3. 5.
- Dita Dvořáková, Z dopisů Ladislava Žáka Karlu Honzíkovi, *Umění* XLIX, 2001, č. 5.
- Dita Dvořáková, *Ladislav Žák - Byt a krajina*, Praha 2006
- Marcel Fišer, Železniční nádraží, architekt Josef Danda, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 7/2005*, Klatovy 2005

- Marcel Fišer, Kulturní dům Družba, architekt Petr Leitl, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO* 6/2005, Klatovy 2005
- Marcel Fišer, *Umění v Klatovech, Umění ve veřejném prostoru/ Svazek I*, Horažďovice 2011
- Pavel Halík, Česká urbanistická tvorba po druhé světové válce, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Karel Hájek, *Architekt Josef Danda*, Praha 2007
- Hitlerovo Německo řeklo „ano“, *Šumavan* LXV, 1933, č. 89., 15. 11.
- Ivo Hlobil, Alois Riegl a teorie moderní památkové péče, in: Marek Perůtka (ed.), *Ivo Hlobil, Na základech konzervativní teorie české památkové péče*, Praha 2008
- Karel Hostaš, Ferdinand Vaněk, K opravě děkanského kostela v Klatovech, *Klatovské listy* XXII, 1908, č. 44., 31. 10.
- Hotel Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV., 1932, č. 54., 16. 7.
- Hotel Central v Klatovech prodán, *Šumavan* LXV 1933, č. 56., 19. 7.
- Miroslav Hrdlička, *Volání Klatovska*, Praha 1946
- Chceme lépe bydlet, *Nové Klatovsko*, 1960, č. 50., 3. 12.
- Jak bude zastaveno prostranství u Rocha, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 75., 19. 9.
- Robert Jarušek, *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937.
- Jan Jiráček, Vznik a zánik venkovní služebny gestapa v Klatovech, in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006*, Klatovy 2006
- Jan Jiráček, Klatovy za okupace a třetí republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, Klatovy 2010
- Jan Jiráček, Klatovy za okupace a za třetí republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, Klatovy 2010
- Alena Křížková, *Architektura a urbanismus v Klatovech 1895 - 1945*, bakalářská diplomová práce, Olomouc 2008
- K plánované přestavbě klatovské radnice, *Šumavan* LIII, 1921, č. 47., 18. 6.
- K slavnostnímu otevření nové budovy Živnostenské školy Dr. Aloise Rašína v Klatovech, *Šumavan* LXVI, 1934, č. 81., 20. 10.
- Kdo zdržuje stavební ruch v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 36., 7. 5.
- Kdy bude Baťa stavět svůj obchodní dům v Klatovech? *Šumavan* LXX, 1938, č. 14., 16. 2.
- Ke stavbě nových škol v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 15., 13. 4.
- Ke stavbě nové školní budovy v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 40., 5. 10.
- Ke stavbě krajského soudu v Klatovech, *Šumavan* LVI, 1924, č. 86., 31. 10.
- Klatovský poštovní úřad se stěhuje do nové poštovní budovy, *Šumavan* LXV, 1933, č. 76., 27. 9.
- Klatovské muzeum v novém uspořádání, *Svobodné Pošumaví* I, 1946, č. 2., 19. 4.
- Klatovské nádraží odevzdáno veřejnosti, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 18., 25. 4.
- Klatovy, *Stráž českého západu* III., 1947, č. 25., 21. 6.
- Kostelík sv. Rocha, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 20, 12. 3.
- Konec soutěže na projekt stavby sociálního domu v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 27., 5. 4.
- Daniela Kramarová, Vanda Skálová, Nový život, nový styl? Umění, design a životní styl na

přelomu padesátých a šedesátých let dvacátého století, in: Marie Bergmanová (ed.), *Bruselský sen - Československá účast na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*, Praha 2008

- Markéta Krejčová, Šumné Klatovy - spořitelna, architekt Jindřich Freiwald, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 8*, Klatovy 2006.
- Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách na Moravě a Slezsku II.*, Praha 1997.
- Kulturní dům města Klatov, *Nové Klatovsko*, 1961, č. 21., 27. 5.
- Ku stavbě krajského soudu, *Šumavan* LVI, 1924, č. 5., 19. 1.
- Ku stavbě poštovního úřadu a budovy okresního úřadu v Klatovech, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 33., 25. 4.
- Město Klatovy postaví domy s malými byty, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 13., 15. 2.
- Město Klatovy darovalo pozemek na stavbu dětského domova, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 6., 22. 1.
- Módní přehlídka, *Šumavan* LXII, 1930, č. 80., 8. 10.
- Na stavbu městské spořitelny v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 84., 22. 10.
- Náčrtek činžovních domů, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 38., 17. 5.
- Návrh na vypracování generálního upravovacího plánu, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 11., 7. 2.
- Nepravdivé zprávy o stavbě budovy městské spořitelny v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 92., 22. 11.
- Nová budova OV KSČ, *Nové Klatovsko*, 1975, č. 34., 1. 8.
- Nová školní budova v Klatovech, *Šumavan* XXXVI, 1903, č. 14., 4. 4.
- Nová poštovní budova v Klatovech, *Šumavan* LXV, 1933, č. 64., 16. 8.
- Nová budova pro klatovské gymnázium, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 71., 23. 9.
- Nový dům sociální péče v Klatovech, *Klatovské listy* 1941, č. 19., 10. 5.
- O budově městské spořitelny, *Klatovské listy*, 1936, 21. 12., č. 51 - 52.
- O bytovém zařízení, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 51., 27. 6.
- O krajinné architektuře, *Klatovsko* 1949, I. část - výstřižková služba
- O nový dětský domov v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 36., 7. 5.
- O stavbě nové budovy městské spořitelny, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 14., 20. 2.
- O stavbu klatovského nádraží, *Svobodný směr* II, 1946, č. 273, 28.11.
- O typu venkovských staveb, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 57., 24. 7.
- Obec klatovská hodlá stavět nové obytné domy, *Šumavan* LXII, 1930, č. 53., 4.7.
- Obecní domy pro chudé obydleny, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 51., 3. 7.
- Obnovená kavárna Slavie, *Nové Klatovsko*, 1961, č. 3., 21. 1.
- Odhalení pamětní desky na klatovské radnici, *Svobodné Pošumaví* I., 1946, č. 13., 5. 7.
- Oprava jezuitského kostela v Klatovech bude zahájena, *Šumavan* LXIX, 1937, č. 61., 11. 8.
- Otevření nového hotelu Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 51., 2.7.
- Palác spořitelny města Klatov, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 100, 24. 12.
- Program 1940, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 15., 24. 2.
- Program 1940 - Zelený hradební pás, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 27., 6. 4.

- Program 1940 - Zelený hradební pás, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 31., 20. 4.
- Pro zdraví našich občanů, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 17., 27. 4.
- Publikace o jezuitském kostele od dr. Wagnera, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 33., 26. 4.
- Eva Pýchová, Česká bytová výstavba v období 1945 - 1964, *Umění* LIV, 2006, č. 5.
- Radostný úspěch klatovského architekta, *Šumavan* LXIX, 1937, č. 19., 6. 3.
- Iwan Rubáš a Josef Protiva, Klatovy Kdysi a dnes - netradiční pohled do historie města, Klatovy 2008.
- Iwan Rubáš a Josef Protiva, Klatovy Kdysi a dnes - netradiční pohled do historie města II., Klatovy 2010.
- Radomíra Sedláková, Padesátá léta, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 -1995*, Praha 1995
- Radomíra Sedláková, Sedmdesátá léta, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Slavnostní otevření nové školní budovy, *Nové Klatovsko* I., 1959, č. 48., 14. 11.
- Spravedlnost nikoli slepá, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 8., 22. 9.
- Stavba nové školní budovy v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 21, 25. 5.
- Stavba okresního domu, *Šumavan* XXXVII, 1904, č. 36., 3. 9.
- Stavba nového spořitelního domu v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 59., 26. 7.
- Stavba hotelu Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 34., 30. 4.
- Stavební ruch v Klatovech, *Šumavan* LXV, 1933, č. 57., 22. 7.
- Stavební ruch našeho okresu, *Nové Klatovsko*, 1962, č. 34., 1. 9.
- Stavba církve českomoravské v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 29., 13. 4.
- Stavba chrámu církve českomoravské v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 38., 18. 5.
- Stavba sociálního domu v Klatovech před uskutečněním, *Klatovské listy* 1941, č. 7., 15. 2.
- Stavba prodejny domácích potřeb a 17 bytů pro zaměstnance státních lesů, *Nové Klatovsko*, 1983, č. 37., 16. 9.
- Martin Strakoš, Architektura EXPO 58 v Bruselu a československý pavilon, in: Marie Bergmanová (ed.), *Bruselský sen - Československá účast na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*, Praha 2008
- Soukromý archiv paní Hany Vrhelové - Ustanovující valná schůze, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 23., 21. 3.
- Miloslav Sýkora, Architektura, in: Vladimír Slonek (ed.), *Malá encyklopedie výtvarných umělců a architektů západních Čech 1945 - 1990*, Plzeň 1990
- Miloslav Sýkora, *Tvořivá léta - profil architektonické a projektové tvorby Stavoprojektu Plzeň 1947 - 1973*, Plzeň 1973
- Rostislav Švácha, Česká architektura 1956 - 1970, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Rostislav Švácha, *Česká architektura a její přísnost*, Praha 2004
- Rostislav Švácha, Architektura čtyřicátých let, in: Rostislav Švácha, Marie Platovská (eds.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939 /1958*, Praha 2005

- Takové je naše školství, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 18, 4. 5.
- Technologií montovaného skeletu, *Nové Klatovsko*, 1969, č. 7., 14. 2.
- Těžký problém našeho města, *Mladé Klatovsko I.*, 1945, č. 2., 11. 8.
- Učíme se od Prahy, *Mladé Klatovsko I.*, 1945, č. 3., 18. 8.
- Události v Německu mezinárodním nebezpečím, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 57., 27. 7.
- Ukončená přestavba, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 80., 10. 10.
- Útok Německa na Československou republiku, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 99., 19. 12.
- Lukáš Valeš, Hana Soumarová, Klatovy v éře První republiky (1918 - 1928), in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006*, Klatovy 2006
- Lukáš Valeš, Jan Jiráček, Hana Soumarová, Klatovy za první československé republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, Klatovy 2010
- Lukáš Valeš, Klatovy pod vládou jedné strany, in: Ivana Ebelová, *Klatovy*, Klatovy 2010
- Lukáš Valeš, Úpadek komunistického režimu a obnova demokracie, in: Ivana Ebelová, *Klatovy*, Klatovy 2010
- Ferdinand Vaněk, K přestavbě klatovské radnice, *Šumavan* LIII, 1921, č. 49., 25. 6.
- [PV] Pavel Vlček, Vila Václava a Jindřišky Divišových, Adolf Benš, in: Vladimír Šlapeta, Pavel Zatloukal (eds.), *Slavné vily Čech, Moravy a Slezska*, Praha 2010
- V Klatovech šestipatrový dům, *Nové Klatovsko*, 1960, č. 35., 20. 8.
- Výsledek soutěže na vypracování náčrtků na stavbu živnostenské pokračovací školy v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 79., 4. 10.
- Výsledky soutěže vypsáné městskou spořitelnou na návrhy pro stavbu spořitelní budovy, *Šumavan* LXII, 1930, č. 85., 25. 10.
- Výstavba „36,“, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 5., 1. 2.
- Václav Wagner: Jezuitský kostel v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 88., 9. 11.
- Václav Wagner, *Klatovy*, Praha 1948
- Magdaléna Wells, Masarykova škola v Klatovech - architekt Ladislav Skřivánek, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 9*, Klatovy 2006
- Zachovají si Klatovy svoji tvář?, *Nové Klatovsko*, 1969, č. 1., 3. 1.
- Za Ing. Karlem Horákem, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 71., 11. 9.
- Zajímavosti z okresního města, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 42., 3. 10.
- Za novou architekturou, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 10., 5. 2.
- Za spravedlivou odplatu, *Mladé Klatovsko I.*, 1945, č. 2., 11. 8.
- Ladislav Žák, *Obytná krajina*, Praha 1947
- Ladislav Žák, Zahrada, sad, krajina jako obytný prostor, *Architektura IV*, in: Dita Dvořáková, *Ladislav Žák - Byt a krajina*, Praha 2006
- Železo v nové stavební zóně, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 22., 20. 3.
- Život a dílo Karla Čapka, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 22., 20. 3.

Literatura (chronologicky)

- Ke stavbě nových škol v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 15., 13. 4.
- Stavba nové školní budovy v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 21, 25. 5.
- Ke stavbě nové školní budovy v Klatovech, *Šumavan* XXVIII, 1895, č. 40., 5. 10.
- Nová školní budova v Klatovech, *Šumavan* XXXVI, 1903, č. 14., 4. 4.
- Stavba okresního domu, *Šumavan* XXXVII, 1904, č. 36., 3. 9.
- Karel Hostaš, Ferdinand Vaněk, K opravě děkanského kostela v Klatovech, *Klatovské listy* XXII, 1908, č. 44., 31. 10.
- Otakar Čermák, *Pamětní vydání ku příležitosti 25. let trvání Sokola v Klatovech*, Klatovy 1911
- K plánované přestavbě klatovské radnice, *Šumavan* LIII, 1921, č. 47., 18. 6.
- Ferdinand Vaněk, K přestavbě klatovské radnice, *Šumavan* LIII, 1921, č. 49., 25. 6.
- Ku stavbě krajského soudu, *Šumavan* LVI, 1924, č. 5., 19. 1.
- Ke stavbě krajského soudu v Klatovech, *Šumavan* LVI, 1924, č. 86., 31. 10.
- Deset let městského divadla v Klatovech, *Klatovské listy*, 1930, č. 37., 13. 9.
- Obec klatovská hodlá stavět nové obytné domy, *Šumavan* LXII, 1930, č. 53., 4. 7.
- Stavba nového spořitelního domu v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 59., 26. 7.
- Výsledek soutěže na vypracování náčrtů na stavbu živnostenské pokračovací školy v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 79., 4. 10.
- Módní přehlídka, *Šumavan* LXII, 1930, č. 80., 8. 10.
- Na stavbu městské spořitelny v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 84., 22. 10.
- Výsledky soutěže vypsání městskou spořitelnou na návrhy pro stavbu spořitelní budovy, *Šumavan* LXII, 1930, č. 85., 25. 10.
- Nepravdivé zprávy o stavbě budovy městské spořitelny v Klatovech, *Šumavan* LXII, 1930, č. 92., 22. 11.
- Návrh na vypracování generálního upravovacího plánu, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 11., 7. 2.
- Ku stavbě poštovního úřadu a budovy okresního úřadu v Klatovech, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 33., 25. 4.
- O bytovém zařízení, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 51., 27. 6.
- Jak bude zastaveno prostranství u Rocha, *Šumavan* LXIII, 1931, č. 75., 19. 9.
- O stavbě nové budovy městské spořitelny, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 14., 20. 2.
- Kostelík sv. Rocha, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 20, 12. 3.
- Stavba hotelu Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 34., 30. 4.
- Kdo zdržuje stavební ruch v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 36., 7. 5.
- Otevření nového hotelu Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 51., 2. 7.
- Hotel Central v Klatovech, *Šumavan* LXIV., 1932, č. 54., 16. 7.
- Události v Německu mezinárodním nebezpečím, *Šumavan* LXIV, 1932, č. 57., 27. 7.
- Hotel Central v Klatovech prodán, *Šumavan* LXV 1933, č. 56., 19. 7.

- Stavební ruch v Klatovech, *Šumavan* LXV, 1933, č. 57., 22. 7.
- Nová poštovní budova v Klatovech, *Šumavan* LXV, 1933, č. 64., 16. 8.
- Architekt a stavitel Václav Beneš mrtev, *Šumavan* LXV, 1933, č. 67., 26. 8.
- Klatovský poštovní úřad se stěhuje do nové poštovní budovy, *Šumavan* LXV, 1933, č. 76., 27. 9.
- Hitlerovo Německo řeklo „ano,, *Šumavan* LXV, 1933, č. 89., 15. 11.
- K slavnostnímu otevření nové budovy Živnostenské školy Dr. Aloise Rašína v Klatovech, *Šumavan* LXVI, 1934, č. 81., 20. 10.
- Otakar Čermák, *75. let spořitelny královského města Klatovy*, Klatovy 1936
- Soukromý archiv paní Hany Vrhelové - Ustanovující valná schůze, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 23., 21. 3.
- O budově městské spořitelny, *Klatovské listy*, 1936, 21. 12., č. 51 - 52.
- Baťa bude stavět v Klatovech velký obchodní dům, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 62., 8. 8.
- Ukončená přestavba, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 80., 10. 10.
- Útok Německa na Československou republiku, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 99., 19. 12.
- Palác spořitelny města Klatov, *Šumavan* LXVIII, 1936, č. 100, 24. 12.
- Robert Jarušek, *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937.
- Radostný úspěch klatovského architekta, *Šumavan* LXIX, 1937, č. 19., 6. 3.
- Oprava jezuitského kostela v Klatovech bude zahájena, *Šumavan* LXIX, 1937, č. 61., 11. 8.
- Karel Dobruský, Všeobecná veřejná okresní nemocnice v Klatovech, in: Robert Jarušek (ed.), *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937.
- Čestmír Dobeš, Regulační plán, in: Robert Jarušek, *Klatovy město a okolí*, Praha 1937.
- Kdy bude Baťa stavět svůj obchodní dům v Klatovech? *Šumavan* LXX, 1938, č. 14., 16. 2.
- Bývalý dům U města Prahy na náměstí Svobody v Klatovech se bourá, *Šumavan* LXX., 1938, č. 43., 28. 5.
- Město Klatovy postaví domy s malými byty, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 13., 15. 2.
- Baťa v nové prodejně, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 22., 22. 3.
- Baťa na klatovském náměstí již svítí, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 27., 8. 4.
- Náčrtek činžovních domů, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 38., 17. 5.
- Nová budova pro klatovské gymnázium, *Šumavan* LXXI, 1939, č. 71., 23. 9.
- Program 1940, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 15., 24. 2.
- Železo v nové stavební zóně, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 22., 20. 3.
- Život a dílo Karla Čapka, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 22., 20. 3.
- Program 1940 - Zelený hradební pás, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 27., 6. 4.
- Stavba církve českomoravské v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 29., 13. 4.
- Program 1940 - Zelený hradební pás, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 31., 20. 4.
- Stavba chrámu církve českomoravské v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 38., 18. 5.
- Obecní domy pro chudé obydleny, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 51., 3. 7.
- Domy pro železniční zaměstnance stavěny nebudou, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 54., 13. 7.
- O typu venkovských staveb, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 57., 24. 7.
- Za Ing. Karlem Horákem, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 71., 11. 9.

- Václav Wagner: Jezuitský kostel v Klatovech, *Šumavan* LXXII, 1940, č. 88., 9. 11.
- Církev českomoravská, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 1., 4. 1.
- Město Klatovy darovalo pozemek na stavbu dětského domova, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 6., 22. 1.
- Stavba sociálního domu v Klatovech před uskutečněním, *Klatovské listy* 1941, č. 7., 15. 2.
- Za novou architekturou, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 10., 5. 2.
- Dar okresu klatovského na stavbu domu sociální péče, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 24., 26. 3.
- Konec soutěže na projekt stavby sociálního domu v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 27., 5. 4.
- Dům sociální péče v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 32., 23. 4.
- Publikace o jezuitském kostele od dr. Wagnera, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 33., 26. 4.
- O nový dětský domov v Klatovech, *Šumavan* LXXIII, 1941, č. 36., 7. 5.
- Nový dům sociální péče v Klatovech, *Klatovské listy* 1941, č. 19., 10. 5.
- Za spravedlivou odplatu, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 2., 11. 8.
- Těžký problém našeho města, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 2., 11. 8.
- Učíme se od Prahy, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 3., 18. 8.
- Spravedlnost nikoli slepá, *Mladé Klatovsko* I., 1945, č. 8., 22. 9.
- Miroslav Hrdlička, *Volání Klatovska*, Praha 1946
- Klatovské muzeum v novém uspořádání, *Svobodné Pošumaví* I, 1946, č. 2., 19. 4.
- Dům sociální péče v Klatovech, *Svobodné Pošumaví* I., 1946, č. 4., 3. 5.
- Odhalení pamětní desky na klatovské radnici, *Svobodné Pošumaví* I., 1946, č. 13., 5. 7.
- O stavbu klatovského nádraží, *Svobodný směr* II, 1946, č. 273, 28.11.
- Ladislav Žák, *Obytná krajina*, Praha 1947
- Klatovy, *Stráž českého západu* III., 1947, č. 25., 21. 6.
- Václav Wagner, *Klatovy*, Praha 1948
- O krajinné architektuře, *Klatovsko* 1949, I. část - výstřižková služba
- Bytová výstavba ve městě Klatovy, *Klatovský družstevník*, 1956, č. 27., 7.7.
- Výstavba „36,“, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 5., 1. 2.
- Pro zdraví našich občanů, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 17., 27. 4.
- Takové je naše školství, *Klatovský družstevník*, 1957, č. 18, 4. 5.
- Klatovské nádraží odevzdáno veřejnosti, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 18., 25. 4.
- Zajímavosti z okresního města, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 42., 3. 10.
- Slavnostní otevření nové školní budovy, *Nové Klatovsko*, 1959, č. 48., 14. 11.
- V Klatovech šestipatrový dům, *Nové Klatovsko*, 1960, č. 35., 20. 8.
- Chceme lépe bydlet, *Nové Klatovsko*, 1960, č. 50., 3. 12.
- Obnovena kavárna Slavie, *Nové Klatovsko*, 1961, č. 3., 21. 1.
- Kulturní dům města Klatov, *Nové Klatovsko*, 1961, č. 21., 27. 5.
- Budovatelskými Klatovy, *Nové Klatovsko*, 1962, č. 2., 13. 1.
- Stavební ruch našeho okresu, *Nové Klatovsko*, 1962, č. 34., 1. 9.

- Další úprava klatovského divadla, *Nové Klatovsko*, 1963, č. 34., 31. 8.
- Zachovají si Klatovy svoji tvář?, *Nové Klatovsko*, 1969, č. 1., 3. 1.
- Technologií montovaného skeletu, *Nové Klatovsko*, 1969, č. 7., 14. 2.
- Miloslav Sýkora, *Tvořivá léta - profil architektonické a projektové tvorby Stavoprojektu Plzeň 1947 - 1973*, Plzeň 1973
- Nová budova OV KSČ, *Nové Klatovsko*, 1975, č. 34., 1. 8.
- Stavba prodejny domácích potřeb a 17 bytů pro zaměstnance státních lesů, *Nové Klatovsko*, 1983, č. 37., 16. 9.
- Miloslav Sýkora, Architektura, in: Vladimír Slonek (ed.), *Malá encyklopedie výtvarných umělců a architektů západních Čech 1945 - 1990*, Plzeň 1990
- Radomíra Sedláková, Padesátá léta, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Rostislav Švácha, Česká architektura 1956 - 1970, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Pavel Halík, Česká urbanistická tvorba po druhé světové válce, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Miroslav Baše, Asanace, rekonstrukce a regenerace historických jader, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Radomíra Sedláková, Sedmdesátá léta, in: Karel Dušek (ed.), *Česká architektura 1945 - 1995*, Praha 1995
- Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách na Moravě a Slezsku II.*, Praha 1997.
- Dita Dvořáková, Z dopisů Ladislava Žáka Karlu Honzíkoví, *Umění XLIX*, 2001, č. 5.
- Jan Benedikt, Historie klatovského muzea v letech 1882 - 1945, in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 2/2003*, Klatovy 2003
- Rostislav Švácha, *Česká architektura a její přísnost*, Praha 2004
- Petr Domanínský, Jaroslava Jedličková, *Plzeň v době secese - Architektura a urbanismus, malířství, sochařství a umělecké řemeslo v architektuře 1896 - 1910*, Plzeň 2005
- Rostislav Švácha, Architektura čtyřicátých let, in: Rostislav Švácha, Marie Platovská (eds.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939 /1958*, Praha 2005
- Marcel Fišer, Železniční nádraží, architekt Josef Danda, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 7/2005*, Klatovy 2005
- Marcel Fišer, Kulturní dům Družba, architekt Petr Leitl, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 6/2005*, Klatovy 2005
- Dita Dvořáková, *Ladislav Žák - Byt a krajina*, Praha 2006
- Ladislav Žák, Zahrada, sad, krajina jako obytný prostor, *Architektura IV*, in: Dita Dvořáková, *Ladislav Žák - Byt a krajina*, Praha 2006
- Lukáš Valeš, Hana Soumarová, Klatovy v éře První republiky (1918 - 1928), in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006*, Klatovy 2006
- Magdaléna Wells, Masarykova škola v Klatovech - architekt Ladislav Skřivánek, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 9/2006*, Klatovy 2006

- Markéta Krejčová, Šumné Klatovy - spořitelna, architekt Jindřich Freiwald, in: Marcel Fišer (ed.), *PARS PRO TOTO 8/2006*, Klatovy 2006.
- Jan Jiráček, Vznik a zánik venkovní služebny gestapa v Klatovech, in: Marcel Fišer (ed.), *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006*, Klatovy 2006
- Eva Pýchová, Česká bytová výstavba v období 1945 - 1964, *Umění* LIV, 2006, č. 5.
- Karel Hájek, *Architekt Josef Danda*, Praha 2007
- Ivo Hlobil, Alois Riegl a teorie moderní památkové péče, in: Marek Perůtka (ed.), *Ivo Hlobil, Na základech konzervativní teorie české památkové péče*, Praha 2008
- Martin Strakoš, Architektura EXPO 58 v Bruselu a československý pavilon, in: Marie Bergmanová (ed.), *Bruselský sen - Československá účast na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*, Praha 2008
- Daniela Kramarová, Vanda Skálová, Nový život, nový styl? Umění, design a životní styl na přelomu padesátých a šedesátých let dvacátého století, in: Marie Bergmanová (ed.), *Bruselský sen - Československá účast na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*, Praha 2008
- Iwan Rubáš a Josef Protiva, Klatovy Kdysi a dnes - netradiční pohled do historie města, Klatovy 2008.
- Alena Křížková, *Architektura a urbanismus v Klatovech 1895 - 1945*, bakalářská diplomová práce, Olomouc 2008
- [PV] Pavel Vlček, Vila Václava a Jindřišky Divišových, Adolf Benš, in: Vladimír Šlapeta, Pavel Zatloukal (eds.), *Slavné vily Čech, Moravy a Slezska*, Praha 2010
- Lukáš Valeš, Jan Jiráček, Hana Soumarová, Klatovy za první československé republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, Klatovy 2010
- Lukáš Valeš, Klatovy pod vládou jedné strany, in: Ivana Ebelová, *Klatovy*, Klatovy 2010
- Lukáš Valeš, Úpadek komunistického režimu a obnova demokracie, in: Ivana Ebelová, *Klatovy*, Klatovy 2010
- Jan Jiráček, Klatovy za okupace a třetí republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, Klatovy 2010
- Jan Jiráček, Klatovy za okupace a za třetí republiky, in: Ivana Ebelová (ed.), *Klatovy*, 2010
- Iwan Rubáš a Josef Protiva, Klatovy Kdysi a dnes - netradiční pohled do historie města II., Klatovy 2010.
- Marcel Fišer, *Umění v Klatovech, Umění ve veřejném prostoru/ Svazek I*, Horažďovice 2011

XIII. SUMMARY

The face of Klatovy dramatically changed during the 20th century. A provincial town turned into important cultural and economic centre of the region within a few decades. Urban planning responded more or less to the progress of architecture even with a little delay which was caused by historicism in architecture of local architects. The town expanded ring-shaped by all directions around the medieval nucleus at the end of the 19th century. It lost a piece of its own history from time to time, but the valuable centre of Klatovy remained preserved up to the present day.

Josef Fanta acted as an architect here at the turn of the century. He took charge of reconstruction of gothic archdeacon cathedral of Virgin Mary's Birth in 1889. There were built series of representative monumental buildings (school, Sokolovna hall, District house and museum) by Rudolf Štech in neo-renaissance style in Klatovy in the first decade of the 20th century. Slow coming of Art Nouveau style can be seen at the beginning of the new century, represented by masterpiece of local developer Karel Horák, who was the most searched architect till his death in 1938.

The constructional situation in Klatovy after the end of the First World War is closely associated with Josef Fanta. Town council committed to him a reconstruction of burned out town hall in out-of-date neo-renaissance style in 1924, even over the protests of important Pilsner and Prague artistic associations. There were other architects except Josef Fanta in 20s, for example Prague architect Bedřich Bendelmeyer (Regional court) and Ladislav Skřivánek (Masaryk's school). There were more and more another architects who took a chance next to Horák – Josef Strejc, Vojtěch Brada and Václav Beneš.

The Golden Age of architecture in Klatovy came in 30s and 40s. It was paradox that famous functionalist architects worked for the town during the

period of economical crisis, Nazis occupation even shortly after the communist revolution. Pilsner Václav Neckář acted as an architect in Klatovy from 1929 to 1938 (Trading school). Among the others belonged Praguers Zdeněk Pštroš (District authorities. Post office), Jindřich Freiwald, Jaroslav Böhm (bank) and Vladimír Karfík who projected new department store of Zlín's company Baťa. No matter what, there are only few functional buildings in town. There was both admiration with enthusiasm (newly built luxurious hotel Central by Antonín Procházka) and suspicion with fear of leaving the traditional style (unsuccessful winning project of Klatovy bank by František Albert Libra).

Klatovy became a headquarters of Nazis' offices for Pošumaví area in 1939. Building industries surprisingly continued till 1942. New streets and quarters grew there. Among the famous architects belonged local Jan Čihák and Alois Virt. The most outstanding appearance of Klatovy's architecture was Čestmír Dobeš. His realizations (airport Na Chaloupkách and Municipal house for poor people so called aeroplán) presented unique functional architecture in Klatovy, which is comparable to the work of more famous Prague architects Adolf Beneš (The Gregors Villa in Klatovy) and Jan Gillar (non-realized project of house for social-service work in Klatovy).

Post-war period in town is associated with new planning and renovation of road-traffic infrastructure. Adolf Benš was approached by representatives of Klatovy. The peak of thesis touches the cooperation with Ladislav Žák, who acted as an architect from 1945 to 1948. Žák made a plan for reconstruction of Marcendini's gardens and project of redesign of greenery for the whole town and its surrounds. He cooperated together with Benš in 1948 in the sense of landscape architecture and the master and territorial plan of Klatovy, too. Žák found a big understanding for his ideas and innovative concepts, much earlier than his book *Obytná krajina* (Residential landscape) was published.

Promising development of the town was stopped after February 1948. When the Communist party took the power the most important constructional period of Klatovy finished. Any other important building in the sense of

monumentality of previous time wasn't built even after 1950. Even the projects of those Prague architects weren't preserved. The period of normalization left a huge amount of loss in the form of unsightly blocks of flats, which entered till the edge of historical nucleus and negatively hit the skyline of town forever.

XIV. PŘÍLOHA - KORESPONDENCE MEZI JOSEFEM VÁVROU A

ARCHITEKTEM LADISLAVEM ŽÁKEM, 1947 – 1948

(SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy, bal. č. 745.)

Dopis Ladislavu Žákovi, 9. 1. 1947

Vážený pan

p. doc. ak. arch. Ladislav Žák,

Praha - Bubeneč,

Korunovační č. 28.

Věc: Rozborový plán města Klatov

Pro vypracování nových rozborových plánů našeho města bude dle dobrozdání ZNV plánovací referát potřebovat též expertizu o vhodném doplnění vegetace případně zalesnění okolí města.

Prosíme Vás o laskavé sdělení, zda byste mohl a za jakých podmínek převzít vypracování tohoto rozboru během jara nebo léta t.r., při čemž bychom Vám dali k dispozici veškeré podklady, mapy, fotografie atd. Rozsah studie by Vám, vážený pane docente, sdělil náš oblastní referent p. Ing. Feigl, ZNV - plánovací referát.

Protože znáte již okolí našeho města z Vašeho posledního pobytu u příležitosti vypracování návrhu úpravy Mercandiniho sadů, k jehož realizaci navštívíte ještě na jaře t.r., snad byste i při Vašem velmi bohatém pracovním programu mohl obě tyto práce spojit a studii pro budoucí ráz města, jednu z nejdůležitějších, pro nás vypracovat.

Děkujeme Vám při této příležitosti za Váš podrobný projekt na úpravu Mercandiniho sadů a těšíme se, že na jaře se sejdeme při jeho realizování.

Předseda MNV Kalabza

Dopis Místnímu národnímu výboru v Klatovech, 24. 1. 1947

Váženému místnímu národnímu výboru v Klatovech

Děkuji srdečně za Váš vážený dopis z 9. I. 47, který mne asi před týdnem došel, a dovoluji si oznámiti, že rád žádanou práci převezmu, neboť jest to úkol, který mne velmi zajímá - a rád bych se přičinil, aby Vaše krásné a starobylé město v budoucnosti bylo ještě zdokonaleno soustavnou naturalizací jeho okolí - i vnitřku. Doporučoval bych totiž, kdyby bylo možno - pojmouti do studie též náměty pro zvýšení hojnosti vegetace i uvnitř sídliště, tak, aby okolní zeleň do města pronikla a je prostoupila. Viděl bych v této studii možnost použití mých theoretických prací v praxi.

S referentem panem Ing. Feiglem, kterého osobně znám, se dohovořím v brzké době a včas, na jaře a v létě bych přikročil k práci na místě, zároveň s přezkoumáním Mercandiniho sadů. Záhy zašlu také nákresy parterových úprav pro tyto sady, kde umožním novou úpravou postupnou přeměnu parteru a vyzkoušení mého návrhu / do země zapaštěných nádob s květinami /. Pokud jde o finanční podmínky mé studie, budu je moci posouditi až po seznání rozsahu práce, předem však mohu oznámiti, že budou mírné a pro město jistě únosné. -

Poroučím se v opravdové úctě Vám oddaný

Doc. ak. arch. Ladislav Žák

24.I. 47

Dopis Ladislavu Žákovi, 6. 2. 1947

Vážený pan

p. doc. ak. arch. Ladislav Žák,

Praha - Bubeneč,

Korunovační č. 28.

Věc: Rozborový plán

Ve schůzi rady místního národního výboru v Klatovech dne 4. 2. 47 bylo usneseno zadati Vám na základě Vašeho ct. přípisu z 24. 1. 47 vypracování studie o vhodném doplnění vegetace našeho města, případně zalesnění jeho okolí pro nový regulační plán.

Tuto studii vypracujete v dohodě ZNV - plánovací referát, přednosta Ing. Fiala, oblastní referent Ing. Feigl, kteří Vám určí též rozsah studie a sdělí bližší směrnice. Protože Vaše studie bude součástí budoucího regulačního plánu, prosíme Vás, abyste laskavě spolupracoval též s projektantem komunikační sítě našeho města s p. prof. Ing. arch. Benšem, který právě nyní zpracovává převedení dálkových komunikací naším městem a úpravu budoucího přednádrazí.

Prosíme, abyste nám oznámil, jaké mapové podklady Vám máme zaslati. Souhlasíme s Vaším námětem, aby Vaše studie se zabývala i možností rozšíření nebo úpravy zelených ploch uvnitř města, neboť ačkoliv jsme to snad dosti přesně v našem dopise z 9. m.m. nevyznačili, bylo to též naším programem.

Těšíme se, že Vaše studie dá našemu městu uplatnění Vašich zkušeností a názorů a tím pomůže nám v odpovědném úkolu - vybudovati město krásné, živé a zdravé. Souhlasíme s Vámi, že honorář za Vaši studii bychom stanovili až po Vaší návštěvě a až bude Vám znám rozsah celé práce.

Předseda MNV J. Kalabza

Dopis Místnímu národnímu výboru v Klatovech, 24. 2. 1947

Váženému Místnímu národnímu výboru v Klatovech

Děkuji srdečně váženému místnímu národnímu výboru za důvěru, s níž mi byl svěřen Vaším dopisem ze 6. února 1947 úkol studijního plánu naturalizace města Klatov a jeho okolí. - Práci zahájím na jaře podrobnou prohlídkou a studiem přímo v místě, při té příležitosti si také vybéru potřebné plány jako podklady pro svou činnost, o jejímž rozsahu se dohovořím včas před tím

s referentem ZNV p. Ing. Feiglem i s p. Ing. arch. Fialou, s nimiž se osobně dobře znám.

S radostí mohu sdělit, že mne tento úkol zajímá tím více, čím déle o něm předběžně přemýšlím, neboť doufám, že budu moci podati elaborát, který by mohl býti vzorem i pro pražské a jiné prostředí. Tento širší, obecný význam a novost díla mne právě nejvíce poutá, takže se na práci ve Vašem krásném městě již opravdu těším.

Poroučím se v oddané úctě.

Ladislav Žák

24.II.47.

P.S. Také s p. prof. arch. Benšem se včas dohovším.

Dopis Ladislavu Žákovi, 15. 4. 1947

Vážený pan

p. doc. ak. arch. Ladislav Žák,

Praha - Bubeneč,

Korunovační č. 28.

Při včerejší návštěvě ZNV mě požádal p. Ing. Feigel, abych Vám sdělil, že Vaši studii o vhodném doplnění vegetace našeho města bude velmi naléhavě během léta potřebovati, neboť v té době budou projednány a schváleny i další podklady pro vypracování směrného plánu, takže bude přikročeno k zadání.

Prosím Vás proto, abyste nám laskavě sdělil, kdy navštívíte naše město a jaké podklady máme pro Vás připravit, a těšíme se na Vaši ctěnou návštěvu.

S projevem dokonalé úcty

Josef Vávra

Dopis Místnímu národnímu výboru v Klatovech, 20. 4. 1947

Váženému Místnímu nár. výboru v Klatovech
/stavebnímu úřadu/

K Vašemu váženému dopisu č.j. 3395/47 Ing. V. ze dne 15. IV. 1947 si dovoluji sdělit, že vypracování studie o doplnění vegetace mám na zřeteli a vykonám tuto práci každým způsobem včas tak, aby během léta byla městu k dispozici. Počítám se zájezdem do Klatov v měsíci květnu, kdy bude již dosavadní obraz zeleně, zejména listnaté, dobře patrný. Před tím se budu informovat u pánů Ing. Feigla, prof. Benše o všem, co s mojí prací souvisí. Nemohu zatím ještě stanovit přesně datum příjezdu, poněvadž mé časové dispozice závisejí většinou od jiných činitelů než ode mne, takže musím se snažit uspořádat svůj pracovní postup tak, abych tyto nesnáze, velmi hojné, přemáhal. Ujišťuji však vážený Místní nár. výbor, že svou práci v Klatovech včas a rád vykonám a že není třeba mít obavy o zdržení. Podklady si vyběru na místě podle výsledků prohlídky. - Není nemožné, že by bylo vhodné opatření pro moji studii před jejím vypracováním, nebo lépe v souladu s ním, jednoduchý posudek znalce pedologa, aby má práce byla správně podložena biologicky. Snad by byl vhodnou osobou prof. techniky RNDr. Jaromír Klika. Po první své prohlídce bych případně navrhl, aby byl přibrán - bude-li to ovšem městu možné - k jednoduchému posudku. Vzal bych jej pak při své druhé návštěvě s sebou. Těším se na zájezd do Klatov a zůstávám Vám oddaný v dokonalé úctě:

Doc. ak. arch. L. Žák
20.IV.47.

Soukromý dopis Ing. J. Vávrovi, 7. 5. 1947

Vážený pane inženýre!

Píšu Vám zatím soukromě, abyste byl informován o mých propozicích stran zájezdu do Klatov. Projednal jsem již velmi důkladně věc s přítelem prof.

Benšem. Po 12. V. bude opět v Praze (nyní je na úředních zájezdech) p. Ing. Feigl, s nímž též chci před svým odjezdem o věci mluvit. S panem Ing. Fialou, šéfem plán. úřadu ZNV, jsem taktéž již jednal. Čekám tedy již jen na p. Ing. Feigla - a pak na nové duše do kol auta (rezervy), bez nichž se nevydám na delší cestu. Mám je též v nejbližších dnech obdržet. - Pokud jsem viděl, nelze otázku komunikační v Klatovech a okolí oddělit od ostatních dispozic upravovacího plánu, jehož je zde součástí. A zdá se, že asi dojde k tomu, že by snad upravovací plán byl svěřen prof. Benšovi, což by jistě bylo velmi doporučitelné. V tom případě jsem již sjednal s Benšem, že bych s ním spolupracoval po své stránce (naturalizace města a okolí). Jinak to ani nepůjde, má práce musí být organicky skloubena s celým regulačním plánem a mít případně na něj i vliv - a ovšem zas opačně, počítat s jeho dispozicemi. Doufám, že budete souhlasit. Prosím, abyste laskavě připravili a) plán dnešního stavu města a okolí v příhodném měřítku (dosti přehledném i dosti podrobném zároveň) - a b) plán, respekt. náčrt regulační koncepce , kterou, jak mi řekl prof. Benš, máte též u Vás (jakož je i na ZNV.). - Já pak důkladně obhlédnu celý terén okolí i města, abych mohl začít na věc myslet a ji v celkovém pojetí připravit. - Jak to nyní vypadá, tak bych se asi vydal koncem příštího týdne nebo v týdnu po něm následujícím. Hlavně ty kola musím mít v pořádku. - Taky začínáme po dlouhém zimním spánku řádit v Ležákách, už jsou dychtívi, aby se začalo s realizacemi. - Těším se tedy již záhy opravdu na shledanou a zahájení činnosti u Vás. Též park bych prohlédl - bude-li v něm něco přes zimu již vykonáno. - Také bych na místě mohl zaznačit zaměření výpravy květinového záhonu před kolonádou. -

Milostivé paní ruku líbám a Vás srdečně zdravím.

Vám oddaný

doc. arch. L. Žák

7.V.47.

Dopis Ladislavu Žákovi, 10. 5. 1947

Vážený pan

p. doc. ak. arch. Ladislav Žák,

Praha - Bubeneč,

Korunovační č. 28.

Vážený pane docente,

Děkuji Vám za dopis, v němž oznamujete zahájení prací pro Váš sektor nového rozborového plánu města, a dodatečně k Vašemu dopisu z 23. 4. t.r. sděluji, že jsem jej projednal s p. ing. Feiglem při jeho návštěvě v Klatovech koncem dubna.

Pan ing. Feigl přislíbil, že se s Vámi dohodová o účasti znalce - pedologa, při čemž poznamenávám, že právě v tyto dny skončil p. dr. Jindřich Rádisch / Praha - XVIII., geologicko - půdoznalecký průzkum katastru klatovského, takže snad byste mohl na jeho práci navázati.

Žádané mapy Vám připravíme v měřítku 1 : 10 000 / jsou to fotografické zmenšeniny map katastrálních /.

Těším se na Vaši návštěvu a jsem v dokonalé úctě

Josef Vávra

Dopis Ing. Josefu Vávrovi, 17. 5. 1947

Vážený pan Ing. Josef Vávra,

přednosta technického úřadu MNV v Klatovech.

Vážený pane inženýre!

Přijedu do Klatov v úterý 20. V. 47., patrně odpoledne, jako minule, asi kolem 3 hodiny. Nestane-li se mi ovšem něco na vozidle, budu mít sice 2 rezervy, ale měly by být alespoň 4, což se mi dosud nezdařilo docílit.

Jednal jsem ještě s p. Ing. Feiglem, který mi předvedl celé řešení prof. Benše. Již mám základní princip, s nímž p. Ing. Feigl souhlasí, ústně si o tom porozprávíme. Vezmu s sebou též materiál, týkající se parku, kde bychom případně také udělali, co bude možno a nutno. Počítám, že zájezd potrvá do čtvrtka, kdy bych odpoledne odjel. Prosím, abyste mi laskavě dal zamluviti pokoj v hotelu na náměstí, jako minule - a též garáž prosím.

Těším se na shledanou a srdečně zdravím, Vám oddaný

17.V.47

Lad. Žák

Dopis Ing. Josefu Vávrovi, 3. 9. 1947

Vážený pan Ing. Josef Vávra,
přednosta technického úřadu MNV v Klatovech.

Vážený pane inženýre!

Děkuji srdečně za Váš dopis z 25. VIII. - taktéž za právě mi doručenou částici peněžitou od MNV za dosavadní mou činnost, dosud ovšem ne zcela skončenou. Článek o parku pro noviny Vám zhotovím záhy. Také přednášku pro SIA udělám v říjnu, nejspíše tak kolem poloviny října. Bude to o nové architektuře přírodních prostor - krajin, sadů a zahrad i o veřejné zeleni v obcích a městech. S diapozitivy, které přivezu. Chci přednášku udělat ještě dříve, než vyjde má kniha, která se tentokrát již opravdu chýlí k dokončení - počítám, že se objeví koncem října.

Plán barevný taktéž obdržíte - park - náčrty některých úprav též zhotovím - ovšem jen ukázky, neboť většinu drobných sporadických změn nelze ani dobře výtvarně zachytit - totiž šlo by o to - ale dalo by to nesmírnou práci, a myslím, že je jedině rozumný postup prostě ty četné drobné změny provést ve skutečnosti, nestojí ta věc za přílišné malování, neboť je to konec konců melouch. Tím nechci říci, že bych měl v úmyslu tu práci nějak odbýt, ale v architektuře přírodních prostor je vůbec - i v nově zakládáných parcích - nejlépe věc na místě a ve skutečnosti udělat, poněvadž je vždy v té práci velká

dávka okamžité improvizace nutná - na rozdíl od architektury stavební, kde lze vše předem přesně vyrýsovat a popsat. Ale uděláme, co bude možné, zapřáhl bych do toho i posluchače, ale mají dost málo času, poněvadž se od nich chce vše možné, hornictví, sedláctví a t. d. -

Jsem rád, že rada MNV souhlasila s mým návrhem o řece Úhlavě - zdaří-li se to prosadit, byl by to precedenční případ pro přemnohé další užitečné šetření veřejných peněz a přírodních hodnot našich zemí. Plán naturalizace městského okolí a města promyslím dále a jakmile se budeme moci blíže dohovorit s prof. Benšem, věc ihned viditelně pokročí. Jste-li dosud na dovolené, přeji milostivé paní i vám, vážený pane inženýre, příjemné její užití, na Šumavě bude nádherně nyní. Mil. paní ruku líbám a Vás srdečně zdravím, Vám oddaný

Lad. Žák

3.IX.47.

Dopis Ing. Josefu Vávrovi, 4. 10. 1948

Vážený pan Ing. Josef Vávra,
přednosta technického úřadu MNV v Klatovech.

Vážený pane inženýre!

Srdečný dík za dopis i za ohleduplné vyřešení osvětlení u křižovatky silnic - Takhle to bude jistě nejméně rušit a máme možnost tento prostor vzorně upravit. To rozhodneme při mém zájezdu do Klatov v říjnu, ve 2. polovině jeho, je třeba to vidět na místě v nové úpravě silnic.

Dovoluji si Vám dále sdělit, že obsáhlý a podrobný elaborát všeobecných směrnic pro naturalizaci okolí a města je hotov, je jen třeba ho dát opsat na stroji. Nyní nebude obtížné postupně podle vývoje aplikovat tyto zásady, soustavně vylíčené v mé práci, na určité oblasti a místa, v souvislosti s rozvojem města podle plánu Ing. prof. Benše. Má práce se vlastně stává jakýmsi obecným řešením, v určitých obměnách platným na konec pro každé město. Bude ovšem třeba detailního propracování každého místa, jež bude nejlépe prováděti postupně, podle konkrétních možností.

Dále se dovoluji otázat, budete-li si přát, abych při svém zájezdu v říjnu zároveň pronesl propracovanou přednášku. Mohu to kdykoliv učinit - a myslím, že na podzim je doba na to dobrá, lidé jsou odpočatější a mají zájem. Prosil bych v této věci o laskavé sdělení.

A konečně bych si dovilil skromný dotaz, zda by nebylo možno u městské nebo okresní správy vydobýti mi výpomoc (menší) benzinových lístků - je o ně zle a na jízdu vlakové není času a sil. Tím by se mi zájezd velmi usnadnil.

Zůstávám Vám oddaný

Lad. Žák

4. X. 48.

Dopis Ladislavu Žákovi, 28. 10. 1948

Vážený pan

p. doc. ak. arch. Ladislav Žák,

Praha - Bubeneč,

Korunovační č. 28.

Vážený pane docente,

k Vašemu dopisu z 4. 10. mohu Vám teprve nyní odpovědět, neboť jsem sháněl u SIA informace, zda by bylo možno pořádat Vaši přednášku. Ve schůzi SIA v pátek dne 15. 10. bylo usneseno požádat Vás, abyste odložil návštěvu Klatov na začátek listopadu a jako nejvhodnější termín byl určen 10. 11. Je ovšem samozřejmé, že se přizpůsobíme Vaším možnostem, ale bližší termín vzhledem k oslavám 28. 10. a říjnové revoluce není asi možný.

Protože, jak jsme Vám již sdělili, má o Vaši přednášku zájem i SIA v Plzni, prosím Vás o sdělení, zda byste v rámci Vašeho zájezdu do Klatov nemohl absolvovat i tuto přednášku.

Žádáme Vás též o laskavé sdělení názvu přednášky a stručného jejího obsahu, abychom mohli natisknout letáčky a plakáty.

S projevem dokonalé úcty J. Vávra

Dopis národnímu výboru města Klatov, technickému oddělení, 14.12. 1948

Váženému nář. výboru města Klatov,
technickému oddělení.

Dovoluji si poslati elaborát o naturalizaci okolí i vnitřku města Klatov. Případná zakreslení některých navrhovaných naturalizačních opatření do plánů lze provésti jedině při příští návštěvě, podle posouzení na místě. I toto určení bude ovšem obtížné bez vytýčení nových námětů, stanovených upravovacím plánem prof. Benše. O dalším postupu bude proto nutno se poradit při mé příští návštěvě. Prozatím považuji za nutné jen připomenout, že veřejné zelené plochy mezi řadami domovními, jak jsou tyto otevřené obytné bloky navrženy v upravovacím plánu - pojmu do své práce, jakmile se věc stane aktuální. Vypracuji pak podrobný parkový plán těchto otevřených bloků.

Pokud jde o záchranu Klenové, zámečku a parku, jednal jsem již s Památkovým úřadem, který se věci rád ujme. Učinil jsem proto i písemné podání, aby věc byla uvedena v chod.

Prosím též o laskavé poslání plánů prostranství vedle jezuitského kostela, abych mohl smluvené řešení trvalého vánočního stromku na škole uvést v chod. Ohlásil jsem již předběžně tuto úlohu.

Zůstávám Vám v opravdové úctě oddaný

Doc. ak. arch. Ladislav Žák

14. XII. 48.

Doporučeně, připojen elaborát o naturalizaci

XV. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA - SEZNAM

1. Arciděkanský kostel Narození Panny Marie, Krameriova ulice, stav před r. 1989. Foto: převzato - Iwan Rubáš, Josef Protiva, *Klatovy kdysi a dnes, netradiční pohled do dějin města*, Klatovy 2008, s. 9.
2. Jan Willenberg, pohled na Klatovy, dřevoryt z r. 1602, detail. Foto: převzato - Václav Wagner, *Klatovy*, Praha 1948, příloha s. 18.
3. Arciděkanský kostel Narození Panny Marie, Krameriova ulice, Josef Fanta, 1898 - 1908. Foto: autorka.
4. Arciděkanský kostel Narození Panny Marie, Krameriova ulice, stav západního průčelí před r. 1989. Foto: archiv Vlastivědného muzea dr. Hostaše v Klatovech.
5. Arciděkanský kostel Narození Panny Marie, Krameriova ulice, Josef Fanta a Čeněk Vosmík, 1898 - 1908, nové západní průčelí. Foto: archiv Vlastivědného muzea dr. Hostaše v Klatovech.
6. Měšťanská a obecní škola pro hochy, Husovo náměstí čp. 50, Rudolf Štech, 1904. Foto: autorka.
7. Sokolovna, Kapitána Jaroše čp. 118, Rudolf Štech, 1907. Foto: archiv Vlastivědného muzea dr. Hostaše v Klatovech
8. Okresní dům, Komenského čp. 133, Rudolf Štech 1904. Foto: autorka.
9. Spořitelna a Vlastivědné muzeum dr. Hostaše, Hostašova čp. 1, Rudolf Štech, 1907. Foto: autorka.
10. Vila lékaře Antonína Salzmann, Hostašova čp. 152, Karel Horák a Josef Fanta, 1906. Foto: autorka.
11. Vila Václava Sedláčka, Národních mučedníků čp. 157, Karel Horák, 1909. Foto: autorka.
12. Vila stavitele Karla Horáka, Kličkova čp. 54, Karel Horák, 1910.
13. Vila báňského rady Petra Götze, Šmeralova čp. 158, Karel Horák, 1910. Foto: autorka.
14. Radnice, náměstí Míru čp. 62, Josef Fanta, 1921 - 1924. Foto: převzato - Marcel Fišer, *Umění v Klatovech - Umění ve veřejném prostoru*, Horažďovice 2011, s. 71.
15. Radnice, náměstí Míru čp. 62, stav pře rokem 1918. Foto: převzato - Iwan Rubáš, Josef Protiva, *Klatovy kdysi a dnes, netradiční pohled do dějin města*, Klatovy 2008, s. 73.
16. Radnice, náměstí Míru čp. 62, Josef Fanta, 1921 - 1924, návrh přístavby třetího patra. Foto: archiv Vlastivědného muzea dr. Hostaše v Klatovech
17. Radnice, náměstí Míru čp. 62, Josef Fanta, 1921 - 1924. Foto: autorka.
18. Městské divadlo, Kapitána Jaroše čp. 147, Hanuš Hladík, 1920. Foto: Soukromý archiv I. Rubáše
19. Městské divadlo, Kapitána Jaroše čp. 147, Hanuš Hladík, 1920. Foto: autorka.
20. Masarykova škola, Národních mučedníků čp. 185, Ladislav Skřivánek, 1921 - 1925. Foto: autorka.
21. Masarykova škola, Národních mučedníků čp. 185, Ladislav Skřivánek, 1921 - 1925,

- půdorys. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp.185/IV.
22. Krajský soud, Dukelská čp. 138, Bedřich Bendelmayer, 1924 - 1928, hlavní průčelí. Foto: autorka.
 23. Krajský soud, Dukelská čp. 138, Bedřich Bendelmayer, 1924 - 1928. Foto: autorka.
 24. Pošta, Nádražní čp. 89, Zdeněk Pštross, 1930 - 1933. Foto: autorka.
 25. Okresní úřad, Plzeňská čp. 90, Zdeněk Pštross, 1931 - 1934. Foto: soukromý archiv I. Rubáše.
 26. Kostel sv. Rocha, 1747 - 1932. Foto: převzato - Iwan Rubáš, Josef Protiva, *Klatovy kdysi a dnes - netradiční pohled do historie města*, Klatovy 2008, s. 115
 27. Pošta a okresní úřad, Zdeněk Pštross, 1931, půdorys staveb. Foto: převzato - *Šumavan* 1931, r. 63., č. 33., 25. 4. s. 1 - 3.
 28. Obecní dům s malými byty, Masarykova čp. 293, Karel Horák, 1931. Foto: autorka
 29. Dvojdům u krajského soudu, Masarykova čp. 242 - 243, Bedřich Bendelmayer ?, 1928 - 1930. Foto: autorka
 30. Obecní dům s malými byty, Masarykova čp. 294, Karel Horák a Václav Beneš, 1931 - 1932. Foto: autorka
 31. Obecní dům s malými nájemními byty, Václav Beneš, 1930, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 93 - 94.
 32. Hotel Central, Masarykova čp. 300, Antonín Procházka, 1932. Foto: autorka.
 33. Hotel Central, Masarykova čp. 300, Antonín Procházka, 1932, návrh hlavního průčelí. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 300/ II.
 34. Živnostenská škola, nábřeží Kapitána Nálepky čp. 362, Václav Neckář, 1930 - 1934. Foto: autorka.
 35. Živnostenská škola, nábřeží Kapitána Nálepky čp. 362, Václav Neckář, 1930 - 1934, návrh budovy živnostenských škol. Foto: převzato *Šumavan* 1931, r. 63., č. 19., 7. 3., s. 3.
 36. Vila architekta Václava Beneše, Vaňkova čp. 304, Václav Beneš, 1927. Foto: převzato - Robert Jarušek, *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937, s. 113.
 37. Návrh na budovu živnostenských škol na nábřeží Kapitána Nálepky, Václav Beneš, 1930, nerealizováno. Foto: převzato - Robert Jarušek, *Klatovy, město a okolí*, Praha 1937, s. 113.
 38. Vila Františky a Karla Holečkových, Havlíčkova čp. 235, Karel Holeček, 1932. Foto: autorka
 39. Vila Jaroslava Pichnera, Dr. Riegra čp. 258, František Kándl, 1934 - 1935. Foto: autorka
 40. Vila Jindřicha Güntera, Maškova čp. 277, Vojtěch Brada, 1937. Foto: autorka
 41. Nájemní domy pro zaměstnance firmy bratří Wienerů, Koldinova čp. 325 - 326, Alois Virt, 1936 - 1937. Foto: autorka
 42. Dům profesora reálného gymnázia Antonína Nohejla, Masarykova čp. 377, Alois Virt, 1938. Foto: autorka
 43. Dům obchodníka Aloise Černého, Plzeňská čp. 76, Alois Virt, 1932. Foto: autorka
 44. Činžovní dům, Masarykova čp. 381, Jan Čihák, 1937 - 1938. Foto: autorka

- 45.** Činžovní dům, Masarykova čp. 381, Jan Čihák, 1937 - 1938, návrh stavby - průčelí.
Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 381/III.
- 46.** Klatovské náměstí Míru, stav před rokem 1930. Foto: soukromý archiv I. Rubáše
- 47.** Spořitelna, náměstí Míru čp. 166, Freiwald a Böhm, model z roku 1934. Foto:
stálá expozice Historie Klatovska - Vlastivědné muzeum dr. Hostaše v Klatovech
- 48.** Spořitelna, náměstí Míru čp. 166, Freiwald a Böhm, konečný návrh z roku 1935. Foto:
SOkA Klatovy, fond AM Klatovy 68 - sl. 2.
- 49.** Spořitelna, náměstí Míru čp. 166, Freiwald a Böhm, 1936. Foto: převzato - Václav Wagner,
Klatovy, Praha 1948, s. 98.
- 50.** Spořitelna, náměstí Míru čp. 166, Freiwald a Böhm, 1936, půdorys přízemí. Foto: soukromý
archiv I. Rubáše.
- 51.** Spořitelna, náměstí Míru čp. 166, Freiwald a Böhm, 1936, pohled do interiéru. Foto: soukromý
archiv I. Rubáše.
- 52.** Dům Karla a Marie Schedlbauerových, Kapitána Jaroše čp. 109, Vojtěch Brada, 1934.
Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 109/ I.
- 53.** Karel a Marie Schedlbauerovi, Kapitána Jaroše čp. 109, Vojtěch Brada, 1934. Foto: autorka
- 54.** Obchodní dům Jana Šturmy, náměstí Míru čp. 168, Josef Strejc, 1935. Foto: autorka
- 55.** Obchodní dům Jana Šturmy, náměstí Míru čp. 168, Václav Beneš, Freiwald a Böhm -
změna projektu, Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 168/I.
- 56.** Obchodní dům Baťa, náměstí Míru čp. 153, Akciová společnost Baťa Zlín, 1938
Foto: autorka.
- 57.** Obchodní dům Baťa, náměstí Míru čp. 153, Akciová společnost Baťa Zlín - Vladimír Karfík,
1936, návrh průčelí. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 153/I
- 58.** Obchodní dům Baťa, Náměstí Míru čp. 153, Akciová společnost Baťa Zlín, 1938,
realizovaný návrh průčelí. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 153/I
- 59.** Obchodní dům Baťa, Náměstí Míru čp. 153, Akciová společnost Baťa Zlín, 1938,
realizovaný návrh přízemí. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 153/I
- 60.** Obecní dům - tzv. Aeroplán, Koldinova čp. 391 - 393, Čestmír Dobeš, 1939 - 1940.
Foto: autorka
- 61.** Obecní dům - tzv. Aeroplán, Koldinova čp. 391 - 393, Čestmír Dobeš, 1939 - 1940.
Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - bal. č. 10, sl. 45.
- 62.** Letiště Na Chaloupkách, Čestmír Dobeš, 1937. Foto: fotografie pořízená arch. Čestmírem
Dobešem - soukromí archiv paní H. Vrhelové.
- 63.** Letiště Na Chaloupkách, Čestmír Dobeš, stav po náletu 1945. Foto: Archiv Vlastivědného
muzea dr. Hostaše v Klatovech.
- 64.** Letiště Na Chaloupkách, Čestmír Dobeš, 1937, aktuální stav objektu v roce 2012. Foto:
autorka
- 65.** Letiště Na Chaloupkách, Čestmír Dobeš, 1937, aktuální stav objektu v roce 2012, vyhlídková
tribuna. Foto: autorka
- 66.** Sbor dr. Karla Farského, Dukelská čp. 438, Ladislav Čapek, 1939, návrh nového sboru

- církve československé, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 438/III.
- 67.** Sbor dr. Karla Farského, Dukelská čp. 438, Ladislav Čapek, 1939, návrh nového sboru církve československé, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 438/III.
- 68.** Sbor dr. Karla Farského, Dukelská čp. 438, Ladislav Čapek, 1939, návrh průčelí nového sboru církve československé, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 438/III.
- 69.** Sbor dr. Karla Farského, Dukelská čp. 438, Ladislav Čapek, 1939, návrh nového sboru církve československé, 1939, půdorys, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 438/III.
- 70.** Sbor dr. Karla Farského, Dukelská čp. 438, neznámý architekt, 50. léta. Foto: autorka
- 71.** Sbor dr. Karla Farského, Dukelská čp. 438, neznámý architekt, 50. léta. Foto: autorka.
- 72.** Dům sociální péče v Klatovech, Jan Gillar, 1941, půdorys hlavní budovy, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond - v současné době nezařazeno.
- 73.** Návrh domu sociální péče v Klatovech, Jan Gillar, 1941, nerealizováno. Foto: převzato - Nový dům sociální péče v Klatovech, *Klatovské listy* 1941, č. 19., 10. 5., s. 6.
- 74.** Dům sociální péče v Klatovech, Jan Gillar, 1941, návrh zastavení I. etapou, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond - v současné době nezařazeno
- 75.** Dům sociální péče v Klatovech, Jan Gillar, 1941, návrh zastavení I. a II. etapou, nerealizováno. Foto: SOkA Klatovy, fond - v současné době nezařazeno
- 76.** Dům starosty Aloise Nevláčila, Harantova čp. 396, Jan Čihák, 1939 - 1940, Foto: autorka.
- 77.** Dům starosty Aloise Nevláčila, Harantova čp. 396, Jan Čihák, 1939, půdorys patra. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 396/III.
- 78.** Vilová čtvrť ve Voříškově ulici, Foto: autorka
- 79.** Dům malíře Františka Mrackého, Voříškova čp. 375, Karel Forst, 1937 - 1938. Foto: autorka
- 80.** Činžovní dům Celestíny Blumenštenglové, Vídeňská čp. 308, Karel Horák ml., 1939 - 1940, návrh průčelí. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - bal. č. 69, sl. 4.
- 81.** Činžovní dům Celestíny Blumenštenglové, Vídeňská čp. 308, Karel Horák ml., 1939 - 1940 Foto: autorka
- 82.** Dům Miloše a Marie Gregorových, Dr. Riegra čp. 322, Adolf Benš, 1940 - 1941. Foto: autorka
- 83.** Dům Miloše a Marie Gregorových, Dr. Riegra čp. 322, Adolf Benš, 1940 - 1941, návrh průčelí stavby. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy čp. 322/IV.
- 84.** Dům Miloše a Marie Gregorových, Dr. Riegra čp. 322, Adolf Benš, 1940 - 1941, suterén. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy čp. 322/IV
- 85.** Dům manželů Váňových, Dr. Riegra čp. 319, Jan Strejc, 1940 - 1941. Foto: autorka
- 86.** Činžovní dům JUDr. Zena Fifky, Vaňkova čp. 348, Alois Virt, 1939 - 1940. Foto: autorka
- 87.** Činžovní dům JUDr. Zena Fifky, Vaňkova čp. 348. Alois Virt, 1939, návrh fasády. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 348/II.

- 88.** Nájemní dům Marie Virtové, Masarykova čp. 397, Alois Virt, 1940 - 1944. Foto: autorka
- 89.** Továrna na prádlo Karla Feruse, Koldinova čp. 14, Antonín Špalek, 1940 - 1941.
Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy - sl. čp. 14/II.
- 90.** Plán vnitřního města z roku 1938 - zvýrazněné středověké hradby. Foto: převzato - Václav Wagner, *Klatovy*, Praha 1948, s. 103
- 91.** Sady dr. Karla Hostaše, Foto: převzato - Václav Wagner, *Klatovy*, Praha 1948, s. 33.
- 92.** Architekt Čestmír Dobeš, Klatovy 1900 - Litoměřice 1950. Foto: soukromý archiv paní H. Vrhelové
- 93.** Profesor Chládek, Dr. Brůha, architekt Čestmír Dobeš, ing. Josef Vávra a básník Ladislav Stehlík, Foto: soukromý archiv paní H. Vrhelové
- 94.** Pomník popraveným obětem ve Spáleném lese v Lubech u Klatov, Čestmír Dobeš, 1945, realizovaný návrh. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 726.
- 95.** Chata u Bernartic, Čestmír Dobeš, 1945. Foto: soukromý archiv paní H. Vrhelové
- 96.** Chata u Bernartic, Čestmír Dobeš, 1945. Foto: soukromý archiv paní H. Vrhelové
- 97.** Nájemní domy, U Pazderny čp. 408 - 411, Josef Václavík, 1948, Foto: autorka
- 98.** Nájemní domy, U Pazderny čp. 408 - 411, Josef Václavík, 1947, návrhy východního a západního průčelí. Foto: SOkA Klatovy, fond AM Klatovy 12, sl. 48
- 99.** Návrh vlakového nádraží v Klatovech, Josef Danda, 1948. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745.
- 100.** Model vlakového nádraží v Klatovech, 1948. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745.
- 101.** Dopis Ladislava Žáka adresovaný Josefu Vávrovi, 7. 5. 1947. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 745.
- 102.** Domy vojenské správy, Plánická čp. 76 - 82., I. polovina 50. let. Foto: autorka
- 103.** Armádní bytové domy, Tyršova čp. 332 - 335., I. polovina 50. let. Foto: autorka
- 104.** Keramická domovní znamení s budovatelskou tematikou nad vchody bytových domů v Tyršově a Plánické ulici, Rudolf Semrád, Ladislav Pícha ad., 1951. Foto: autorka.
- 105.** Armádní bytové domy, Na Rozvoji čp. 83 - 90, Jaroslav Hausner, 1952 - 1954. Foto: autorka
- 106.** Armádní bytové domy, Na Rozvoji čp. 83 - 90, 1952 - 1954, Jaroslav Hausner. Foto: autorka
- 107.** Jaroslava Gloserová, Zastavovací plán Klatovy - Rozvoj - stav v roce 1959, Státní projektový ústav pro výstavbu měst a vesnic v Plzni, 1959. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 31.
- 108.** Jaroslava Gloserová, Zastavovací plán Klatovy - Rozvoj, Státní projektový ústav pro výstavbu měst a vesnic v Plzni, 1959. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 31.
- 109.** Gymnázium Jaroslava Vrchlického, Národních mučedníků čp. 347, 1957 - 1959. Foto: autorka
- 110.** Dům tzv. 36, Koldinova čp. 396 - 400, Pozemní stavby Plzeň, 1956 - 1959. Foto: autorka
- 111.** Dům tzv. 36, Koldinova čp. 396 - 400, Pozemní stavby Plzeň, 1956 - 1959, sgrafita Vladimír Levora. Foto: autorka

- 112.** Dům pro zaměstnance klatovských strojíren, Wolkerova čp. 407 - 409, V. Sedlák, Pozemní stavby Plzeň, 1958. Foto: autorka
- 113.** Nájemní bytový dům s distribucí, Dukelská čp. 417- 420, V. Sedlák, Pozemní stavby Plzeň, 1958 - 1960. Foto: autorka
- 114.** Nájemní bytový dům, Vaňkova čp. 427- 431, Matas, Mukenšnábl, Pozemní stavby Plzeň, 1959. Foto: autorka
- 115.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959, pohlednice z r. 1964. Foto: soukromý archiv
- 116.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959. Foto: archiv Vlastivědného muzea dr. Hostaše v Klatovech
- 117.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959, půdorys. Foto: převzato - Karel Hájek, *Architekt Josef Danda*, Praha 2007, s. 109.
- 118.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959. Foto: převzato - Karel Hájek, *Architekt Josef Danda*, Praha 2007, s. 112.
- 119.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959, sochařská výzdoba fasády - Daniela Vinopalová - Vodáková a Jana Choděrová - Hlaváčová. Foto: autorka
- 120.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959, interiér. Foto: autorka
- 121.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959, figurální vlys - Václav Matas. Foto: autorka
- 122.** Hlavní vlakové nádraží, Nádražní čp. 151, Josef Danda, 1959, socha dívky s karafiátem - Jaroslav Brůha. Foto: autorka
- 123.** Karel Kuthan, směrný a územní plán: Klatovy - Luby, Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, 1957. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 124.** Karel Kuthan, směrný územní plán: Klatovy - podrobný plán I. etapy výstavby bytové a průmyslové, Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, 1957. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 125.** Jaroslav Chrt, KPÚ pro výstavbu měst a vesnic, asanační plán Klatov - model, 1963. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 126.** Jaroslav Chrt, KPÚ pro výstavbu měst a vesnic, asanační plán Klatov - historické jádro, 1963. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 127.** Jaroslav Chrt, KPÚ pro výstavbu měst a vesnic, asanační plán Klatov - historické jádro, 1963. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 128.** Tzv. první klatovský mrakodrap, Tyršova čp. 351 - 354, Pozemní stavby Plzeň, 1961 - 1963. Foto: soukromý archiv I. Rubáše
- 129.** Tzv. první klatovský mrakodrap, Tyršova čp. 351 - 354, Pozemní stavby Plzeň, 1961 - 1963. Foto: autorka
- 130.** Sídliště Pod Nemocnicí, Jaroslav Chrt, 1961, perspektivní pohled na plánovanou zástavbu. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 373.

- 131.** Sídliště Pod Nemocnicí, Jaroslav Chrt, 1961, zastavovací studie. Foto: SOkA Klatovy, fond MěstNV Klatovy - bal. č. 373.
- 132.** Šumavan, Tyršova čp. 46, Centropjekt Zlín, 1963 - 1968. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 133.** Šumavan, Tyršova čp. 46, Centropjekt Zlín, 1963 - 1968. Foto: autorka
- 134.** Kavárna Slavie, náměstí Míru čp. 166, koncert v kavárně Slavie. Foto: převzato - U příležitosti dne učitelů, *Nové Klatovsko*, 1968, č. 14., 5. 4., s. 3.
- 135.** Hotel Rozvoj, Rozvoj čp. 110, Drahoslav Matas, 1967 - 1972. Foto: autorka
- 136.** Investiční a projektová studie vyhlídkové restaurace s ubytováním Na Rozvoji, Rozvoj čp. 110, Drahoslav Matas, 1967, půdorys. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 137.** Investiční a projektová studie vyhlídkové restaurace s ubytováním Na Rozvoji, Rozvoj čp. 110, Drahoslav Matas, 1967, hlavní průčelí. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 138.** Podnik výpočetní techniky, Kolárova čp. 528, Miloslav Hrubec, 1967 - 1972. Foto: autorka
- 139.** Podnik výpočetní techniky, Kolárova čp. 528, Miloslav Hrubec, 1967 - 1972. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby a územního plánování.
- 140.** Architektonické řešení administrativního obchodního a kulturního centra v Klatovech, Jirkal, Lopata?, 1967, nerealizováno. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 141.** Architektonické řešení administrativního obchodního a kulturního centra v Klatovech, Jirkal, Lopata?, 1967, nerealizováno. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 142.** Architektonické řešení administrativního obchodního a kulturního centra v Klatovech, anonymní autor, 1967, nerealizováno, Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 143.** Architektonické řešení administrativního obchodního a kulturního centra v Klatovech, anonymní autor, 1967, nerealizováno, Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 144.** Bývalá administrativní budovy OV KSČ, Plánická čp. 208, Vladimír Belšán, Miloslav Sýkora, 1972 - 1975, detail. Foto: autorka.
- 145.** Návrh administrativní budovy OV KSČ, Vladimír Belšán, Miloslav Sýkora, 1972. Foto: převzato - M. Sýkora, *Tvořivá léta - profil architektonické a projektové tvorby Stavoprojektu Plzeň 1947 - 1973*, Plzeň 1973, nestránkováno
- 146.** Bývalá administrativní budova OV KSČ, Plánická čp. 208, Vladimír Belšán, Miloslav Sýkora, 1972 - 1975. Foto: autorka.
- 147.** Model administrativní budovy OV KSČ, Vladimír Belšán, Miloslav Sýkora, 1972. Foto: převzato - M. Sýkora, *Tvořivá léta - profil architektonické a projektové tvorby Stavoprojektu Plzeň 1947 - 1973*, Plzeň 1973, nestránkováno
- 148.** Sídliště Pod Hůrkou III. etapa, Jaroslav Chrt, 1968, podrobný územní plán. Foto: Archiv

- stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 149.** Sídliště Pod Hůrkou III. etapa, Jaroslav Chrt, 1968, model souboru staveb. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 150.** Sídliště Pod Hůrkou III. etapa, Jaroslav Chrt, 1968, perspektivní pohled na hotel. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 151.** Sídliště Pod Hůrkou, Jaroslav Chrt, 80. l. 20. st. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 152.** Dům Jana a Marie Posledních, Riegerova čp. 431, Václav Kubeš, 1970 - 1973. Foto: autorka
- 153.** Dům Jana a Marie Posledních, Riegerova čp. 431, Václav Kubeš, 1970 - 1973. plánová dokumentace. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 154.** Budování silničního průtahu, Stavoprojekt Plzeň, 80. léta, Rybníčky - pohled na rozestavěné sídliště. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 155.** Návrh sídliště u ONV, Petr Leitl, 1969, domy v celé délce Plzeňské ulice. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 156.** Sídliště u ONV, Petr Leitl, 1969, pohled na rozestavěné domy z Černé věže, 70. léta. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 157.** Sídliště u ONV, Petr Leitl, 1975, pohled na věžové panelové domy, 70. léta. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 158.** Nájemní dům Správy českých lesů, Kapitána čp. 210, M. Pieroniová, 1983. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 159.** Nájemní dům Správy českých lesů, Kapitána Jaroše čp. 210, M. Pieroniová, 1983. Foto: autorka
- 160.** Kulturní dům Družba, Domažlická čp. 767, Stavoprojekt Plzeň - Petr Leitl, 1978 - 1983. Foto: autorka
- 161.** Kulturní dům Družba Domažlická čp. 767, Stavoprojekt Plzeň - Petr Leitl, 1978 - 1983. Foto: autorka
- 162.** Kulturní dům Družba, Domažlická čp. 767, Stavoprojekt Plzeň - Petr Leitl, 1978 - 1983, pohled do hlavního sálu. Foto: autorka
- 163.** Kulturní dům Družba, Domažlická čp. 767, Stavoprojekt Plzeň - Petr Leitl, 1978 - 1983, Josef Šteffel, vitráže v prvním patře. Foto: autorka
- 164.** Nerealizovaný projekt dostavby KD Družba v Klatovech, P. Vávra, 1984. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 165.** Nerealizovaný projekt dostavby KD Družba v Klatovech, P. Leitl, 1986. Foto: Archiv stavebního úřadu v Klatovech - odbor výstavby územního plánování.
- 166.** Telekomunikační budova, Plzeňská čp. 800, Stavoprojekt Praha - Z. Růžička, V. Kupka, 1981, Foto: autorka
- 167.** Krematorium, Čejkova čp. 756, Miloslav Kadeřábek, 1981 - 1984. Foto: autorka.

